

704.

Na osnovu člana 76 stav 8 Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora („Službeni list CG“, broj 82/24), Vlada Crne Gore, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela je

UREDBA O OBAVEZONOM UDJELU ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA U SEKTORU SAOBRAĆAJA*

Predmet

Član 1

Ovom uredbom propisuju se obaveze dobavljača goriva koja se koriste u sektoru saobraćaja u vezi sa ostvarivanjem udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja, način ispunjavanja te obaveze, mjere za postizanje udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja, način stavljanja na tržište goriva i električne energije iz obnovljivih izvora za pogon motornih vozila i način izvještavanja u vezi sa ostvarivanjem udjela obnovljivih izvora energije u sektoru saobraćaja.

Cilj

Član 2

Cilj ove uredbe je uspostavljanje transparentnog i efikasnog okvira za utvrđivanje udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja, utvrđivanje jasnih obaveza za sve zainteresovane strane, i održavanje sistema izvještavanja i monitoringa koji prati usklađenost energije iz obnovljivih izvora koja je plasirana na tržište za potrebe sektora saobraćaja sa kriterijumima održivosti radi postizanja energetske i klimatske ciljeve na nacionalnom nivou i nivou Energetske unije, odnosno Energetske zajednice.

Izuzete od primjene

Član 3

Ova uredba se ne primjenjuje na goriva koja se stavljaju na tržište radi uspostavljanja obaveznih rezervi naftnih derivata, u skladu sa zakonom kojim se uređuje sigurnost snabdijevanja naftnim derivatima.

Značenje izraza

Član 4

Izrazi upotrijebljeni u ovoj uredbi imaju sljedeća značenja:

1) napredna biogoriva su biogoriva proizvedena iz sirovina za proizvodnju naprednih biogoriva čiji se doprinos minimalnim udjelima može računati kao dvostruki iznos njihovog energetske sadržaja, u skladu sa propisom koji uređuje izračunavanje udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja;

2) gorivo je tečno gorivo naftnog porijekla koje se koristi za rad motornih vozila u svrhu prevoza;

3) dobavljač goriva je subjekat koji snabdijeva tržište tečnim gorivom naftnog porijekla i odgovoran je za plaćanje akcize;

4) energija iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja je energija iz biogoriva, goriva iz biomase, obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla, goriva dobijenih iz recikliranog ugljenika i električna energija iz obnovljivih izvora namijenjena za potrebe sektora saobraćaja;

5) obveznik je dobavljač goriva koji snabdijeva tržište tečnim gorivom naftnog porijekla i odgovoran je za plaćanja akcize, osim dobavljača goriva koji su stavili na tržište tokom kalendarske godine koja prethodi godini za koju se postavlja obaveza o stavljanju na tržište energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja, količinu goriva manju od ekvivalenta 1000 GJ.

Obaveze dobavljača goriva o stavljanju na tržište energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja

Član 5

(1) Nacionalni cilj za udio energije iz obnovljivih izvora u godišnjoj finalnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja do 2030. godinu, izražen u procentima, kao i mjere za postizanje ovog udjela, utvrđuje se Nacionalnim energetske i klimatskim planom, uzimajući u obzir propisane prosječne vrijednosti pojedinačnih goriva.

(2) Da bi se postigao nacionalni cilj za udio energije iz obnovljivih izvora u godišnjoj finalnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja, obveznici treba da stave energiju iz obnovljivih izvora na tržište u sektoru saobraćaja, čija energetska vrijednost odgovara njihovoj obavezi, u skladu sa ovom uredbom i propisom kojim se uređuje kvalitet goriva.

(3) Radi ispunjenja obaveze iz stava 2 ovog člana, obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla uzimaju se u obzir i kada se ta goriva koriste kao međuproizvod za proizvodnju konvencionalnih goriva.

(4) Prilikom ispunjavanja obaveze iz stava 2 ovog člana, uzimaju se u obzir:

1) goriva iz obnovljivih izvora za koja je obveznik dokazao ispunjenost kriterijuma održivosti i uštede emisije gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: GHG emisije) bez obzira na to da li su sirovine koje se koriste u proizvodnji goriva domaće proizvodnje ili uvezene,

2) električna energija dobijena iz obnovljivih izvora, odnosno električna energija dobijena iz elektro-distributivne mreže u udjelu koji odgovara nacionalnom udjelu energije iz obnovljivih izvora u finalnoj potrošnji.

Način stavljanja na tržište energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja

Član 6

(1) Obveznici stavljaju na tržište energiju iz obnovljivih izvora za potrebe sektora saobraćaja iz člana 5 stav 2 ove uredbe, na sljedeće načine:

- miješanjem biogoriva, goriva iz biomase ili obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla sa dizel gorivom ili benzinom ili prirodnim gasom;
- stavljanjem na tržište čistog biogoriva, goriva iz recikliranog ugljenika ili obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla;
- stavljanjem električne energije iz obnovljivih izvora i elektro-distributivne mreže na tržište putem javno dostupnih stanica za punjenje.

(2) Metodologija za izračunavanje obaveze za stavljanje na tržište energije iz obnovljivih izvora koju imaju obveznici data je u Prilogu 1.

Mjere za postizanje udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja

Član 7

(1) Obveznik svoju obavezu stavljanja energije iz obnovljivih izvora na tržište u sektoru saobraćaja ispunjava stavljanjem količine goriva iz obnovljivih izvora čija energetska vrijednost odgovara njegovoj obavezi stavljanja na tržište obnovljive energije u transportu.

(2) Za potrebe dokazivanja ispunjenja obveze iz stava 1 ovog člana, obveznik podnosi organu državne uprave nadležnom za poslove energetike (u daljem tekstu: Ministarstvo) zahtjev za izdavanje sertifikata o obnovljivoj energiji stavljenoj na tržište u sektoru saobraćaja za goriva koja je obveznik stavio na tržište u sektoru saobraćaja (u daljem tekstu: RTF sertifikat), koji je dat na Obrascu 1.

(3) Na zahtjev obveznika, Ministarstvo izdaje, jedan ili više RTF sertifikata i evidentira podatke o izdatim RTF sertifikatima u evidenciji o dobavljačima goriva (u daljem tekstu: evidencija obveznika).

(4) Evidencija obveznika iz stava 3 ovog člana sadrži podatke o obaveznom udjelu energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaju za tekuću i prethodnu kalendarsku godinu.

(5) RTF sertifikat predstavlja 1 mega džul (MJ) obnovljive energije stavljene na tržište u sektoru transporta tokom tekuće ili prethodne kalendarske godine.

(6) RTF sertifikat sadrži podatke o tipu goriva, vrsti sirovine korišćene za proizvodnju tog goriva i vrsti transporta u kojem je to gorivo potrošeno.

(7) RTF sertifikat se, u zavisnosti od vrste goriva, izdaje u različitim kategorijama:

- kategorija 1: biogoriva proizvedena iz prehrambenih i stočnih usjeva;
- kategorija 2: biogoriva proizvedena od sirovina za proizvodnju biogasa za sektor saobraćaja i naprednih biogoriva čiji se doprinos minimalnim udjelima može računati kao dvostruki iznos njihovog energetskog sadržaja, u skladu sa propisom koji uređuje izračunavanje udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja;
- kategorija 3: električna energija iz obnovljivih izvora potrošena u sektoru saobraćaja;
- kategorija 4: obnovljiva goriva nebiološkog porijekla (RFNBO), reciklirana ugljenična goriva i druga obnovljiva goriva potrošena u sektoru saobraćaja.

(8) Zahtev za izdavanje RTF sertifikata obveznik podnosi najkasnije dva mjeseca prije isteka roka za podnošenje izveštaja o ostvarivanju udjela obnovljivih izvora energije u sektoru saobraćaja (u daljem tekstu: izvještaj).

(9) Uz zahtjev iz stava 8 ovog člana, obveznik je dužan da priloži dokaz o ispunjenosti kriterijumima održivosti i smanjenja GHG emisija, za količinu energije iz obnovljivih izvora koja je stavljena na tržište.

(10) RTF sertifikat važi od datuma izdavanja do kraja kalendarske godine koja slijedi nakon kalendarske godine u kojoj je obveznik stavio na tržište gorivo za koje podnosi zahtjev za izdavanje RTF sertifikata.

(11) RTF ertifikat koji je upotrijebljen, odnosno predat kao dokaz o ispunjenju propisane obaveze obveznika može se koristiti za ispunjenje obveze obveznika u samo jednoj kalendarskoj godini nakon čega se smatra iskorišćenim.

(12) Obveznik može prenijeti RTF sertifikat drugom obvezniku, uz prethodnu saglasnost Ministarstva.

(13) U slučaju prenosa RTF sertifikata iz stava 1 ovog člana, obveznik koji prenosi RTF sertifikat dostavlja Ministarstvu zahtjev koji sadrži najmanje sljedeće:

- broj i datum dobijanja svakog pojedinačnog RTF sertifikata koji je predmet prenosa;
- predloženi datum prenosa, koji ne može biti kasniji od mjesec dana prije isteka roka za podnošenje Izveštaja obveznika;
- druga pitanja od značaja za prenos RTF sertifikata.

(14) Ministarstvo u roku od 10 radnih dana od podnošenja zahtjeva iz stava 13 ovog člana u pisanoj formi obavještava obveznike o izvršenom prenosu, i evidentira prenos tih RTF sertifikata u evidenciju obveznika.

(15) Ministarstvo može da opozove RTF sertifikat ako je dobijen prevarom ili lažnim prikazivanjem podataka ili ako je bilo koja informacija, podatak ili dokumentacija koja je dostavljena u vezi sa zahtjevom za izdavanje ili prenosom RTF sertifikata bila lažna ili obmanjujuća u materijalnom smislu.

Praćenje količina i usklađenosti obnovljivih goriva u sektoru saobraćaja

Član 8

(1) Praćenje količine energije iz obnovljivih izvora koje obveznik stavlja na tržište za potrebe sektora saobraćaja vrši Ministarstvo na osnovu izvještaja i usaglašenosti broja RTF sertifikata koje obveznik posjeduje u evidenciji obveznika, na dan isteka roka za podnošenje izvještaja.

(2) Finalna potrošnja energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja izračunava se kao zbir svih biogoriva, goriva iz biomase i obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla namijenjenih upotrebi u saobraćaju koja su potrošena u sektoru saobraćaja.

(3) Metodologija za izračunavanje ispunjenosti obaveze obveznika data je u Prilogu 2.

(4) Obveznik je ispunio svoju obavezu stavljanja na tržište energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaju ako je energija iz obnovljivih izvora (E_{OBV}) utvrđena u skladu sa Prilogom 2 ove uredbe, jednak ili veći od energetske vrijednosti energije iz obnovljivih izvora (E_{OBV}) utvrđene u skladu sa Prilogom 1 ove uredbe.

(5) Ako obveznik u toku jedne kalendarske godine stekne više RTF sertifikata nego što mu je dovoljno za ispunjenje obaveze iz stava 3 ovog člana, obveznik može prenijeti u narednu kalendarsku godinu svaki RTF sertifikata koji nije iskorišćen i koji nije opzvan, u skladu sa članom 7 stav 15 ove uredbe, i može koristiti te RTF sertifikate za ispunjenje svoje obaveze u narednoj kalendarskoj godini.

(6) Ako obveznik nije ispunio obavezu stavljanja na tržište energije iz obnovljivih izvora u saobraćaju tokom jedne kalendarske godine, obveznik može obavezu prenijeti u narednu kalendarsku godinu.

(7) Ako Ministarstvo utvrdi da obveznik nije ispunio obaveze iz stava 4 ovog člana ni u toku naredne kalendarske godine, Ministarstvo će donijeti rješenje kojim se utvrđuje energetska vrijednost goriva iz obnovljivih izvora koju obveznik nije stavio na tržište tokom prethodne godine.

Način izvještavanja o ostvarivanju udjela obnovljivih izvora energije u sektoru saobraćaja

Član 9

(1) Obveznik treba da sačini izvještaj koji sadrži podatke o izdatim RTF sertifikatima i podatke o gorivu odnosno energiji iz obnovljivih izvora stavljenoj na tržište za potrebe sektora saobraćaja za godinu za koju se razmatra obveza.

(2) Izvještaj iz stava 1 sadrži sljedeće podatke:

- količinu benzina, dizel goriva i prirodnog gasa stavljenih na tržište u predmetnoj godini;
- količinu, vrstu i porijeklo biogoriva stavljenih na tržište u predmetnoj godini;
- količinu, vrstu i porijeklo naprednih biogoriva stavljenih na tržište u predmetnoj godini;
- količinu, vrstu i porijeklo obnovljivih goriva od recikliranog ugljenika stavljenih na tržište u predmetnoj godini;
- količinu, vrstu i porijeklo obnovljivih goriva nebiološkog porijekla stavljenih na tržište u predmetnoj godini;
- količinu električne energije stavljene na tržište u predmetnoj godini;
- podatke o izdatim RTF sertifikatima; i
- planirane mjere.

(3) Ako je obveznik na tržište stavio manju količinu goriva iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja od količine koju je dužan da stavi na tržište, obveznik treba da navede nedostajuću količinu u izvještaju iz stava 1 ovog člana.

(4) Ako je obaveza stavljanja na tržište goriva iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja prenijeta na drugog obveznika, oba obveznika treba da to navedu u izvještaju obveznika iz stava 1 ovog člana.

(5) Izvještaj se podnosi Ministarstvu do 28. februara tekuće za prethodnu godinu, odnosno godinu za koju se razmatra obaveza, u pisanom i elektronskom obliku.

(6) Obrazac izvještaja iz stava 1 ovog člana dat je na Obrazcu 2.

Prenos obaveze

Član 10

(1) Obaveza stavljanja na tržište goriva iz obnovljivih izvora za potrebe sektora saobraćaja može se prenijeti na drugog obveznika pisanim ugovorom, uz prethodnu saglasnost Ministarstva.

(2) Ugovor iz stava 1 ovog člana sadrži podatke o ugovornim stranama, vrsti i količini goriva iz obnovljivih izvora za koju je ugovoreno stavljanje na tržište, načinu stavljanja na tržište, kao i period na koji se ugovor zaključuje.

(3) Ugovor iz stava 1 ovog člana podnose obje ugovorne strane Ministarstvu zajedno sa zahtjevom za prenos obaveze na Obrazcu 3.

Prilozi i obrasci

Član 11

Prilozi 1 i 2 i obrasci 1, 2 i 3 čine sastavni dio ove uredbe.

Prestanak važenja

Član 12

Danom stupanja na snagu ove uredbe prestaje da važi Uredba o obaveznom udjelu biogoriva u sektoru saobraćaja („Službeni list CG“, broj 51/18).

Stupanje na snagu

Član 13

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

**U ovu uredbu prenesene su:*

- *Direktiva 2018/2001/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2018. godine, o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora, u dijelu koji se odnosi na energiju iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja;*
- *Uredbe o upravljanju Energetskom unijom i klimatskom akcijom, koja je izmijenjena Uredbom (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2018. godine, o upravljanju Energetskom unijom i klimatskom akcijom, i o izmjeni i stavljanju van snage Uredbi (EZ) br. 663/2009, EZ br. 715/2009, Direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Evropskog parlamenta i Saveta, kao i Direktiva Saveta 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 i o stavljanju van snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta, od 18. decembra 2018. godine u dijelu koji se tiče obnovljivih izvora energije u sektoru saobraćaja.*

Broj: 11-11/26-643/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore

Predsjednik,

mr **Milojko Spajić**, s.r.

Metodologija za izračunavanje obaveze za stavljanje na tržište energije iz obnovljivih izvora

Energetska vrijednost energije iz obnovljivih izvora u konačnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja koju svaki obveznik stavlja na tržište izražava se u jedinici mjere MJ i izračunava se prema sljedećem izrazu:

$$E_{OBV} = \frac{U_{OBV} \times (E_{MG-RR} + E_{D-RR} + E_{NG-RR})}{100 - U_{OBV}} (MJ)$$

gdje je:

E_{OBV} – energetska vrijednost energije iz obnovljivih izvora u finalnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja koju svaki obveznik stavlja na tržište u godini za koju se razmatra obaveza (izražena u MJ);

U_{OBV} – nacionalni cilj za udio energije iz obnovljivih izvora u finalnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja u godini za koju se razmatra obaveza kako je utvrđeno u skladu sa Nacionalnim energetske i klimatskim planom (izražen u % energije);

E_{MG-RR} – energija iz motornog benzina koju je obveznik stavio na tržište za potrošnju u sektoru saobraćaja u godini za koju se razmatra obaveza (izražena u MJ);

E_{D-RR} – energija iz dizel goriva koju je obveznik stavio na tržište za potrošnju u sektoru saobraćaja u godini za koju se razmatra obaveza (izražena u MJ);

E_{NG-RR} – energija iz prirodnog gasa (LNG), uključujući komprimovani prirodni gas (CNG), i tečni naftni gas (LPG), koju je obveznik stavio na tržište za potrošnju u sektoru saobraćaja u godini za koju se razmatra obaveza (izražena u MJ).

Metodologija za izračunavanje ispunjenosti obaveze obveznika

Za svaku kalendarsku godinu koja se razmatra, energetska vrijednost energije iz obnovljivih izvora u finalnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja, koju je obveznik stavio na tržište, izražava se u jedinici mjere MJ i izračunava se prema sljedećem izrazu:

$$E''_{OBV} = E''_{Igen-P} + 2 \times E''_{ADV-P} + 2 \times E''_{BFBB-P} + 4 \times E''_{EE-Road} + 1,5 \times E''_{EE-Rail} + E''_{REC-C-P} + 1,2 \times E''_{RES-A\&M} + E''_{RFNBO}(MJ)$$

gdje je:

E''_{OBV} – energija iz obnovljivih izvora koju je obveznik stavio na tržište za potrebe sektora saobraćaja za predmetnu godinu (MJ);

E''_{Igen-P} – energija biogoriva proizvedenih od prehrambenih i stočnih usjeva koju je obveznik stavio na tržište za potrebe sektora saobraćaja za predmetnu godinu (izražena u MJ), što je dokazano brojem pojedinačnih RTF sertifikata kategorije 1, koje obveznik posjeduje u evidenciji obveznika;

E''_{ADV-P} – energija biogoriva i biogasa proizvedena od sirovina za proizvodnju biogasa za sektor saobraćaja i naprednih biogoriva čiji se doprinos minimalnim udjelima može računati kao dvostruki iznos njihovog energetskeg sadržaja, u skladu sa propisom koji uređuje izračunavanje udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja (dio A), koju je obveznik stavio na tržište za potrebe sektora saobraćaja za predmetnu godinu (izražena u MJ), što je dokazano brojem pojedinačnih RTF sertifikata kategorije 2, koje obveznik posjeduje u evidenciji obveznika;

E''_{BFBB-P} – energija biogoriva i biogasa proizvedena od sirovina za proizvodnju biogasa za sektor saobraćaja i naprednih biogoriva čiji se doprinos minimalnim udjelima može računati kao dvostruki iznos njihovog energetskeg sadržaja, u skladu sa propisom koji uređuje izračunavanje udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja (dio B), koju je obveznik stavio na tržište za potrebe sektora saobraćaja za predmetnu godinu (izražena u MJ), što je dokazano brojem pojedinačnih RTF sertifikata kategorije 2, koje obveznik posjeduje u evidenciji obveznika;

$E''_{EE-Road}$ – električna energija iz obnovljivih izvora koju je obveznik stavio na tržište za potrebe sektora drumskog saobraćaja za predmetnu godinu (izražena u MJ), što je dokazano brojem pojedinačnih RTF sertifikata kategorije 3, koje obveznik posjeduje u evidenciji obveznika;

$E''_{EE-Rail}$ – električna energija iz obnovljivih izvora koju je obveznik stavio na tržište za potrebe sektora željezničkog saobraćaja za predmetnu godinu (izražena u MJ), što je dokazano brojem pojedinačnih RTF sertifikata kategorije 3, koje obveznik posjeduje u evidenciji obveznika;

$E''_{REC-C-P}$ – energija iz goriva dobijena iz recikliranog ugljenika koju je obveznik stavio na tržište za potrebe sektora saobraćaja za predmetnu godinu (izražena u MJ), što je dokazano brojem pojedinačnih RTF sertifikata kategorije 4, koje obveznik posjeduje u evidenciji obveznika;

$E''_{RES-A\&M}$ – energija goriva iz obnovljivih izvora, sa izuzetkom goriva proizvedenog iz prehrambenih i stočnih usjeva, koju je obveznik stavio na tržište za potrošnju u sektorima vazdušnog i pomorskog saobraćaja (izražena u MJ), što je dokazano brojem pojedinačnih RTF sertifikata kategorije 2, kategorije 3, ili kategorije 4 koje obveznik posjeduje u evidenciji obveznika;

E'_{RFNBO} – energija iz obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla koju je obveznik stavio na tržište za potrebe sektora saobraćaja za predmetnu godinu (izražena u MJ), što je dokazano brojem pojedinačnih RTF sertifikata kategorije 4, koje obveznik posjeduje u evidenciji obveznika.

ZAHTEJEV ZA IZDAVANJE RTF CERTIFIKATA

1. Podaci o obvezniku
1.1. Naziv/firma obveznika:
1.2. Matični broj subjekta (MBS):
1.3. Broj iz Centralnog registara privrednih subjekata (CRPS):
1.4. Šifra djelatnosti (CAEN/NKD)
1.5. Poreski identifikacioni broj (PIB)
1.6. Broj akcizne registracije
1.7. Broj licence za akcizno skladište (ako je primjenljivo)
1.8. Šifra usaglašenosti za označavanje goriva (ako je primjenljivo)
1.9. Adresa registrovanog sjedišta obveznika
1.10. Podaci o kompaniji obveznika, kontakt (e-pošta, veb-sajt)
1.11. Podaci o odgovornoj osobi u kompaniji obveznika (ime i prezime, podaci o funkciji, identifikacioni dokument i broj)
1.12. Evidencioni broj u evidenciji obveznika:

2. Promjene podataka o obvezniku	
Informacija	Datum podnošenja izmjene

Napomena obveznika:

U _____

Datum: | | | - | | - | | | |

Lice odgovorno za tačnost podataka:

Odgovorno lice:

Ime i prezime

M.P.

Ime i prezime_____
Potpis_____
Potpis

IZVJEŠTAJ O OSTVARIVANJU UDJELA OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE U SEKTORU SAOBRAĆAJA

1. Podaci o obvezniku				
1.1. Naziv/firma obveznika:				
1.2. Lični identifikacioni broj (ID):				
1.3. Evidencioni broj u evidenciji obveznika:				

2. Podaci o godišnjim količinama benzina, dizel goriva i prirodnog gasa koje je obveznik stavio na tržište za potrebe saobraćaja				
Vrsta goriva*	Količina goriva	Jedinica mjere	Energetski sadržaj goriva po jedinici mjere**	Kalorijska vrijednost
		Tone ili litri	MJ/kg ili MJ/l	MJ/godina
	(a)	(b)	(c)	(a) x (c)
Benzin				
Dizel gorivo				
Prirodni gas				

*Lista indikovanih vrsta goriva nije ograničavajuća na navedene vrste goriva i može sadržavati tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla namijenjena za upotrebu u saobraćaju.

** Energetski sadržaj (navodi se donja kalorijska vrijednost) izražen kao težinski sadržaj (MJ/kg) ili zapreminski sadržaj (MJ/l).

Napomena obveznika:

5. Podaci o energiji iz obnovljivih izvora koju je obveznik stavio na tržište		
God	Količina energije/god	Jedinica mjere
E _{OBV} - energija iz obnovljivih izvora koju je obveznik stavio na tržište za potrebe sektora saobraćaja za predmetnu godinu		MJ/god

Napomena obveznika:

U _____

Datum: | | - | | - | | | |

Lice odgovorno za tačnost podataka:

Odgovorno lice:

Ime i prezime

M.P.

Ime i prezime

Potpis

Potpis

ZAHTEJ ZA PRENOS OBAVEZE

1. Podaci o obvezniku koji prenosi obavezu
1.1. Naziv/firma obveznika:
1.2. Matični broj subjekta (MBS):
1.3. Broj iz Centralnog registara privrednih subjekata (CRPS):
1.4. Šifra djelatnosti (CAEN/NKD)
1.5. Poreski identifikacioni broj (PIB)
1.6. Broj akcizne registracije
1.7. Broj licence za akcizno skladište (ako je primjenljivo)
1.8. Šifra usaglašenosti za označavanje goriva (ako je primjenljivo)
1.9. Adresa registrovanog sjedišta obveznika
1.10. Podaci o kompaniji obveznika, kontakt (e-pošta, veb-sajt)
1.11. Podaci o odgovornoj osobi u kompaniji obveznika (ime i prezime, podaci o funkciji, identifikacioni dokument i broj)
1.12. Evidencioni broj u evidenciji obveznika:

2. Podaci o obvezniku na koga se obaveza prenosi
2.1. Naziv/firma obveznika:
2.2. Matični broj subjekta (MBS):
2.3. Evidencioni broj u evidenciji obveznika:

3. Podaci o obvezniku koji je preuzeo obavezu od drugog obveznika
3.1. Naziv/firma obveznika:
3.2. Matični broj subjekta (MBS):
3.3. Evidencioni broj u evidenciji obveznika:

4. Podaci o ugovorenim količinama koje se prenose sa jednog obveznika na drugog			
Vrsta energije iz obnovljivih izvora	Količina energije iz obnovljivih izvora	Jedinica mjere	Prosječna donja kalorijska vrijednost (MJ/kg)
		MJ/god	
		MJ/god	
		MJ/god	
		MJ/god	

Važno: Sastavni dio ovog obrasca je ugovor o prenosu obaveze između obveznika.

Napomena obveznika:

U _____

Datum: | | - | | - | | | |

Lice odgovorno za tačnost podataka:

Odgovorno lice:

Ime i prezime

M.P.

Ime i prezime

Potpis

Potpis

705.

Na osnovu člana 17 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG”, br. 80/08, 14/17, 28/18, 63/22 i 121/23), Vlada Crne Gore, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela je

ODLUKU O MAPI REGIONALNE POMOĆI

Član 1

Ovom odlukom utvrđuje se mapa regionalne pomoći (u daljem tekstu: Mapa) koja se primjenjuje do 31. decembra 2027. godine.

Član 2

Mapa obezbjeđuje osnovu za utvrđivanje oblasti koja ispunjava uslove za regionalnu državnu pomoć i data je u Prilogu koji je sastavni dio ove odluke.

Član 3

U skladu sa članom 7 stav 2 tačka 1 Zakona o kontroli državne pomoći, a u vezi sa članom 107 stav 3 tačka (a) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, usklađenom državnom pomoći može se smatrati pomoć namijenjena unapređenju ekonomskog razvoja regiona u kojima je životni standard izuzetno nizak ili u kojima postoji ozbiljna nezaposlenost.

Uslovi iz stava 1 ovog člana smatraju se ispunjenim ukoliko NUTS 2 region Crne Gore, u skladu sa propisom Evropske unije kojim se uređuje zajednička klasifikacija teritorijalnih jedinica za statistiku (NUTS), ima BDP po glavi stanovnika, mjereno standardima kupovne moći, niži ili jednak 75% prosjeka Evropske unije (u daljem tekstu: EU).

Član 4

Da bi se utvrdilo da Crna Gora ispunjava uslove iz člana 2 stav 2 ove odluke, korišćeni su podaci o BDP-u po glavi stanovnika, mjenom standardima kupovne moći u Crnoj Gori i EU i to prosjek za period 2021-2023. godine.

U skladu sa podacima Evropskog zavoda za statistiku (u daljem tekstu: EUROSTAT), BDP po glavi stanovnika, mjenom standardima kupovne moći u Crnoj Gori u:

- 1) 2021. godini je bio u iznosu od 15.400;
- 2) 2022. godini je bio u iznosu od 17.300;
- 3) 2023. godini je bio u iznosu od 19.900.

Na osnovu podataka iz stava 2 ovog člana, prosjek BDP-a, mjenom standardima kupovne moći za period 2021-2023. godine, je bio u iznosu od 17.500.

BDP po glavi stanovnika, mjenom standardima kupovne moći u Crnoj Gori, za period 2021-2023. godina, je iznosio 49% prosjeka EU.

Ukupan broj stanovnika u Crnoj Gori, na osnovu podataka Zavoda za statistiku (MONSTAT) iznosio je:

- 1) 626.302 stanovnika u 2021. godini;
- 2) 623.804 stanovnika u 2022. godini;
- 3) 623.378 stanovnika u 2023. godini.

Član 5

Maksimalni dozvoljeni intenzitet regionalne investicione pomoći za velika privredna društva na području iz člana 2 ove odluke, u skladu sa pravilima EU o regionalnoj državnoj pomoći može iznositi:

- do 30% prihvatljivih investicionih troškova,
- do 40% prihvatljivih investicionih troškova, ili
- do 50% prihvatljivih investicionih troškova.

Za period važenja ove mape regionalne pomoći primjenjuje se maksimalni intenzitet od 50% prihvatljivih investicionih troškova za velika privredna društva.

Za srednja privredna društva intenzitet pomoći iz stava 2 ovog člana može se uvećati za 10% odnosno 20% za mala privredna društva.

Uvećanja intenziteta pomoći za MSP ne primjenjuju se na velike investicione projekte u smislu ove odluke.

U smislu ove odluke, MSP se određuju u skladu sa Preporukom Komisije od 6. maja 2003. godine o definiciji mikro, malih i srednjih preduzeća (2003/361/EC), koja se primjenjuje u okviru sistema pravila o državnoj pomoći u Crnoj Gori u skladu sa propisom kojim se uređuje lista pravila državne pomoći.

Član 6

Veliki investicioni projekti su projekti sa prihvatljivim investicionim troškovima od najmanje 50 miliona eura.

Regionalna investiciona pomoć za velike investicione projekte dodjeljuje se u skladu sa maksimalnim intenzitetom regionalne pomoći utvrđenim ovom odlukom, pri čemu se iznos pomoći prilagođava u skladu sa važećim pravilima EU o državnoj pomoći, naročito pravilima koja uređuju regionalnu državnu pomoć i velike investicione projekte.

Član 7

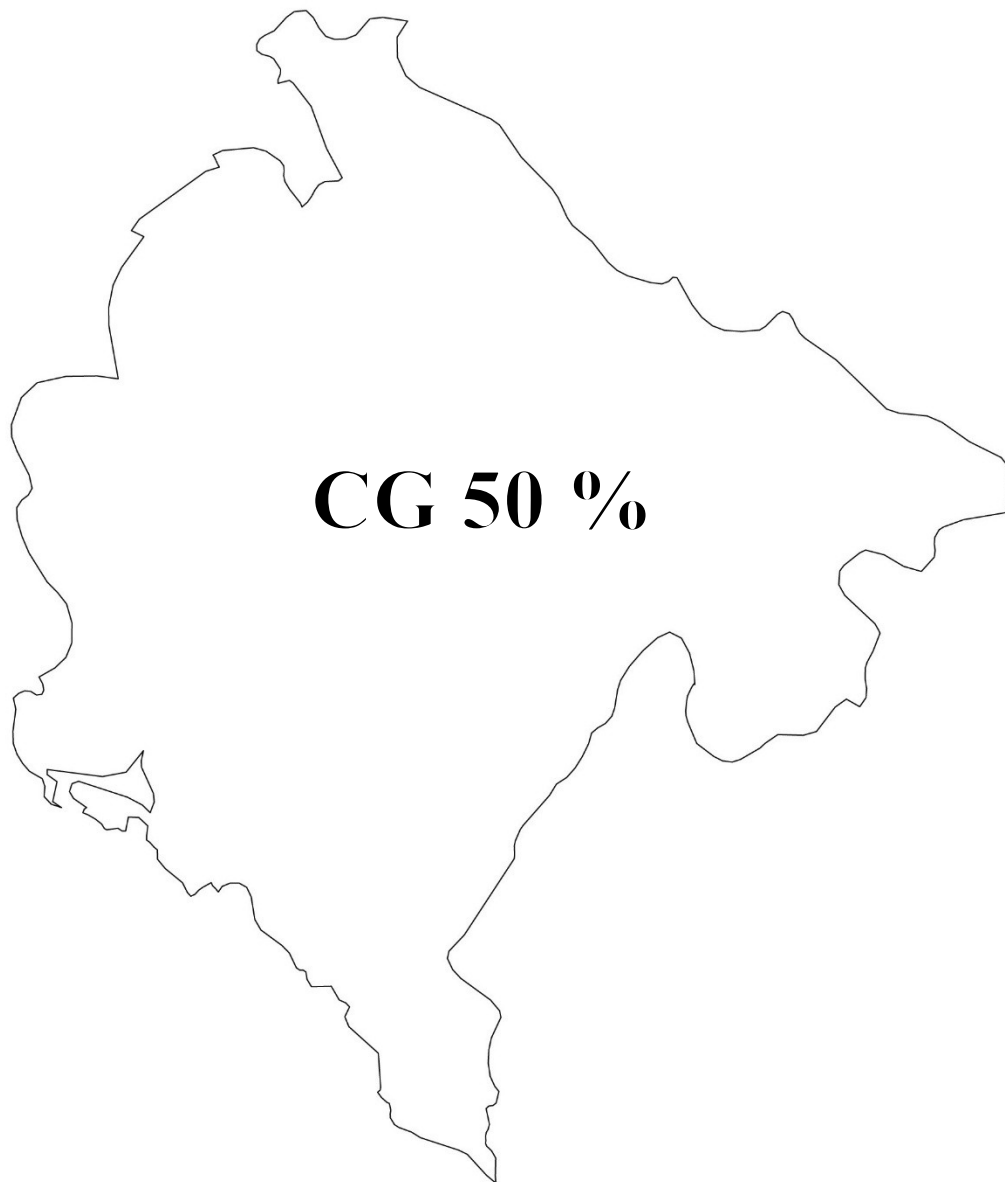
Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 11-011/26-587/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

CRNA GORA – Mapa regionalne pomoći (važi do 31. decembra 2027.)

CG – Crna Gora (NUTS 2 region)

706.

Na osnovu člana 12 stav 3 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG“, br. 80/08, 14/17, 28/18, 63/22 i 121/23), Vlada Crne Gore, na sjednici od 12. marta 2026. godine, donijela je

**ODLUKU
O IZMJENI ODLUKE O OBRAZOVANJU SAVJETA ZA PRAVEDNU TRANZICIJU**

Član 1

U Odluci o obrazovanju Savjeta za pravednu tranziciju („Službeni list CG“, br. 59/25, 87/25 i 153/25) u članu 3 stav 1 riječi: „15 članova“ zamjenjuju se riječima: „16 članova“.

U stavu 4 tačka 5a mijenja se i glasi:

„5a) predstavnik Zavoda za zapošljavanje Crne Gore;“.

Poslije tačke 5d dodaje se nova tačka koja glasi:

„5e) generalni direktor Direktorata za energetske efikasnost u Ministarstvu energetike i rudarstva;“.

U tački 8 riječ „predsjednik“ zamjenjuje se riječju „predstavnik“.

Član 2

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 11-011/26-842

Podgorica, 12. marta 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

707.

Na osnovu člana 101 stav 12 Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju („Službeni list RCG”, br. 64/02, 31/05 i 49/07 i „Službeni list CG”, br. 45/10, 45/11, 36/13, 39/13, 47/17, 59/21, 146/21, 3/23, 84/24, 89/25 i 12/26), Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija donijelo je

PRAVILNIK O NAČINU BODOVANJA KRITERIJUMA ZA ZAPOŠLJAVANJE NASTAVNIKA

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuje se način bodovanja kriterijuma i sačinjavanja rang liste kandidata po konkursu za zapošljavanje nastavnika, stručnih saradnika, vaspitača, saradnika u nastavi i drugih izvođača obrazovno vaspitnog rada (u daljem tekstu: kandidat).

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 2

Izrazi koji se u ovom pravilniku koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Komisija

Član 3

Bodovanje kriterijuma i sačinjavanje rang liste iz stava 1 ovog člana vrši komisija, u skladu sa Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju.

Bodovanje kriterijuma

Član 4

Bodovanje kriterijuma za zapošljavanje kandidata koji ispunjavaju uslove konkursa vrši se na sljedeći način, i to:

- prosječna ocjena, odnosno indeks uspjeha na studijama - do 40 bodova;
- dužina studiranja - do 15 bodova;
- pozicija univerziteta na međunarodno priznatoj listi rangiranja univerziteta - do 20 bodova;
- ocjena na intervjuu - do 25 bodova.

Ukupan najveći broj bodova koje kandidat može da ostvari po osnovu bodovanja kriterijumima iz stava 1 ovog člana je 100.

Prosječna ocjena, odnosno indeks uspjeha

Član 5

Bodovanje kriterijuma prosječna ocjena, odnosno indeks uspjeha na studijama vrši se na način što se prosječna ocjena, odnosno indeks uspjeha kandidata na studijama pomnoži sa brojem 4.

Dužina studiranja

Član 6

Bodovanje kriterijuma dužina studiranja vrši se u odnosu na vrijeme predviđeno za trajanje i završetak studijskog programa, i to:

- u roku ili prije vremena - 15 bodova.
- za svaki mjesec prekoračenja roka oduzima se 0,25 bodova.

Rangiranje univerziteta

Član 7

Bodovanje kriterijuma pozicija univerziteta na međunarodno priznatoj listi rangiranja univerziteta na kojem je kandidat završio studijski program, koju objavljuje organ državne uprave nadležan za poslove obrazovanja na svojoj internet stranici, vrši se na sljedeći način:

- u prvih 1000 - 20 bodova;
- u 2000 -15 bodova;
- u 2500 -10 bodova;
- u 3000 - 5 bodova;
- izvan 3000 - 0 bodova.

Ocjena na intervjuu

Član 8

Na intervjuu se ocjenjuju sposobnosti i vještine i to:

- pedagoške sposobnosti (pristup nastavi);
- motivacija i profesionalni razvoj (pokazana motivisanost); i
- komunikacione vještine (jasnoća izražavanja i nastup).

Članovi komisije ponaosob ocjenjuju kandidata za svaku od sposobnosti i vještina iz stava 1 ovog člana, i to:

- za pedagoške sposobnosti (pristup nastavi) - do 12 bodova;
- za motivaciju i profesionalni razvoj (pokazana motivisanost i plan razvoja) - do 7 bodova;
- komunikacione vještine (jasnoća izražavanja i nastup) - do 6 bodova.

Komisija ocjenjuje intervju ocjenom od 1 do 10.

Ocjena komisije za svaku od sposobnosti i vještina iz stava 1 ovog člana dobija se tako što se ocjene svih članova komisije saberu i tako dobijeni zbir se podijeli sa brojem tri.

Ocjena iz stava 4 ovog člana se preračunava u bodove tako što se ocjena komisije pomnoži sa najvećim brojem bodova predviđenim za sposobnost i vještinu i dobijeni proizvod se podijeli sa brojem 10, po formuli:

$$\text{broj bodova} = \frac{\text{ocjena} \times \text{najveći broj bodova}}{10}$$

Ukupan broj bodova koje kandidat ostvari na intervjuu dobija se tako što se sabere broj bodova koje je kandidat ostvario pojedinačno za svaku od vještina i sposobnosti.

Intervju se obavlja usmeno.

Komisija obavještava kandidata pisanim putem o datumu, vremenu i mjestu održavanja intervjuu.

U slučaju da kandidat neopravdano ne pristupi intervjuu smatra se da je odustao.

Kad komisija ocijeni da kandidat iz opravdanih razloga nije pristupio intervjuu, obavještava kandidata o novom terminu.

Na intervjuu kandidat odgovara na pitanja u prisustvu svih članova komisije.

Svim kandidatima se postavljaju ista pitanja, s tim da se mogu postavljati i dodatna pitanja i zahtijevati dodatna objašnjenja.

Vrijeme trajanja intervjuu određuje komisija i mora biti isto za sve kandidate, s tim da ne može biti za jednog kandidata kraće od 15 minuta, odnosno duže od 30 minuta.

Rang lista kandidata

Član 9

Ukupan broj bodova kandidata dobija se sabiranjem bodova koje je kandidat ostvario na osnovu kriterijuma iz člana 4 ovog pravilnika.

Na osnovu ukupnog broja bodova kandidata komisija sačinjava rang listu kandidata koji se rangiraju od najvećeg prema najmanjem.

Ako kandidati imaju isti ukupan broj bodova prednost ima kandidat sa višom prosječnom ocjenom, odnosno indeksom uspjeha na studijama, a ako imaju istu prosječnu ocjenu, odnosno indeks uspjeha na studijama, prednost ima kandidat sa većim brojem bodova na intervjuu.

Izvještaj

Član 10

Komisija sačinjava izvještaj o bodovanju, po pravilu, u roku od tri dana od dana obavljenog intervjua i dostavlja ga direktoru obrazovno-vaspitne ustanove.

Stupanje na snagu

Član 11

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 15-01-011/25-12084

Podgorica, 11. marta 2026. godine

Ministarka,
prof. dr **Andela Jakšić Stojanović**, s.r.

708.

Na osnovu člana 50 Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju („Službeni list RCG”, br. 64/02, 31/05 i 49/07 i „Službeni list CG”, br. 45/10, 45/11, 36/13, 39/13, 47/17, 59/21, 146/21, 3/23, 84/24, 89/25 i 12/26) i člana 18 stav 1 Zakona o upravnom postupku („Službeni list CG”, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija donijelo je

R J E Š E N J E
O IZDAVANJU LICENCE PRIVATNOM PRODUŽENOM BORAVKU „BORAVKO PG
2”, PODGORICA

1. Izdaje se licenca za rad Privatnom produženom boravku „BORAVKO PG 2“ sa sjedištem u Podgorici, za realizovanje javno važećeg predmetnog programa Zavoda za školstvo „Jutarnje okupljanje i produženi boravak”, za najviše 25 učenika osnovne škole.

2. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: UPI-06/1-02-602/26-625

Podgorica, 27. februara 2026. godine

Ministarka,
prof. dr **Andela Jakšić Stojanović**, s.r.

709.

Na osnovu člana 50 Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju („Službeni list RCG”, br. 64/02, 31/05 i 49/07 i „Službeni list CG”, br. 45/10, 45/11, 36/13, 39/13, 47/17, 59/21, 146/21, 3/23, 84/24, 89/25 i 12/26) i člana 18 stav 1 Zakona o upravnom postupku („Službeni list CG”, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija donijelo je

R J E Š E N J E
O IZDAVANJU LICENCE PRIVATNOJ USTANOVI
OBRAZOVNO RAZVOJNI CENTAR „MONDO
CREATIVO” PODGORICA

1. Izdaje se licenca za rad Privatnoj ustanovi obrazovno razvojni centar „Mondo creativo” sa sjedištem u Podgorici, za realizovanje javno važećeg predmetnog programa Zavoda za školstvo „Jutarnje okupljanje i produženi boravak”, za najviše 56 učenika osnovne škole.

2. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: UPI-06-600/26-706

Podgorica, 6. marta 2026. godine

Ministarka,
prof. dr **Andela Jakšić Stojanović**, s.r.

710.

Na osnovu člana 24 st. 10 i 11 i člana 25 stav 9 Zakona o klimatskim promjenama („Službeni list CG”, broj 149/25), Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera donijelo je

**PRAVILNIK
O DOPUNI PRAVILNIKA O SADRŽAJU PLANA I METODOLOGIJI PRAĆENJA
EMISIJA GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE IZ STACIONARNIH
POSTROJENJA, VAZDUHOPLOVA I ZA REGULISANE SUBJEKTE**

Član 1

U Pravilniku o sadržaju plana i metodologiji praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz stacionarnih postrojenja, vazduhoplova i za regulisane subjekte („Službeni list CG”, broj 21/26) u članu 2 stav 1 poslije tačke 28 dodaje se nova tačka koja glasi:

„29) **izvor emisije** je posebno prepoznatljiv dio postrojenja ili proces unutar postrojenja iz kojeg se emituju relevantni gasovi sa efektom staklene bašte ili u slučaju vazduhoplovstva pojedinačni vazduhoplov;”.

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 06113-322/26-344/2

Podgorica, 6. marta 2026. godine

Ministar,
Damjan Čulafić, s.r.

711.

Na osnovu člana 18 stav 4 Zakona o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom („Službeni list CG”, broj 14/26), Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, donijelo je

**PRAVILNIK
O BLIŽIM USLOVIMA O NAČINU VOĐENJA, SADRŽAJU, PRISTUPU I ČUVANJU
EVIDENCIJE OSTVARENIH PUTOVANJA KORISNIKA POVLASTICE NA
PUTOVANJE I PRATILACA**

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se bliži uslovi u pogledu načina vođenja, sadržaja, pristupa i čuvanja evidencije ostvarenih putovanja korisnika povlastice na putovanje i pratilaca (u daljem tekstu: evidencija).

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 2

Izrazi koji se u ovom pravilniku koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Način vođenja evidencije

Član 3

Centar za socijalni rad dužan je da vodi evidenciju u skladu sa zakonom.
Podaci koji su jednom upisani u evidenciju ne smiju se brisati.
Svaka promjena podataka upisanih u evidenciju automatski se bilježi.
Podatke u evidenciju unosi ovlašćeno lice.

Sadržaj evidencije

Član 4

Evidencija sadrži:

- 1) prezime, ime roditelja, ime i JMB korisnika povlastice na putovanje;
- 2) prezime, ime roditelja, ime i JMB pratioca korisnika povlastice na putovanje;
- 3) serijski i redni broj putovanja;
- 4) podatke o vremenu, datumu i odredištu;
- 5) podatke o prebivalištu i/ili boravištu korisnika povlastice na putovanje (ulica, broj, opština);
- 6) podatke o starateljstvu i lične podatke o staraocu korisnika povlastice na putovanje;
- 7) podatke o radnom statusu korisnika povlastice na putovanje;
- 8) broj ostvarenih putovanja korisnika povlastice na putovanje;
- 9) broj ostvarenih putovanja pratilaca korisnika povlastice na putovanje; i
- 10) informacije o prevozniku ako korisnik povlastice na putovanje koristi međugradski autobus.

Pristup i čuvanje podataka iz evidencije

Član 5

Ovlašćeno lice može, na zahtjev korisnika povlastice na putovanje ili pratioca, podnosiocu zahtjeva dati podatke iz evidencije koji se na njega odnose.

Podaci iz evidencije čuvaju se u skladu sa propisima kojima se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

Stupanje na snagu

Član 6

Ovaj pravilnik stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-128/26-1457/2

Podgorica, 16. marta 2026. godine

Ministar,
Damir Gutić, s.r.

712.

Na osnovu člana 14 stav 6 Zakona o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom („Službeni list CG”, broj 14/26), Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije donijelo je

**PRAVILNIK
O SADRŽAJU, OBRASCU I NAČINU IZDAVANJA POTVRDE O OSTVARENOM PUTOVANJU
KORISNIKA POVLASTICE NA PUTOVANJE**

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuje se sadržaj, obrazac i način izdavanja potvrde o ostvarenom putovanju koju korisniku povlastice na putovanje izdaje centar za socijalni rad u mjestu odredišta (u daljem tekstu: potvrda).

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 2

Izrazi koji se u ovom pravilniku koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Sadržaj potvrde

Član 3

Potvrda sadrži naziv organa koji je izdao potvrdu, broj, mjesto i datum izdavanja potvrde, pravni osnov za izdavanje potvrde, naziv: „POTVRDA O OSTVARENOM PUTOVANJU KORISNIKA POVLASTICE NA PUTOVANJE“, podatke o licu sa invaliditetom (prezime, ime roditelja, ime i JMB), podatke o pratiocu lica sa invaliditetom (prezime, ime roditelja, ime i JMB), prebivalište i/ili boravište lica sa invaliditetom, svrhu izdavanja potvrde i ime lica koje je izdalo potvrdu o ostvarenom putovanju.

Sadržaj potvrda dat je na Obrascu 1 koji čini sastavni dio ovog pravilnika.

Način izdavanja potvrde

Član 4

Potvrda se izdaje na zahtjev lica sa invaliditetom, odnosno njegovog pratioca.

Potvrdu izdaje centar za socijalni rad u mjestu odredišta i ista se elektronskim putem dostavlja centru za socijalni rad na čijoj teritoriji lice sa invaliditetom ima prebivalište, odnosno boravište.

Izuzetno od stava 2 ovog člana na zahtjev lica sa invaliditetom ili pratioca, centar za socijalni rad u mjestu odredišta potvrdu može izdati u štampanoj formi.

Prestanak važenja

Član 5

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o sadržini, obrascu i načinu izdavanja potvrde o ostvarenom putovanju („Službeni list CG”, broj 17/15).

Stupanje na snagu

Član 6

Ovaj pravilnik stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-128/26-1459/2

Podgorica, 16.marta 2026. godine

Ministar,
Damir Gutić, s.r.

713.

Na osnovu člana 14 stav 4 Zakona o metrologiji („Službeni list CG”, broj 79/08), Ministarstvo ekonomskog razvoja donijelo je

P R A V I L N I K O METROLOŠKIM ZAHTJEVIMA ZA MJERILA ZA MJERENJE SILE KOČENJA KOD MOTORNIH VOZILA

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se metrološki zahtjevi za mjerila za mjerenje sile kočenja kod motornih vozila (u daljem tekstu: mjerila sile kočenja), kao i način utvrđivanja ispunjenosti tih zahtjeva.

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **mjerilo sile kočenja** je uređaj koji se koristi u stanicama za tehnički pregled ispravnosti motornih vozila, kojim se provjerava sila kočenja na obodu točka motornih vozila, odnosno ispravnost kočnica, tako što se sila kočenja posebno mjeri za svaki točak tog vozila;
- 2) **mjerilo sa valjcima** je mjerilo sile kočenja koje se sastoji od jednog ili dva para valjaka, na kojima se tokom provjere ispravnosti kočnica nalaze točkovi jedne osovine vozila;
- 3) **mjerilo sa pločama** je mjerilo sile kočenja koje se sastoji od dva para ploča koje se linearno pomjeraju u smjeru kretanja vozila;
- 4) **kombinovano mjerilo** je mjerilo sile kočenja kojim se sila kočenja može mjeriti na više vrsta vozila;
- 5) **sila kočenja** je sila ostvarena zbog kočenja točka na valjku, odnosno ploči mjerila sile kočenja.
- 6) **referentna sila** je sila koja se dobija na radnom etalonu sile koji se postavlja na mjerilo sile kočenja, a koja se poredi sa silom kočenja vozila;
- 7) **najveća dozvoljena greška** je najveće dozvoljeno odstupanje, odnosno razlika vrijednosti sile radnog etalona kojim se vrši mjerenje i sile kočenja koju pokazuje mjerilo sile kočenja.

Član 3

Metrološki zahtjevi za mjerila sile kočenja odnose se na:

- 1) mjerni opseg;
- 2) vrijednost podjeljka;
- 3) najveću dozvoljenu grešku;
- 4) temperaturni opseg;
- 5) pokazni uređaj;
- 6) prikazivanje rezultata mjerenja;
- 7) valjke mjerila sile kočenja;
- 8) dodatne uređaje mjerila sile kočenja;
- 9) natpise i oznake mjerila sile kočenja.

Metrološki zahtjevi za mjerila sile kočenja dati su u Prilogu 1.

Način utvrđivanja ispunjenosti metroloških zahtjeva dat je u Prilogu 2.

Član 4

Mjerala sile kočenja koja na dan stupanja na snagu ovog pravilnika imaju važeće odobrenje tipa mjerila, mogu se podnositi na prvo ovjeravanje i ovjeravati ako ispunjavaju uslove iz tač. 3 i 10 Priloga 1.

Mjerala sile kočenja koja su na dan stupanja na snagu ovog pravilnika u upotrebi, mogu se podnositi na redovno i vanredno ovjeravanje i ovjeravati ako ispunjavaju uslove iz tač. 3 i 10 Priloga 1.

Član 5

Prilozi 1 i 2 čine sastavni dio ovog pravilnika.

Član 6

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o metrološkim zahtjevima za mjerila za mjerenje sile kočenja kod motornih vozila ("Službeni list CG", broj 128/22).

Član 7

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-328/26-614/3

Podgorica, 6. marta 2026. godine

Ministar,
Nik Gjelošhaj, s.r

METROLOŠKI ZAHTJEVI ZA MJERILA SILE KOČENJA

1. Mjerni opseg

Mjerni opseg je opseg vrijednosti sile kočenja koja se mjerilom sile kočenja može izmjeriti. Mjerni opseg mjerila sile kočenja dat je u Tabeli 1 ovog Priloga.

Tabela 1

Vrsta vozila	Mjerni opseg mjerila sile kočenja
Motocikli i mopedi	od 0 kN do $\geq 2,5$ kN
Vozilo čija najveća dozvoljena masa ne prelazi 3500 kg	od 0 kN do ≥ 6 kN
Vozilo čija najveća dozvoljena masa prelazi 3500 kg	od 0 kN do ≥ 30 kN

2. Vrijednost podjeljka

Vrijednost podjeljka jeste vrijednost izražena u jedinici sile i predstavlja najmanju podjelu analogne skale za mjerila sa analognim očitavanjem, odnosno razliku dva uzastopna digitalna pokazivanja na digitalnom pokaznom uređaju mjerila sile kočenja.

Vrijednost podjeljka mjerila sile kočenja treba da bude:

- 1) jednaka ili manja od 2% gornje granice mjernog opsega mjerila sile kočenja, na skali analognog pokaznog uređaja kod mjerila sa valjcima;
- 2) jednaka ili manja od 1% gornje granice mjernog opsega mjerila sile kočenja, na skali digitalnog pokaznog uređaja kod mjerila sa valjcima;
- 3) manja ili jednaka 20 N, na skali analognog ili digitalnog pokaznog uređaja kod mjerila sa pločama;
- 4) najmanji podjeljak je u obliku 1 x 10k, 2 x 10k ili 5 x 10k jedinica za silu, gdje je k bilo koji cio broj ili nula;
- 5) rezultat mjerenja prikazuje se u njutnima (N), dekanjutnima (daN) ili u kilonjutnima (kN);
- 6) mjerna jedinica se jasno prikazuje na pokaznom uređaju tako da se razlikuje od ostalih natpisa i oznaka.

3. Najveća dozvoljena greška

Najveća dozvoljena greška mjerila sile kočenja, u zavisnosti od vrste vozila, iznosi za:

- 1) motocikle i mopede, ± 30 N za sile manje ili jednake 600 N i $\pm 5\%$ mjerene vrijednosti za sile veće od 600 N, ali ne više od $\pm 3\%$ gornje granice mjernog opsega mjerila sile kočenja;
- 2) vozila čija najveća dozvoljena masa ne prelazi 3500 kg, ± 50 N za sile manje ili jednake 1 kN i $\pm 5\%$ mjerene vrijednosti za sile veće od 1 kN, ali ne više od $\pm 3\%$ gornje granice mjernog opsega mjerila sile kočenja;
- 3) vozila čija najveća dozvoljena masa prelazi 3500 kg, ± 200 N za sile manje ili jednake 4 kN i $\pm 5\%$ mjerene vrijednosti za sile veće od 4 kN, ali ne više od $\pm 3\%$ gornje granice mjernog opsega mjerila sile kočenja;

- 4) više vrsta vozila na motorni pogon (kombinovana merila), za sile manje ili jednake 6 kN prema zahtjevima za vozila čija najveća dozvoljena masa ne prelazi 3500 kg, za sile veće od 6 kN kao prema zahtjevima za vozila čija najveća dozvoljena masa prelazi 3500 kg.

Razlika pokazivanja sile kočenja lijevog i desnog točka vozila, pri istoj referentnoj sili kočenja na oba valjka ili ploče ne može biti veća od 3% mjerene vrijednosti sile, i ne veća od 1,5% gornje granice mjernog opsega mjerila sile kočenja.

4. Temperaturni opseg

Temperaturni opseg je područje temperature u kojem mjerilo sile kočenja ispunjava zahtjeve ovog pravilnika, kada se koristi za svoju predviđenu namjenu.

Temperaturni opseg mjerila sile kočenja treba da bude u opsegu od - 5 °C do 45 °C.

5. Pokazni uređaj

Pokazni uređaj mjerila sile kočenja je dio mjerila sile kočenja na kojem se očitavaju i ispisuju rezultati mjerenja sile kočenja, a može da bude analogni i digitalni.

Mjerilo sile kočenja treba da ima:

- 1) analogni i/ili digitalni pokazni uređaj koji nezavisno pokazuje izmjerene vrijednosti sile kočenja lijevog i desnog točka;
- 2) mogućnost ručnog ili automatskog podešavanja pokazivanja nule.

Ukoliko je analogni pokazni uređaj mjerila sile kočenja konstruisan tako da se kazaljke koje pokazuju sile kočenja lijevog i desnog točka obrću oko iste ose, one se moraju jasno razlikovati jedna od druge.

Brojevi, slova i ostale oznake na analognom i/ili digitalnom pokaznom uređaju mjerila sile kočenja, koje predstavljaju izmjerenu vrijednost sile kočenja, trebaju biti vidljivi i jasno čitljivi iz vozila čija se sila kočenja mjeri.

Skala analognog pokaznog uređaja mjerila sile kočenja:

- 1) označava se brojevima i crtama podjele sa jednakim rastojanjima između dvije susjedne crte;
- 2) izrađuje se tako da podjela bude ravnomjerna, čitko i neizbrisivo ugravirana ili odštampana.

6. Prikazivanje rezultata mjerenja

Za prikazivanje rezultata mjerenja, mjerilo sile kočenja treba da ima mogućnost:

- 1) grafičkog prikaza sile kočenja na oba točka i njihove razlike (%) i sile na pedali kočnice, u svakom trenutku kočenja, odnosno grafički prikaz sile kočenja na točku motocikla ili mopeda;
- 2) grafičkog prikaza vrijednosti otpora kotrljanja, sila kočenja i sile na pedali kočnice, u funkciji vremena;
- 3) numeričkog prikaza najvećih izmjerenih vrijednosti sila kočenja, najveće razlike sila kočenja (%) u toku kočenja, osim za motocikle i mopede, najveće sile na pedali kočnice u toku mjerenja sila kočenja, datuma i vremena početka mjerenja sila kočenja;
- 4) jednostavnog i tačnog očitavanja podjela na grafičkom prikazu vrijednosti sile kočenja;
- 5) štampanja izmjerenih vrijednosti sile kočenja pokazanih na grafičkom prikazu.

7. Valjci mjerila sile kočenja

Valjci mjerila sile kočenja trebaju biti konstruisani tako da:

- 1) obimna brzina valjaka iznosi od 2 km/h do 6 km/h;

- 2) prečnik valjaka na koje naliježu točkovi ispitivanog vozila nije manji od 200 mm za vozila čija masa prelazi 3500 kg ili nije manji od 150 mm za vozila čija masa ne prelazi 3500 kg;
- 3) površinski sloj valjaka na koje naliježu pneumatici ima koeficijent trenja između površine valjka i pneumatika barem 0,7 na suvoj podlozi i barem 0,5 na vlažnoj podlozi.

8. Ploče mjerila sile kočenja

Ploče mjerila sile kočenja trebaju biti konstruisane tako da:

- 1) omogućuje provjeru sile kočenja pri brzinama vozila od maksimalno 15 km/h;
- 2) površinski sloj ploča na koje naliježu pneumatici ima koeficijent trenja između površine ploče i korišćenih pneumatika najmanje 0,8 na suvoj podlozi i najmanje 0,6 na vlažnoj podlozi.

9. Dodatni uređaji mjerila sile kočenja

Mjerilo sile kočenja treba biti opremljeno dodatnim uređajima koji omogućavaju:

- 1) povezivanje na sisteme za elektronsku obradu podataka, odnosno računar;
- 2) mjerenje sile na pedali kočnice vozila;
- 3) merenje pritiska vazduha u uređaju za zaustavljanje sa pneumatičkim prenosnim mehanizmom kod vozila čija najveća dozvoljena masa prelazi 3500 kg sa najmanje dva senzora u opsegu od 0 bar do 20 bar;
- 4) mjerenje osovinskog opterećenja vozila – vaga (osim na uređajima sa valjcima za mjerenje sile kočenja kod mopeda i motocikala);

Programski djelovi i podaci koji čine softver, koji je sastavni dio mjerila sile kočenja, podliježe kontroli i mora biti označen jedinstvenom oznakom.

Softver relevantan za metrološke karakteristike mjerila mora biti zaštićen od neovlašćenog pristupa.

Mjerilo sile kočenja može biti opremljeno i drugim uređajima koji omogućavaju:

- 1) automatsko uključivanje prilikom nailaska vozila koje se ispituje na valjke ili isključivanje pri silasku vozila sa valjaka;
- 2) automatsko isključivanje ukoliko je došlo do proklizavanja ili blokade točkova ispitivanog vozila;
- 3) promjenu međuosovinskog rastojanja valjaka na koje naliježu pneumatici, zavisno od veličine točkova;
- 4) grijanje valjaka.

10. Zahtjevi za dodatne uređaje

Dodatni uređaj koji omogućava mjerenje sile na pedali kočnice vozila ima grešku manju ili jednaku $\pm 1\%$ gornje granice mjernog opsega.

Vaga za mjerenje osovinskog opterećenja motocikla i mopeda (ukoliko postoji) ima grešku manju ili jednaku ± 2 kg, za opterećenja do 100 kg, odnosno $\pm 2\%$ mjerene vrijednosti mase, za opterećenja veće od 100 kg i mjerni opseg do najmanje 500 kg.

Vaga za mjerenje osovinskog opterećenja vozila čija najveća dozvoljena masa ne prelazi 3500 kg ima grešku manju ili jednaku ± 30 kg, za opterećenja do 1000 kg, odnosno $\pm 3\%$ mjerene vrijednosti mase, za opterećenja veće od 1000 kg i mjerni opseg od najmanje 2000 kg.

Vaga za mjerenje osovinskog opterećenja vozila čija najveća dozvoljena masa prelazi 3500 kg ima grešku manju ili jednaku ± 30 kg, za opterećenja do 1000 kg, odnosno $\pm 3\%$ mjerene vrijednosti mase, za opterećenja veća od 1000 kg i mjerni opseg od najmanje 12000 kg.

11. Natpisi i oznake mjerila sile kočenja

Na mjerilu sile kočenja treba da budu postavljeni sljedeći natpisi i oznake:

- 1) naziv i/ili logo proizvođača;
- 2) oznaka tipa data od strane proizvođača;
- 3) službena oznaka data u odobrenju tipa mjerila;
- 4) serijski broj;
- 5) godina proizvodnje;
- 6) mjerni opseg;
- 7) temperaturni opseg.

POSTUPAK ISPITIVANJA MJERILA SILE KOČENJA

1. Ispitivanje dimenzija valjaka

Ispitivanje dimenzija valjaka sprovodi se posebno za svaki valjak, približno na polovini dužine valjka.

Ispitivanje dimenzija valjaka vrši se mjerenjem obima, prečnika ili poluprečnika valjka pomoću mjerila dužine opšte namjene, pri čemu se provjerava ispunjenost zahtjeva datih u tački 7. Priloga 1 ovog pravilnika.

2. Ispitivanje obimne brzine valjaka

Ispitivanje obimne brzine valjaka sprovodi se posebno za svaki valjak, pri čemu se provjerava ispunjenost zahtjeva iz tačke 7. Priloga 1 ovog pravilnika.

Obimna brzina valjka određena je formulom:

$$v = D \cdot n \cdot 0,1884 \text{ [km/h]},$$

gdje su:

- D, prečnik valjka, izražen u m;
- n, broj obrtaja valjka u minuti, izražen u min^{-1} .

3. Ispitivanje greške pokazivanja i ispitivanje razlike između pokazivanja sile kočenja lijevog i desnog točka pri istoj referentnoj sili kočenja

Ispitivanje greške pokazivanja i ispitivanje razlike između pokazivanja sile kočenja lijevog i desnog točka pri istoj referentnoj sili kočenja sprovodi se tako što se vrše mjerenja u najmanje pet približno ravnomjerno raspoređenih mjernih tačaka za mjerila sile kočenja mjernog opsega do 8 kN i najmanje deset kod mjerila sa mjernim opsegom iznad 8 kN i kombinovanih mjerila sile kočenja.

Mjerenja se vrše u opterećenju i rasterećenju, posebno za lijevu i desnu stranu, pri čemu se provjerava ispunjenost zahtjeva iz tačke 3. Priloga 1 ovog pravilnika.

Vrijednost prve mjerne tačke je najviše 10% gornje granice mjernog opsega za mjerila sile kočenja mjernog opsega do 8 kN, a vrijednost posljednje mjerne tačke najmanje 95% gornje granice mjernog opsega.

Kod mjerila sa mjernim opsegom preko 8 kN i kombinovanih mjerila prvih pet mjernih tačaka je približno ravnomjerno raspoređeno u opsegu od 800 N do 8 kN dok je ostalih pet tačaka približno ravnomjerno raspoređeno u opsegu do 8 kN do najmanje 95% gornje granice mjernog opsega.

Prije početka ispitivanja mjerilo se opterećuje do gornje granice mjernog opsega, a nakon rasterećenja pokazivanje mjerila se postavlja na nulu.

4. Ispitivanje koeficijenta trenja

Ispitivanje koeficijenta trenja sprovodi se na svakom paru valjaka, odnosno na svakoj ploči, pri čemu se provjerava ispunjenost zahtjeva iz tačaka 7 i 8 Priloga 1 ovog pravilnika.

Ispitivanje koeficijenta trenja vrši se mjerenjem:

- sile kočenja na tehnički ispravnom vozilu sa važećom registracijom;
- mase po točku i osovini vozila.

Na osnovu srednje vrijednosti sile kočenja, iz tri ponovljena mjerenja, i izmjerene mase, koeficijent trenja između površine na koju naliježe pneumatik i pneumatika, određen je formulom:

$$\mu = \frac{|F|}{m \cdot g}$$

gdje su:

- F, sila kočenja na valjku (ploči), izražena u N;
- m, masa po točku vozila, izražena u kg;
- g, ubrzanje Zemljine teže, usvojeno $9,81 \text{ m/s}^2$.

Ispitivanje koeficijenta trenja sprovodi se pri suvim i vlažnim uslovima.

Pod vlažnim uslovima podrazumijevaju se vlažni pneumatici i površina na koju naliježu pneumatici.

5. Ispitivanje greške uređaja za mjerenje sile na pedali kočnice vozila

Ispitivanje greške sprovodi se u najmanje pet ravnomjerno raspoređenih mjernih tačaka duž cijelog mjernog opsega uređaja za mjerenje sile na pedali kočnice vozila.

Prije početka ispitivanja uređaj za mjerenje sile na pedali kočnice vozila se optereti do gornje granice mjernog opsega.

Ispitivanje se sprovodi u opterećenju i rasterećenju pri čemu se provjerava ispunjenost zahtjeva za NDG iz tačke 10. Priloga 1 ovog pravilnika.

Ukoliko se sila ostvaruje tegovima, određena je formulom:

$$F = m \cdot g$$

gdje su:

- m, masa tega, izražena u kg;
- g, ubrzanje Zemljine teže, usvojeno $9,81 \text{ m/s}^2$.

6. Ispitivanje greške uređaja za mjerenje pritiska vazduha u uređaju za zaustavljanje sa pneumatičkim prenosnim mehanizmom

Ispitivanje se sprovodi u najmanje pet ravnomjerno raspoređenih mjernih tačaka duž cijelog mjernog opsega uređaja za mjerenje pritiska.

Prije početka ispitivanja uređaj za mjerenje pritiska se optereti do gornje granice mjernog opsega. Ispitivanje se sprovodi u opterećenju i rasterećenju pri čemu se proverava ispunjenost zahteva za NDG definisanu u tački 10. Priloga 1 ovog pravilnika.

Očitavanja vrednosti pritiska u rasterećenju vrše se 2 min nakon što je uređaj za mjerenje pritiska bio izložen pritisku na gornjoj granici mjernog opsega.

6. Ispitivanje greške uređaja za mjerenje osovinskog opterećenja vozila (vaga)

Ispitivanje greške sprovodi se u najmanje pet ravnomjerno raspoređenih mjernih tačaka duž cijelog mjernog opsega vage.

Prije početka ispitivanja vaga se optereti do gornje granice mjernog opsega.

Ispitivanje se sprovodi u opterećenju i rasterećenju pri čemu se provjerava ispunjenost zahtjeva za NDG iz tačke 10 Priloga 1 ovog pravilnika.

714.

Na osnovu člana 8 stav 2 Zakona o metrologiji („Službeni list CG”, broj 79/08), Ministarstvo ekonomskog razvoja donijelo je

PRAVILNIK
O TEHNIČKIM I METROLOŠKIM USLOVIMA I POSTUPKU OVLAŠĆIVANJA LICA
ZA PRIPREMU MJERILA ZA ISPITIVANJE TEHNIČKE ISPRAVNOSTI MOTORNIH I
PRIKLJUČNIH VOZILA ZA OVJERAVANJE

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se tehnički i metrološki uslovi, potreban stručni kadar i postupak ovlašćivanja privrednog društva, odnosno drugog pravnog lica (u daljem tekstu: pravno lice) za vršenje poslova pripreme mjerila za ispitivanje tehničke ispravnosti motornih i priključnih vozila za ovjeravanje.

Član 2

Mjerila za ispitivanje tehničkih ispravnosti motornih i priključnih vozila u smislu ovog pravilnika su:

- 1) mjerila kočione sile na obodu točka kod motornih i priključnih vozila (u daljem tekstu: mjerila kočione sile);
- 2) analizatori izduvnih gasova kod motora sa paljenjem varnicom (u daljem tekstu: analizatori);
- 3) mjerila koncentracije čađi u izduvnim gasovima motora sa kompresijskim paljenjem (u daljem tekstu: opacimetri).

Član 3

Priprema mjerila za ispitivanje tehničke ispravnosti motornih i priključnih vozila za ovjeravanje obuhvata pregled, popravku, pripremu etalona za ispitivanje i provjeru metroloških i tehničkih karakteristika.

O izvršenim radnjama iz stava 1 ovog člana sačinjava se pisani izvještaj, koji treba da sadrži:

- 1) podatke o korisniku mjerila (naziv, sjedište, adresu, odgovorno lice, poreski identifikacioni broj, broj telefona);
- 2) podatke o mjestu i datumu pregleda mjerila;
- 3) podatke o mjerilima (proizvođač, tip, godina proizvodnje i serijski broj);
- 4) metrološke i druge tehničke podatke za ovjeravanje;
- 5) kratak opis kvara mjerila;
- 6) datum i mjesto sačinjavanja zapisnika;
- 7) pečat, ime, prezime i potpis odgovornog lica u ovlašćenom privrednom društvu, odnosno preduzetniku za pripremu mjerila za ovjeravanje.

Član 4

Priprema mjerila za ispitivanje tehničke ispravnosti motornih i priključnih vozila za ovjeravanje treba da se vrši na mjestu korišćenja u radnim uslovima ili u prostoru ovlašćenog pravnog lica za vršenje poslova pripreme.

Ovjeravanje mjerila za ispitivanje tehničke ispravnosti motornih i priključnih vozila iz stava 1 ovog člana treba da se vrši na mjestu korišćenja u radnim uslovima.

Član 5

Poslove pripreme mjerila za ispitivanje tehničke ispravnosti motornih i priključnih vozila za ovjeravanje iz člana 1 ovog pravilnika, može vršiti pravno lice ako ima:

- 1) opremu za ispitivanje mjerila za ispitivanje tehničke ispravnosti motornih i priključnih vozila;
- 2) prostor za smještaj opreme za ispitivanje i/ili prostorije za prijem, popravku i ispitivanje mjerila,
- 3) potreban stručni kadar.

Član 6

Pravno lice radi vršenja poslova pripreme mjerila kočione sile za ovjeravanje treba da posjeduje sljedeću mjernu opremu:

- 1) referentni etalon sile čija vrijednost proširene mjerne nesigurnosti za normalnu raspodjelu odgovara nivou povjerenja od približno 95% i nije veća od 1/3 vrijednosti NDG;
- 2) opremu za ispitivanje vaga čija vrijednost proširene mjerne nesigurnosti za normalnu raspodjelu odgovara nivou povjerenja od približno 95% i nije veća od 1/3 vrijednosti NDG;
- 3) opremu za ispitivanje mjerila sile na pedali kočnice vozila čija vrijednost relativne proširene mjerne nesigurnosti za normalnu raspodjelu odgovara nivou povjerenja od približno 95% i nije veća od 1/3 vrijednosti NDG;
- 4) mjerilo dužine opšte namjene za mjerenje obima i spoljašnjih prečnika čija vrijednost proširene mjerne nesigurnosti za normalnu raspodjelu odgovara nivou povjerenja od približno 95% i nije veća 1 mm;
- 5) mjerilo broja obrtaja valjaka, sa mjernim opsegom najmanje od 20 min^{-1} do 220 min^{-1} , čija vrijednost proširene mjerne nesigurnosti za normalnu raspodjelu odgovara nivou povjerenja od približno 95% i nije veća 1 min^{-1} ;
- 6) termometar za mjerenje temperature tokom ispitivanja, sa mjernim opsegom najmanje od $0 \text{ }^{\circ}\text{C}$ do $40 \text{ }^{\circ}\text{C}$, čija vrijednost proširene mjerne nesigurnosti za normalnu raspodjelu odgovara nivou povjerenja od približno 95% i nije veća od $1 \text{ }^{\circ}\text{C}$.

Član 7

Pravno lice radi vršenja poslova pripreme analizatora za ovjeravanje treba da posjeduje sljedeću mjernu opremu:

- 1) referentne gasove tačno određenog sastava;
- 2) termometar sa podjelom najmanje od $0,5 \text{ }^{\circ}\text{C}$ za mjerenje temperature vazduha radne sredine;
- 3) higrometar sa podjelom najmanje od 5% za mjerenje relativne vlažnosti vazduha radne sredine;
- 4) barometer sa podjelom najmanje od 0,1 hPa za mjerenje atmosferskog pritiska;
- 5) štoperica sa podjelom najmanje od 0,01 s;
- 6) pomoćnu opremu potrebnu za sigurno rukovanje i upotrebu referentnih materijala (redukcione ventile, regulatore protoka, pribor potreban za spajanje i slično);

Mjerna oprema treba da bude kalibrisana, a referentni gasovi (boce s referentnim gasovima) sertifikovani.

Član 8

Pravno lice radi vršenja poslova pripreme opacimetara za ovjeravanje treba da posjeduje sljedeću mjernu opremu:

- 1) etalonski filteri koeficijenta propustljivosti čija vrijednost relativne proširene mjerne nesigurnosti nije veća od 1%;
- 2) termometar sa podjelom najmanje od $0,5 \text{ }^{\circ}\text{C}$, mjernog opsega od $10 \text{ }^{\circ}\text{C}$ do $50 \text{ }^{\circ}\text{C}$ za mjerenje temperature vazduha radne sredine.

Član 9

Pravno lice za pripremu mjerila za ispitivanje tehničke ispravnosti motornih i priključnih vozila za ovjeravanje treba da ima prostor za smještaj opreme za ispitivanje mjerila.

Ako se priprema mjerila za ispitivanje tehničke ispravnosti motornih i priključnih vozila vrši kod ovlašćenog pravnog lica, prostorija za ispitivanje treba da:

- a) bude čista, suva i dovoljno prostrana za neometano ispitivanje mjerila;
- b) bude dovoljno prostrana za smještaj potrebne opreme;
- c) bude zaštićena od direktnog uticaja sunčeve svjetlosti;
- d) ima kontrolni termometar za mjerenje temperature vazduha;
- e) ima kontrolni higrometar za mjerenje relativne vlažnosti vazduha;
- f) ima dnevnu i električnu rasvjetu;
- g) izvori grijanja prostorije budu najmanje 1,5 m udaljeni od opreme tj. od mjesta gdje se obavlja ispitivanje i moraju omogućiti ujednačeno zagrijavanje prostorije.

Član 10

Radi vršenja poslova pripreme mjerila iz člana 1 za ovjeravanje pravno lice treba da ima stručni kadar od najmanje dva zaposlena lica koja imaju:

- 1) kvalifikaciju srednjeg stručnog obrazovanja 180 kredita CSPK-a (III nivo nacionalnog okvira kvalifikacija) ili kvalifikaciju srednjeg opšteg i stručnog obrazovanja-tehničkog smjera 240 kredita CSPK-a (IV nivo nacionalnog okvira kvalifikacija, podnivo jedan IV1), i
- 2) tri godine radnog iskustva na poslovima ispitivanja ili proizvodnje ili servisiranja mjerila iz člana 2 ovog pravilnika.

Član 11

Radi ovlašćivanja za vršenje poslova pripreme zakonskih mjerila iz člana 2 ovog pravilnika za ovjeravanje pravno lice treba da podnese zahtjev organu državne uprave nadležnom za poslove metrologije.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana dostavljaju se dokazi o ispunjenosti uslova iz čl. 5 do 10 ovog pravilnika.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži sljedeće podatke:

- 1) naziv, sjedište, poreski identifikacioni broj i kontakt podatke pravnog lica;
- 2) vrstu mjerila;
- 3) mjerni opseg.

Član 12

Ovlašćeno pravno lice za vršenje poslova pripreme mjerila za ispitivanje tehničke ispravnosti motornih i priključnih vozila za ovjeravanje, za vrijeme popravke istih može ukloniti državni žig postavljen na mjerilu.

Član 13

Nakon uklanjanja državnog žiga i izvršene popravke mjerila, ovlašćeno lice treba da podnese zahtjev za vanredni pregled mjerila Zavodu za metrologiju u roku od sedam dana.

Član 14

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-328/26-615/3

Podgorica 6. marta 2026. godine

Ministar,
Nik Gjelošaj, s.r.

715.

Na osnovu člana 12 stav 5 Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja („Službeni list RCG”, broj 28/06 i „Službeni list CG”, br. 28/11 i 48/15), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

P R A V I L N I K
O FITOSANITARNIM MJERAMA ZA SPREČAVANJE UNOŠENJA ŠTETNIH
ORGANIZAMA BILJEM *CALIBRACHOA* SPP., *PETUNIA* SPP. I NJIHOVIM
HIBRIDIMA PORIJEKLOM IZ GVATEMALE*

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se fitosanitarne mjere za sprečavanje unošenja određenih štetnih organizama neukorijenjenim reznicama bilja za sadnju vrsta *Calibrachoa* spp., *Petunia* spp. i njihovim hibridima porijeklom iz Gvatemale.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

1) određeni štetni organizmi su *Bactericera cockerelli* (Šulc.), *Bemisia tabaci* Genn., *Chloridea virescens* Fabricius, *Eotetranychus lewisi* (McGregor), *Epitrix cucumeris* (Harris), *Epitrix subcrinita* (Lec.), *Helicoverpa zea* (Boddie), *Liriomyza huidobrensis* (Blanchard), *Liriomyza sativae* Blanchard, *Liriomyza trifolii* (Burgess), Pepper golden mosaic virus, Pepper huasteco yellow vein virus, *Ralstonia pseudosolanacearum* Safni et al., *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al. Emend. Safni et al., *Spodoptera ornithogalli* Guenée, Squash leaf curl virus i Tomato severe leaf curl virus;

2) određeno bilje su neukorijenjene reznice namijenjene sadnji vrsta *Calibrachoa* spp. i *Petunia* spp. i njihovi hibridi, uzgojene u Gvatemali i dobijene direktno od matičnih biljaka uvezenih iz Evropske Unije.

Zahtjevi za unošenje i premještanje određenog bilja

Član 3

(1) Određeno bilje može se unositi na teritoriju Crne Gore ako su ispunjeni sljedeći zahtjevi:

1) prije početka trgovine Nacionalni organ za zaštitu bilja Gvatemale pisanim putem dostavio je Evropskoj Komisiji listu mjera kojima se obezbjeđuje ispunjavanje zahtjeva iz tačke 1 Priloga 1 koji čini sastavni dio ovog pravilnika;

2) Nacionalni organ za zaštitu bilja Gvatemale do 31. decembra svake godine dostavio je Evropskoj Komisiji dostavlja listu proizvodnih jedinica, sa njihovim kodovima sljedljivosti, koje su odobrene za izvoz određenog bilja u Evropsku Uniju za narednu kalendarsku godinu, dostavljajući bez odlaganja sve izmjene te liste;

3) Nacionalni organ za zaštitu bilja Gvatemale do 31. marta svake godine je podnio Evropskoj Komisiji godišnje izvještaje o aktivnostima izvršenim prethodne kalendarske godine koji sadrže sve elemente utvrđene u tački 2 Priloga 1 ovog pravilnika.

(2) Profesionalni subjekt koji uvozi određeno bilje na teritoriju Crne Gore mora da posjeduje dokument izdat od strane nadležnog organa za zdravstvenu zaštitu bilja (u daljem tekstu: Uprava) kojim se potvrđuje da profesionalni subjekt koji prima određeno bilje ispunjava zahtjeve iz stava 3 ovog člana.

(3) Nakon unošenja u Crnu Goru određeno bilje može se premješati samo do:

1) prostorija profesionalnih subjekata koji su ovlašćeni za izdavanje biljnih pasoša za bilje koje je ukorijenjeno ili uzgojeno iz određenog bilja; ili

2) prostorija profesionalnih subjekata kojima Uprava izdaje biljne pasoše za određeno bilje.

Prije preuzimanja određenog bilja profesionalni subjekti iz tačke 1 ovog stava obavještavaju Upravu o očekivanom datumu prispjeca tog bilja i čuvaju kod sljedivosti iz tačke 1 podtačke c alineja 3 Priloga 1 ovog pravilnika.

(4) Bilje koje je direktno ukorijenjeno ili uzgojeno iz određenog bilja čuva se odvojeno od bilo kog drugog bilja osjetljivog na određene štetne organizme.

(5) Određeno bilje je predmet službenih inspekcijskih pregleda najmanje jedanput prije prvog premještanja iz prostorija profesionalnog subjekta i što je moguće bliže vremenu njegovog premještanja, a ovi inspekcijski pregledi uključuju, u slučaju sumnje na infekciju, uzorkovanje i molekularno testiranje na sledeće viruse: Pepper golden mosaic virus, Pepper huasteco yellow vein virus, Squash leaf curl virus i Tomato severe leaf curl virus.

(6) U slučaju da se na bilju koje je ukorijenjeno ili uzgojeno iz određenog bilja otkriju određeni štetni organizmi, odmah se uništava najmanje svo bilje ukorijenjeno ili uzgojeno iz istog lota određenog bilja, a ako je odgovarajuće, čiste i dezinfikuju prostorije u kojima je uzgajano.

(7) Uprava odmah obavještava Evropsku Komisiju i ostale države članice o svakom slučaju u kojem je utvrđeno prisustvo određenog štetnog organizma na određenom bilju ili na bilju koje je ukorijenjeno ili uzgojeno iz određenog bilja, da bi Evropska Komisija o tome odmah obavjestila Nacionalni organ za zaštitu bilja Gvatemale.

Stupanje na snagu

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”, a primjenjivaće se 15. aprila 2026. godine.

**U ovaj Pravilnik prenijeta je Implementirajuća Regulatorna Evropske Komisije (EU) 2025/1078 od 2. juna 2025. o utvrđivanju odstupanja od Implementirajuće Regulatorne (EU) 2019/2072 u pogledu unosa na područje Unije neukorijenjenih reznica za sadnju vrsta *Calibrachoa spp.*, *Petunia spp.* i njihovih hibrida iz Gvatemale*

Broj: 04-313/26-4597/3

Podgorica, 13. marta 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

ZAHTJEVI ZA UNOŠENJE ODREĐENOG BILJA NA TERITORIJU CRNE GORE

1. Određeno bilje može se unositi na teritoriju Crne Gore samo ako ispunjava sve sljedeće zahtjeve:

a) proizvedeno je u proizvodnim jedinicama:

- koje je Nacionalna organizacija za zaštitu bilja Gvatemale uvrstila na listu odobrenih proizvodnih jedinica koje su priznate kao slobodne od određenih štetnih organizama i kojima je dopušten izvoz tog bilja u Evropsku Uniju;
- koji su označeni jedinstvenim kodom sljedivosti koji se nalazi na listi iz alineja 1 ove podtačke;
- koji su dvostrukim vratima fizički izolovani od insekata, pri čemu se druga vrata otvaraju tek nakon što su prva vrata potpuno zatvorena, i imaju uspostavljen sistem kojim se obezbjeđuju higijenski postupci i postupci dezinfekcije za osoblje, opremu i sve proizvodne postupke;
- koji imaju sistem za snabjevanje vodom za navodnjavanje slobodne od štetnih organizama, koji podliježe najmanje dva puta godišnje službenim pregledima, uključujući molekularno testiranje, kako bi se obezbijedilo odsustvo štetnih organizama *Ralstonia pseudosolanacearum* Safni i dr. i *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi i dr. Emend. Safni i dr.;
- koje su u cijelosti namijenjeni proizvodnji određenog bilja ili drugog bilja koje ispunjava propisane zahtjeve Evropske unije/Crne Gore o zdravlju bilja i koji podliježu detaljnom čišćenju i dezinfekciji prije unošenja novog određenog bilja;
- koji imaju police za držanje posuda najmanje 50 cm iznad poda/površine zemlje;
- koji imaju uspostavljen sistem za vođenje evidencije o svim postupcima, uključujući proizvedene lotove i postupke za kontrolu određenih štetnih organizama tokom svakog proizvodnog ciklusa;
- koji se, ako se utvrdi prisustvo određenog štetnog organizma, uklanjaju sa Liste proizvodnih jedinica iz tačke 1 podtačka 1 alineja 1 ovog Priloga dok se ponovo ne uspostavi stanje u kojem štetni organizam nije prisutan i tek nakon toga dobiju ponovno odobrenje za proizvodnju i izvoz tog materijala;

b) određeno bilje je:

- uzgojeno je u Gvatemali i dobijeno direktno od matičnih biljaka uvezenih iz Evropske Unije;
- proizvedeno je pomoću uzgojnih supstrata i posuda koji su ili novi ili su podvrgnuti tretmanu kako bi se obezbijedila sloboda od organizama koji se prenose zemljom i svih određenih štetnih organizama prije upotrebe u proizvodnom procesu;
- predmet monitoringa od strane osposobljenog osoblja pomoću klopki;
- podvrgnuto vizuelnim pregledima nedeljno od strane osposobljenog osoblja, kako bi se obezbijedilo odsustvo određenih štetnih organizama ili njihovih simptoma;
- podvrgnuto je, prema potrebi, tretiranju protiv štetnih organizama;
- podvrgnuto molekularnom testiranju za otkrivanje virusa Pepper golden mosaic virus, Pepper huasteco yellow vein virus, Squash leaf curl virus i Tomato severe leaf curl virus, najmanje jednom prije izvoza prve serije (batch) neukorijenjenih reznica u Evropsku Uniju/Crnu Goru, tokom tog proizvodnog ciklusa ili nakon bilo kakvog pronalaska štetnog organizma *Bemisia tabaci* Genn. u proizvodnoj jedinici;

c) prije izvoza, svaki lot određenog bilja iz svake proizvodne jedinice bio je:

- podvrgnut službenom inspekcijskom pregledu radi otkrivanja prisustva određenih štetnih organizama metodom uzorkovanja koja omogućuje otkrivanje najmanje nivo zaraze od 1 %,

sa nivoom pouzdanosti od 99 % u skladu sa Međunarodnim standardom za fitosanitarne mjere ISPM 31, uključujući molekularno testiranje na viruse Pepper golden mosaic virus, Pepper huasteco yellow vein virus, Squash leaf curl virus, Tomato severe leaf curl virus u slučaju sumnje na infekciju;

- prevezeno iz proizvodne jedinice u objekte za skladištenje, hlađenje ili pakovanje na mjestima proizvodnje, na način da se spriječi kontaminacija određenim štetnim organizmima;

- pakovano u kutije, pri čemu se u svakoj kutiji nalazi oznaka sa kodom sljedljivosti proizvodne jedinice;

d) određeno bilje prati fitosanitarni sertifikat koji je izdao Nacionalni organ za zaštitu bilja Gvatemale, kojim se potvrđuje usklađenost sa zahtjevima ovog pravilnika/regulative (EU) 2025/1078 i koji u rubrici Dopunska izjava sadrži:

- naziv/i odobrenih proizvodnih jedinica iz kojih bilje potiče;

- kôd ili kodove sljedljivosti proizvodnih jedinica iz kojih bilje potiče;

- izjavu „Pošiljka ispunjava zahtjeve Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja štetnih organizama biljem *Calibrachoa* spp., *Petunia* spp. i njihovim hibridima porijeklom iz Gvatemale/(EU) 2025/1078.

2) godišnji izvještaj o aktivnostima iz prethodne kalendarske godine mora da sadrži za svaku proizvodnu jedinicu:

a) broj određenog bilja izvezenog u Evropsku Uniju;

b) pregled (overview) službenih inspekcijskih pregleda izvršenih prije izvoza;

c) nalaze o prisustvu određenih štetnih organizama;

d) broj uništenog bilja zbog sumnje na zarazu ili zarazu određenim štetnim organizmima i

e) mjere preduzete kako bi se ponovo uspostavio status proizvodne jedinice da je slobodna od štetnih organizama i spriječilo ponovno pojavljivanje određenih štetnih organizama.

716.

Na osnovu člana 12 stav 5 Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja ("Službeni list RCG", broj 28/06 i "Službeni list CG", br. 28/11 i 48/15), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

**PRAVILNIK
O FITOSANITARNIM MJERAMA ZA SPREČAVANJE UNOŠENJA ŠTETNIH
ORGANIZAMA BILJEM *CALIBRACHOA* SPP., *PETUNIA* SPP. I NJIHOVIM
HIBRIDIMA PORIJEKLOM IZ KENIJE***

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se fitosanitarne mjere za sprečavanje unošenja određenih štetnih organizama neukorijenjenim reznicama bilja za sadnju vrsta *Calibrachoa* spp., *Petunia* spp. i njihovim hibridima porijeklom iz Kenije.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

1) određeni štetni organizmi su *Aleurodicus dispersus* Russell, *Bemisia tabaci* Genn. (neevropske populacije/non-European population), Cowpea mild mottle virus, *Liriomyza huidobrensis* (Blanchard), *Liriomyza sativae* Blanchard, *Liriomyza trifolii* (Burgess), *Nipaecoccus viridis* (Newstead), Pepper veinal mottle virus, Potato leafroll virus, Potato virus S (izolati trećih zemalja/non-EU isolates), Potato virus X (izolati trećih zemalja/non-EU isolates), *Ralstonia pseudosolanacearum* Safni et al., *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al. Emend. Safni et al., *Scirtothrips dorsalis* Hood, *Tetranychus neocaledonicus* André, Tomato mild mottle virus i Tomato yellow ring virus;

2) određeno bilje su neukorijenjene reznice namijenjene sadnji vrsta *Calibrachoa* spp. i *Petunia* spp. i njihovi hibridi, uzgojene u Keniji i dobijene direktno od matičnih biljaka uvezenih iz Evropske unije.

Zahtjevi za unošenje i premještanje određenog bilja

Član 3

(1) Određeno bilje može se unositi na teritoriju Crne Gore ukoliko su ispunjeni svi sljedeći zahtjevi:

1) prije početka trgovine Nacionalni organ za zaštitu bilja Kenije pisanim putem dostavio je Evropskoj Komisiji listu mjera kojima se obezbjeđuje ispunjavanje zahtjeva iz tačke 1 Priloga 1 ovog pravilnika;

2) Nacionalni organ za zaštitu bilja Kenije do 31. decembra svake godine dostavio je Evropskoj Komisiji listu proizvodnih jedinica, sa njihovim kodovima sljedljivosti, koje su odobrene za izvoz određenog bilja u Evropsku Uniju za narednu kalendarsku godinu, dostavljajući bez odlaganja sve izmjene te liste;

3) Nacionalni organ za zaštitu bilja Kenije do 31. marta svake godine je podnio Evropskoj Komisiji godišnje izvještaje o aktivnostima izvršenim prethodne kalendarske godine koji sadrže sve elemente utvrđene u tački 2 Priloga 1 ovog pravilnika.

(2) Profesionalni subjekt koji uvozi određeno bilje na teritoriju Crne Gore mora da posjeduje dokument izdat od strane organa uprave nadležnog organa za zdravstvenu zaštitu bilja (u daljem tekstu: Uprava) kojim se potvrđuje da profesionalni subjekt koji prima određeno bilje ispunjava zahtjeve iz stava 3 ovog člana.

(3) Nakon unošenja u Crnu Goru određeno bilje može se premještati samo do:

1) prostorija profesionalnih subjekata koji su ovlašćeni za izdavanje biljnih pasoša za bilje koje je ukorijenjeno ili uzgojeno iz određenog bilja; ili

(2) prostorija profesionalnih subjekata kojima Uprava izdaje biljne pasoše za određeno bilje.

(4) Prije preuzimanja određenog bilja profesionalni subjekti iz stava 3 tačka 1 ovog člana obavještavaju Upravu o očekivanom datumu prispjeća tog bilja i čuvaju kod sljedljivosti iz tačke 1 podtačke c alineja 3 Priloga 1 ovog pravilnika.

(5) Bilje koje je direktno ukorijenjeno ili uzgojeno iz određenog bilja čuva se odvojeno od bilo kog drugog bilja osjetljivog na određene štetne organizme.

(6) Određeno bilje je predmet službenih inspekcijskih pregleda najmanje jedanput prije prvog premještanja iz prostorija profesionalnog subjekta i što je moguće bliže vremenu njegovog premještanja.

(7) Inspekcijski pregledi iz stava 6 ovog člana uključuju, u slučaju sumnje na infekciju, uzorkovanje i molekularno testiranje na sledeće viruse: Cowpea mild mottle virus, Pepper vein mottle virus, Potato leafroll virus, Potato virus S (izolati iz trećih zemalja/non-EU isolates), Potato virus X (izolati iz trećih zemalja/non-EU isolates), Tomato mild mottle virus and Tomato yellow ring virus. U slučaju da se na bilju koje je ukorijenjeno ili uzgojeno iz određenog bilja otkriju određeni štetni organizmi, odmah se uništava najmanje svo bilje ukorijenjeno ili uzgojeno iz istog lota određenog bilja, a ako je odgovarajuće, čiste i dezinfikuju prostorije u kojima je uzgajano.

(8) Uprava odmah obavještava Evropsku Komisiju i ostale države članice o svakom slučaju u kojem je utvrđeno prisustvo određenog štetnog organizma na određenom bilju ili na bilju koje je ukorijenjeno ili uzgojeno iz određenog bilja, da bi Evropska Komisija o tome odmah obavjestila Nacionalni organ za zaštitu bilja Kenije radi daljeg sprovođenja mjera odnosno kada nacionalni organ za zaštitu bilja Kenije primi obavještenje o prisustvu određenog štetnog organizma na određenom bilju ili na bilju koje je ukorijenjeno ili uzgojeno iz određenog bilja, proizvodna jedinica iz koje potiče određeno bilje više se ne odobrava za izvoz u Evropsku Uniju, a Nacionalna organizacija za zaštitu bilja Kenije odmah uklanja tu proizvodnu jedinicu sa liste odobrenih proizvodnih jedinica iz stava 1 tačke 2 ovog člana dok se ne dokaže da je ta proizvodna jedinica ponovo slobodna od štetnih organizama.

Stupanje na snagu

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore", a primjenjivaće se od 15. aprila 2026. godine.

** U ovaj Pravilnik prenijeta je Implementirajuća Regulatorna Evropske Komisije (EU) 2025/1082 od 2. juna 2025. o utvrđivanju odstupanja od Implementirajuće Regulative (EU) 2019/2072 u pogledu unosa na područje Unije neukorijenjenih reznica za sadnju vrsta *Calibrachoa spp.*, *Petunia spp.* i njihovih hibrida iz Kenije*

Broj: 04-313/26-4598/3

Podgorica, 12. marta 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

ZAHTJEVI ZA UNOŠENJE ODREĐENOG BILJA NA TERITORIJU CRNE GORE

1. Određeno bilje može se unositi na teritoriju Crne Gore samo ako ispunjava sve sljedeće zahtjeve:

(a) proizvedeno je u proizvodnim jedinicama:

- koje je Nacionalna organizacija za zaštitu bilja Kenije uvrstila na listu odobrenih proizvodnih jedinica koje su priznate kao slobodne od određenih štetnih organizama i kojima je dopušten izvoz tog bilja u Evropsku Uniju;
- koji su označeni jedinstvenim kodom sljeditivosti koji se nalazi na listi iz podtačke a alineja 1;
- koji su dvostrukim vratima fizički izolovani od insekata, pri čemu se druga vrata otvaraju tek nakon što su prva vrata potpuno zatvorena, i imaju uspostavljen sistem kojim se obezbjeđuju higijenski postupci i postupci dezinfekcije za osoblje, opremu i sve proizvodne postupke;
- koji imaju sistem za snabjevanje vodom za navodnjavanje slobodne od štetnih organizama, koji podliježe najmanje dva puta godišnje službenim pregledima, uključujući molekularno testiranje, kako bi se obezbijedilo odsustvo štetnih organizama *Ralstonia pseudosolanacearum* Safni i dr. i *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi i dr. Emend. Safni i dr.;
- koje su u cijelosti namijenjeni proizvodnji određenog bilja ili drugog bilja koje ispunjava propisane zahtjeve Evropske unije/Crne Gore o zdravlju bilja i koji podliježu detaljnom čišćenju i dezinfekciji prije unošenja novog određenog bilja;
- koji imaju police za držanje posuda najmanje 50 cm iznad poda/površine zemlje;
- koji imaju uspostavljen sistem za vođenje evidencije o svim postupcima, uključujući proizvedene lotove i postupke za kontrolu određenih štetnih organizama tokom svakog proizvodnog ciklusa;
- koji se, ako se utvrdi prisustvo određenog štetnog organizma, uklanjaju sa Liste proizvodnih jedinica iz podtačke i) dok se ponovo ne uspostavi stanje u kojem štetni organizam nije prisutan i tek nakon toga dobiju ponovno odobrenje za proizvodnju i izvoz tog materijala;

(b) određeno bilje je:

- uzgojeno je u Keniji i dobijeno direktno od matičnih biljaka uvezenih iz Evropske Unije;
- proizvedeno je pomoću uzgojnih supstrata i posuda koji su ili novi ili su podvrgnuti tretmanu kako bi se obezbijedila sloboda od organizama koji se prenose zemljom i svih određenih štetnih organizama prije upotrebe u proizvodnom procesu;
- predmet monitoringa od strane osposobljenog osoblja pomoću klopki;
- podvrgnuto vizuelnim pregledima nedeljno od strane osposobljenog osoblja, kako bi se obezbijedilo odsustvo određenih štetnih organizama ili njihovih simptoma;
- podvrgnuto je, prema potrebi, tretiranju protiv štetnih organizama;
- podvrgnuto molekularnom testiranju za otkrivanje virusa Cowpea mild mottle virus, Pepper veinal mottle virus, Potato leafroll virus, Potato virus S (izolati iz trećih zemalja/non-EU isolates), Potato virus X (izolati iz trećih zemalja/non-EU isolates), Tomato mild mottle virus and Tomato yellow ring virus, najmanje jednom prije izvoza prvog lota neukorijenjenih reznica u Evropsku Uniju/Crnu Goru tokom tog proizvodnog ciklusa ili češće ako se u proizvodnoj jedinici pronađe štetni organizam *Bemisia tabaci* Genn. ili lisne vaši ili tripsi koji su poznati kao prenosioci virusa;

(c) prije izvoza, svaki lot određenog bilja iz svake proizvodne jedinice bio je:

- podvrgnut službenom inspekcijskom pregledu radi otkrivanja prisustva određenih štetnih organizama metodom uzorkovanja koja omogućuje otkrivanje najmanje nivo zaraze od 1 %, sa nivoom pouzdanosti od 99 % u skladu sa Međunarodnim standardom za fitosanitarne mjere ISPM 31, uključujući molekularno testiranje na virusa Cowpea mild mottle virus, Pepper veinal mottle virus, Potato leafroll virus, Potato virus S (izolati iz trećih zemalja/non-EU isolates), Potato virus X (izolati iz trećih zemalja/non-EU isolates), Tomato mild mottle virus and Tomato yellow ring virus, u slučaju sumnje na infekciju;
- prevezeno iz proizvodne jedinice u objekte za skladištenje, hlađenje ili pakovanje na mjestima proizvodnje, na način da se spriječi kontaminacija određenim štetnim organizmima;
- pakovano u kutije, pri čemu se u svakoj kutiji nalazi oznaka sa kodom sljedljivosti proizvodne jedinice;

(d) određeno bilje prati fitosanitarni sertifikat koji je izdao Nacionalni organ za zaštitu bilja Kenije, kojim se potvrđuje usklađenost sa zahtjevima ovog pravilnika/regulative (EU) 2025/1082 i koji u rubrici Dopunska izjava sadrži:

- naziv/i odobrenih proizvodnih jedinica iz kojih bilje potiče;
- kod ili kodove sljedljivosti proizvodnih jedinica iz kojih bilje potiče;
- izjavu „Pošiljka ispunjava zahtjeve Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja štetnih organizama biljem *Calibrachoa* spp., *Petunia* spp. i njihovim hibridima porijeklom iz Kenije/(EU) 2025/1082.

2) godišnji izvještaj o aktivnostima iz prethodne kalendarske godine mora da sadrži za svaku proizvodnu jedinicu:

- (a) broj određenog bilja izvezenog u Evropsku Uniju
- (b) pregled (overview) službenih inspekcijskih pregleda izvršenih prije izvoza
- (c) nalaze o prisustvu određenih štetnih organizama
- (d) broj uništenog bilja zbog sumnje na zarazu ili zarazu određenim štetnim organizmima i
- (e) mjere preduzete kako bi se ponovo uspostavio status proizvodne jedinice da je slobodna od štetnih organizama i spriječilo ponovno pojavljivanje određenih štetnih organizama.

717.

Na osnovu člana 12 stav 5 i člana 14 stav 5 Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja ("Službeni list RCG", broj 28/06 i "Službeni list CG", br. 28/11 i 48/15), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

PRAVILNIK O FITOSANITARNIM MJERAMA ZA SPREČAVANJE UNOŠENJA, ODOMAĆIVANJA I ŠIRENJA ŠTETNOG ORGANIZMA ANOPLPHORA CHINENSIS (FORSTER)*

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se fitosanitarne mjere za sprečavanje unošenja, odomaćivanja i širenja *Anoplophora chinensis* (Forster) (u daljem tekstu: štetni organizam) na teritoriji Crne Gore, kao i fitosanitarne mjere za njegovo iskorjenjivanje (*eradication*) ili suzbijanje (*containment*), ako se utvrdi njegovo prisustvo na određenom području.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:

1) **određeno bilje** je bilje za sadnju, čiji prečnik stabla ili korijenovog vrata na najdebljem dijelu iznosi 1 cm ili više, vrsta *Acer* spp., *Aesculus* spp., *Alnus* spp., *Betula* spp., *Carpinus* spp., *Citrus* spp., *Cornus* spp., *Corylus* spp., *Cotoneaster* spp., *Crataegus* spp., *Fagus* spp., *Lagerstroemia* spp., *Malus* spp., *Melia* spp., *Ostrya* spp., *Photinia* spp., *Platanus* spp., *Populus* spp., *Prunus laurocerasus*, *Pyrus* spp., *Rosa* spp., *Salix* spp., *Ulmus* spp. i *Vaccinium corymbosum*;

2) **mjesto proizvodnje** je prostor (*premises*) ili skup polja koji funkcionišu kao jedinstvena proizvodna ili poljoprivredna jedinica, a može uključivati i proizvodna mjesta kojima se upravlja kao zasebnim jedinicama u fitosanitarne svrhe (Međunarodni standard za fitosanitarne mjere ISPM 5);

3) **biljke domaćini** su biljke za sadnju, čiji prečnik stabla ili korijenovog vrata na najdebljem dijelu iznosi 1 cm ili više, vrsta *Acer* spp., *Aesculus* spp., *Alnus* spp., *Betula* spp., *Carpinus* spp., *Chaenomeles* spp., *Citrus* spp., *Cornus* spp., *Corylus* spp., *Cotoneaster* spp., *Crataegus* spp., *Cryptomeria* spp., *Fagus* spp., *Ficus* spp., *Hibiscus* spp., *Lagerstroemia* spp., *Malus* spp., *Melia* spp., *Morus* spp., *Ostrya* spp., *Parrotia* spp., *Photinia* spp., *Platanus* spp., *Populus* spp., *Prunus laurocerasus*, *Pyrus* spp., *Rosa* spp., *Salix* spp., *Ulmus* spp. i *Vaccinium corymbosum*;

4) **kontrolno bilje** (*sentinel plants*) je određeno bilje posađeno za potrebe posebnog nadzora radi ranog otkrivanja štetnog organizma;

5) **obilježeno područje** (*demarcated area for containment*) je područje na kojem se štetni organizam ne može iskorijeniti.

Posebni nadzor nad biljkama domaćinima

Član 3

(1) Organ uprave nadležan za zdravstvenu zaštitu bilja (u daljem tekstu: Uprava), radi utvrđivanja prisustva štetnog organizma, sprovodi godišnji posebni nadzor biljaka domaćina u skladu sa rizikom od njegovog prisustva na dijelovima teritorije Crne Gore na kojima nije poznato da se pojavljuje taj štetni organizam.

(2) Šema uzorkovanja i organizacija posebnog nadzora treba da omoguće da se uz dovoljan stepen pouzdanosti otkrije nizak stepen prisustva zaraženih biljaka, a posebni nadzor treba da se vrši u skladu sa EFSA Opštim smjernicama za statistički pouzdane i na riziku zasnovane posebne nadzore štetnih organizama bilja.

(3) Posebni nadzor sprovodi se:

- a) na osnovu stepena odgovarajućeg fitosanitarnog rizika;
 - b) na otvorenom, u rasadnicima, vrtnim centrima, trgovačkim centrima, na prirodnim i urbanim područjima i drugim mjestima prema potrebi;
 - c) u odgovarajuće doba godine s obzirom na mogućnost otkrivanja štetnog organizma, uzimajući u obzir biologiju tog štetnog organizma, prisustvo i biologiju domaćina kao i naučne i tehničke informacije iz EFSA Kartice sa informacijama za nadzor štetnog organizma *Anoplophora chinensis* (*Pest Survey Card on Anoplophora chinensis*).
- (4) Posebni nadzor sastoji se od:
- a) vizuelnog pregleda biljaka domaćina; i
 - b) prema potrebi, prikupljanja uzoraka i testiranja bilja za sadnju.
- (5) Radi dopune vizuelnih pregleda mogu da se koriste posebno dresirani psi tragači.

Krizni planovi

Član 4

(1) Uprava uspostavlja Krizni plan kojim se utvrđuju mjere koje treba preduzeti na teritoriji Crne Gore radi:

- a) iskorjenjivanja štetnog organizma u skladu sa članom 8 ovog pravilnika;
 - b) premještanja određenog bilja;
 - c) službenih pregleda koje treba sprovesti pri premještanju određenog bilja i biljaka domaćina;
 - d) minimalnih resursa koji se stavljaju na raspolaganje kao i procedura radi stavljanja na raspolaganje tih dodatnih resursa u slučaju sumnje na prisustvo štetnog organizma ili potvrde njegovog prisustva;
 - e) pravila koja detaljno opisuju postupke za identifikaciju vlasnika bilja koje treba ukloniti, obavještanja o nalogu za uklanjanje bilja i pristupanja privatnoj imovini.
- (2) Uprava prema potrebi ažurira krizne planove do 31. decembra svake godine.

Uspostavljanje obilježenog područja

Član 5

(1) Ako se prisustvo štetnog organizma službeno potvrdi, Uprava bez odlaganja uspostavlja obilježeno područje koje se sastoji od:

- a) zaraženog područja koje uključuje bilje infestirano štetnim organizmom i svo određeno bilje koje bi se moglo infestirati u krugu od 100 m oko napadnutog bilja;
- b) sigurnosnog područja širine od najmanje 2 km od granice zaraženog područja.

(2) Razgraničenje obilježenog područja zasniva se na naučnim principima, biologiji štetnog organizma, stepenu infestacije, specifičnoj rasprostranjenosti biljaka domaćina na tom području i dokazima o odomaćivanju štetnog organizma.

(3) Ako Uprava zaključi da je iskorjenjivanje štetnog organizma moguće, pri čemu se uzimaju u obzir okolnosti pojave (izbijanja) štetnog organizma, kao što su njegova veličina i lokacija, stepen infestacije ili broj i rasprostranjenost biljaka domaćina, radi preduzimanja mjera iskorjenjivanja iz člana 8 ovog pravilnika širina sigurnosnog područja može se smanjiti na najmanje 1 km.

(4) Radi preduzimanja mjera za suzbijanje štetnog organizma (*containment*) u skladu sa članom 9 ovog pravilnika, sigurnosno područje treba da bude širine najmanje 4 km.

(5) Širina sigurnosnog područja može se smanjiti na najmanje 2 km, uzimajući u obzir okolnosti izbijanja kao što su njegova veličina i lokacija, stepen infestacije ili broj i rasprostranjenost biljaka domaćina.

(6) Ako je prisustvo štetnog organizma službeno potvrđeno u sigurnosnom području obilježenog područja, radi njegovog suzbijanja (*containment*) i sprečavanja daljeg širenja, primjenjuju se odgovarajuće propisane fitosanitarne mjere za iskorjenjivanje štetnog organizma i obilježavanje područja.

Odstupanja od uspostavljanja obilježenog područja

Član 6

(1) Uprava može odlučiti da ne uspostavlja obilježeno područje ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

a) postoje dokazi da je štetni organizam unešen na određeno područje sa biljem na kojem je otkriven i da je to bilje bilo zaraženo prije unošenja na to područje ili je riječ o izolovanom pronalasku, odnosno slučaju pa se ne očekuje da će doći do odomaćivanja štetnog organizma; i

b) na osnovu rezultata posebnog istraživanja i preduzetih mjera iskorjenjivanja utvrđeno je da se štetni organizam nije odomaćio i da širenje i uspješno razmnožavanje štetnog organizma nije moguće zbog njegove biologije.

(2) Ako ne uspostavi obilježeno područje u skladu sa stavom 1 ovog člana, Uprava:

a) odmah preduzima mjere kojima se obezbjeđuje brzo iskorjenjivanje štetnog organizma i otklanja mogućnost njegovog širenja;

b) tokom najmanje jednog životnog ciklusa štetnog organizma i jedne dodatne godine, a najmanje četiri uzastopne godine, nadzire područje širine od najmanje 1 km oko infestiranog bilja ili od mjesta na kojem je pronađen štetni organizam, a nadzor se vrši redovno i intenzivno najmanje tokom prve godine, a nadzor ne treba da se vrši ako se prisustvo ili pojava odraslih jedinki (adult) štetnog organizma u biljci, drvetu ili drvenom materijalu za pakovanje može nedvosmisleno isključiti i ako su razlozi za to dostavljeni Evropskoj Komisiji u pisanom obliku;

c) uništava sav infestirani biljni materijal;

d) obezbjeđuje sljedljivost do izvora infestacije i sljedivost bilja povezanog sa infestacijom, u mjeri u kojoj je to moguće, i vrši pregled bilja radi otkrivanja znakova infestacije, između ostalog ciljanim uzorkovanjem destrukcionom metodom;

e) obavještava javnost radi podizanja svijesti o prijetnji koju predstavlja štetni organizam; i

f) preduzima sve druge mjere koje mogu pomoći u iskorjenjivanju štetnog organizma, uzimajući u obzir Međunarodni standard za fitosanitarne mjere (u daljem tekstu: ISPM) 9 i primjenjujući integralni pristup u skladu sa principima standarda ISPM 14.

Ukidanje obilježenog područja

Član 7

(1) Obilježeno područje može se ukinuti ako se na osnovu nadzora iz člana 8 stav 1 tačka h štetni organizam ne pronađe u obilježenom području tokom najmanje jednog životnog ciklusa štetnog organizma i jedne dodatne godine, a ukupno najmanje četiri uzastopne godine.

(2) Tačna dužina životnog ciklusa iz stava 1 ovog člana zavisi od dokaza koji su na raspolaganju za određeno područje ili sličnu klimatsku zonu.

(3) Obilježeno područje može se ukinuti i ako su ispunjeni uslovi iz člana 6 stav 1 ovog pravilnika.

Fitosanitarne mjere za iskorjenjivanje štetnog organizma

Član 8

(1) U obilježenom području Uprava preduzima sve sljedeće fitosanitarne mjere za iskorjenjivanje (eradication) štetnog organizma:

a) hitna sječa infestiranog bilja i bilja za koje se sumnja da je zaraženo kao i potpuno uklanjanje njegovog korijenja;

b) hitna sječa sveg određenog bilja i uklanjanje njegovog korijenja u krugu od 100 m oko infestiranog bilja kao i pregled tog određenog bilja radi otkrivanja znakova infestacije, osim ako je infestirano bilje otkriveno van perioda leta određenog štetnog organizma, kad se sječa bilja i uklanjanje korijenja sprovode prije početka sljedećeg perioda leta;

c) uklanjanje, pregled i sigurno odlaganje bilja posječenog u skladu sa tač. a i b ovog stava, kao i njegovog korijenja, uz preduzimanje svih potrebnih mjera opreza kako bi se spriječilo širenje štetnog organizma tokom i nakon sječe;

- d) zabrana svakog premještanja potencijalno zaraženog materijala iz obilježenog područja;
 - e) istraga izvora infestacije praćenjem porijekla bilja, u mjeri u kojoj je to moguće, kao i pregled tog bilja radi otkrivanja znakova infestacije, uključujući uzorkovanje destrukcionom metodom;
 - f) zamjena određenog bilja drugim biljnim vrstama koje nisu osjetljive, gdje je to odgovarajuće;
 - g) zabrana sadnje novog određenog bilja na otvorenom, na području iz tačke b ovog stava, osim na mjestima proizvodnje koja ispunjavaju uslove za premještanje u skladu sa propisom kojim se uređuju liste štetnih organizama;
 - h) posebni nadzor biljaka domaćina u obilježenom području koji se sprovodi u skladu sa članom 3 st. 3, 4 i 5 ovog pravilnika sa posebnim akcentom na sigurnosno područje radi utvrđivanja prisustva štetnog organizma, uključujući prema potrebi, ciljano uzorkovanje destrukcionom metodom koje sprovodi Uprava, uz navođenje broja uzoraka u izvještaju iz člana 10 stav 1 ovog pravilnika;
 - i) ako se koristi kontrolno bilje, službeni pregled tog bilja najmanje jednom mjesečno koje treba da se uništi i pregleda najkasnije nakon dvije godine;
 - j) informisanje javnosti radi podizanja svijesti o prijetnji koju predstavlja štetni organizam i o mjerama za sprečavanje njegovog unošenja i širenja na teritoriju Crne Gore, uključujući uslove u pogledu premještanja određenog bilja iz obilježenog područja;
 - k) prema potrebi, posebne mjere za rješavanje iznenadnih situacija ili komplikacija za koje se opravdano smatra da mogu spriječiti, omesti ili odgoditi iskorjenjivanje, a posebno onih koje su povezane sa dostupnošću i prikladnim iskorjenjivanjem svog infestiranog bilja ili bilja za koje se sumnja da je infestirano, bez obzira na njegovu lokaciju, javno ili privatno vlasništvo kao i fizičko lice ili subjekt koji je za njega odgovoran;
 - l) sve druge mjere koje mogu doprinijeti iskorjenjivanju štetnog organizma, u skladu sa ISPM 9 i primjeni sistemskog pristupa u skladu sa principima utvrđenim u normi ISPM 14.
- (2) U slučaju stava 1 tačka a ovog člana, ako nije moguće ukloniti duboko ukorijenjene panjeve i površinsko korijenje, ti panjevi i korijenje se melju na najmanje 40 cm ispod površine tla ili se pokrivaju materijalom za zaštitu od insekata.
- (3) Posebni nadzor iz stava 1 tačka h ovog člana, treba da bude intenzivniji u odnosu na posebni nadzor iz člana 3 ovog pravilnika.
- (4) Posebni nadzor u sigurnosnom području zasniva se na Opštim smjernicama za statistički pouzdane i na riziku zasnovane posebne nadzore štetnih organizama bilja, a plan nadzora i šema uzorkovanja koji se primjenjuju u sigurnosnom području treba da omogući da se sa najmanje 95 % pouzdanosti utvrdi stepen prisustva zaraženog bilja od 1 %, a na području širine od najmanje 1 km oko mjesta proizvodnje bilja domaćina, plan nadzora i sistem uzorkovanja treba da omoguće da se sa najmanje 99 % pouzdanosti utvrdi stepen prisustva zaraženog bilja od 1 %.
- (5) Izuzetno od stava 1 tačka b ovog člana, ako Uprava zaključi da sječa nije primjerena za ograničeni broj pojedinačnog bilja zbog njegove posebne društvene, kulturne ili ekološke vrijednosti, to pojedinačno bilje podvrgava se mjesečnim pojedinačnim pregledima kako bi se pronašli znaci infestacije i preduzimaju se druge alternativne mjere koje nisu sječa, a koje obezbjeđuju visok nivo zaštite kako bi se spriječilo moguće širenje štetnog organizma sa tog bilja.
- (6) O razlozima za postupanja iz stava 5 ovog člana i preduzetim mjerama Uprava obavještava Evropsku Komisiji u skladu sa članom 10 ovog pravilnika.

Fitosanitarne mjere za suzbijanje štetnog organizma

Član 9

- (1) Ako rezultati nadzora iz člana 8 stav 1 tačka h ovog pravilnika potvrde prisustvo štetnog organizma na nekom području tokom više od četiri uzastopne godine i ako se dokaže da se štetni

organizam više ne može iskorijeniti, Uprava može da ograniči mjere na suzbijanje štetnog organizma (*containment*) radi njegovog zadržavanja na određenom području i sprečavanja širenja izvan tog područja.

(2) U obilježenom području, radi suzbijanja štetnog organizma (*containment*) Uprava preduzima sljedeće mjere:

a) hitan početak sječe zaraženog bilja i bilja sa simptomima infestacije štetnim organizmom i potpuno uklanjanje njihovog korijenja i završavanje svih aktivnosti prije početka sljedećeg perioda leta;

b) uklanjanje, pregled i odlaganje posječenog bilja i njegovog korijenja uz preduzimanje potrebnih mjera opreza radi sprečavanja širenja štetnog organizma nakon sječe;

c) zabrana svakog premještanja potencijalno zaraženog materijala iz obilježenog područja;

d) prema potrebi, zamjena određenog bilja drugim biljem koje nije osjetljivo;

e) zabrana sadnje novog određenog bilja u zaraženom području na otvorenom, osim na mjestima proizvodnje u kojima su ispunjeni zahtjevi iz liste za premještanje iz propisa kojim se uređuju liste štetnih organizama;

f) posebni nadzori biljaka domaćina u sigurnosnom području koji se sprovode u skladu sa članom 3 st. 3, 4 i 5 ovog pravilnika radi utvrđivanja prisustva štetnog organizma, u prikladno vrijeme i uključujući, prema potrebi, ciljano uzorkovanje destrukcionom metodom;

g) ako se koristi kontrolno bilje, službeni pregled tog bilja najmanje jednom mjesečno koje treba uništiti i pregledati najkasnije nakon dvije godine;

h) informisanje javnosti radi podizanja svijesti o prijetnji koju predstavlja štetni organizam i o mjerama donesenim za sprečavanje njegovog unošenja i širenja na teritoriju Crne Gore, uključujući uslove u pogledu premještanja određenog bilja iz obilježenog područja uspostavljenog u skladu sa članom 5 ovog pravilnika;

i) prema potrebi, posebne mjere za rješavanje svih iznenadnih situacija ili komplikacija za koje se opravdano smatra da mogu spriječiti, omesti ili odgoditi suzbijanje štetnog organizma (*containment*), a posebno onih koje su povezane sa dostupnošću i odgovarajućom sječom i uništavanjem svog zaraženog bilja ili bilja za koje se sumnja da je zaraženo, bez obzira na njegovu lokaciju, vlasništvo i osobu koja je za njega odgovorna;

j) sve druge mjere koje mogu pomoći u suzbijanju štetnog organizma (*containment*), radi sprečavanja njegovog daljeg širenja.

(3) U slučaju stava 2 tačka a ovog člana, ako nije moguće ukloniti duboko ukorijenjene panjeve i površinsko korijenje, oni se melju na najmanje 40 cm ispod površine tla ili se pokrivaju materijalom za zaštitu od insekata.

(4) Posebni nadzori iz stava 2 tačka f ovog člana treba da budu intenzivniji u odnosu na posebne nadzore iz člana 3 ovog pravilnika.

(5) Posebni nadzori zasnivaju se na EFSA Opštim smjernicama za statistički pouzdane i na riziku zasnovane posebne nadzore štetnih organizama bilja, a plan nadzora i šema uzorkovanja koji se primjenjuju treba da omogućе da se sa najmanje 95 % pouzdanosti utvrdi stepen prisustva zaraženog bilja od 1 %, a na području širine od najmanje 1 km oko mjesta proizvodnje biljaka domaćina, plan nadzora i šema uzorkovanja treba da omogućе da se sa najmanje 99% pouzdanosti utvrdi stepen prisustva zaraženog bilja od 1 %.

(6) Uprava obavještava Evropsku Komisiju o svim obilježenim područjima u kojima namjerava sprovođenje mjera za suzbijanje štetnog organizma na određenom području (*containment*).

(7) Obilježena područja (demarcated area for containment) na kojima se štetni organizam ne može iskorijeniti data su u Prilogu 1.

Izveštavanje

Član 10

(1) Uprava do 30. aprila svake godine Evropskoj Komisiji dostavlja izvještaj o preduzetim mjerama tokom prethodne godine u skladu sa ovim pravilnikom i o rezultatima mjera iz čl. 3 do 9 ovog pravilnika.

(2) Rezultati nadzora sprovedenih na osnovu čl. 8 i 9 dostavljaju se Evropskoj Komisiji popunjavanjem tabele iz Priloga 2.

Prilozi

Član 11

Prilozi 1 i 2 čine sastavni dio ovog pravilnika.

Prestanak važenja

Član 12

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja, odomaćivanja i širenja štetnog organizma *Anoplophora chinensis* (Forster)*("Službeni list CG", broj 77/23).

Stupanje na snagu

Član 13

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore", a primjenjivaće se od 1. maja 2026. godine.

* U ovaj Pravilnik prenijeta je Implementirajuća Regulatorna Evropske Komisije (EU) 2022/2095 od 28. oktobra 2022. o utvrđivanju mjera za sprečavanje unošenja štetno organizma *Anoplophora chinensis* (Forster) na područje Unije, njegovo odomaćivanje i širenje unutar područja Unije i o stavljanju van snage Odluke 2012/138/EU i Implementirajuća Regulatorna Evropske Komisije (EU) 2025/2461 od 29. septembra 2025. o izmjeni Implementirajuće Regulative (EU) 2022/2095 u pogledu mjera za sprečavanje unošenja štetnog organizma *Anoplophora chinensis* (Forster) na područje Evropske Unije, njegovog odomaćivanja i širenja unutar područja Evropske Unije.

Broj: 04-309/26-4600/3

Podgorica, 12. marta 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

Obilježena područja za suzbijanje štetnog organizma (*containment*) radi sprečavanja širenjaDio 1: Lista obilježenih područja za suzbijanje štetnog organizma (*containment*) u Evropskoj uniji

Italija

Europhyt broj izbijanja odnosno iznenadne pojave (<i>outbreak</i>) štetnog organizma obilježenog područja (<i>Europhyt outbreak number of the demarcated area</i>)	Obilježeno područje	Regija	Opštine ili druga administrativna/geografska razgraničenja
Lombardija Izbijanje – 1246 (Milano)	Zaraženo područje	Lombardija	— čitavo područje sljedećih opština: Assago (MI), Buccinasco (MI), Canegrate (MI), Cerro Maggiore (MI), Lainate (MI), Nerviano (MI), Parabiago (MI), Pogliano Milanese (MI), Pregnana Milanese (MI), San Giorgio Su Legnano (MI), San Vittore Olona (MI), Vanzago (MI), Zibido San Giacomo (MI). — i dio područja sljedećih opština: Arese (MI), Arluno (MI), Basiglio (MI), Caronno (VA), Cesano Boscone (MI), Cornaredo (MI), Gaggiano (MI), Garbagnate Milanese (MI), Legnano (MI), Milano, Noviglio (MI), Origgio (VA), Rescaldina (MI), Rho (MI), Rozzano (MI), Settimo Milanese (MI), Uboldo (VA), Trezzano sul Naviglio (MI).
	Sigurnosno područje	Lombardija	— čitavo područje sljedećih opština: Bareggio (MI), Bollate (MI), Busto Garolfo (MI), Casorezzo (MI), Castellanza (VA), Cesate (MI), Corsico (MI), Gerenzano (VA), Lacchiarella (MI), Pero (MI), Pieve Emanuele (MI), Sedriano (MI), Villa Cortese (MI).

Dio 2: Lista obilježenih područja za suzbijanje štetnog organizma (*containment*) u Crnoj Gori

Broj/naziv obilježenog područja (OP)	Područje OP	Regija	Opštine ili druga administrativna/geografska razgraničenja
1.	/	/	/

2. Ispunjavanje Tabele za izvještavanje o rezultatima godišnjih nadzora iz Dijela A tačka 1 ovog priloga vrši se u skladu sa sljedećim:

Kolona 1:	Navesti naziv geografskog područja, broj rješenja o pojavi štetnog organizma ili bilo koja druga informacija koja može da identifikuje obilježeno područje i datum uspostavljanja.
Kolona 2:	Navesti veličinu obilježenog područja prije početka nadzora.
Kolona 3:	Navesti veličinu obilježenog područja poslije nadzora.
Kolona 4:	Navesti pristup: iskorjenjivanje ili zadržavanje na određenom području. Koristiti koliko god je redova potrebno, u zavisnosti od broja obilježenih područja po štetnom organizmu i pristupima koji se primjenjuju na tim područjima.
Kolona 5:	Navesti zonu obilježenog područja gdje se sprovodi nadzor, koristeći koliko god je redova potrebno: zaraženo područje (IZ)- infected zone ili sigurnosno područje (BZ)-buffer zone, upotrebom posebnih redova. Gdje je primjenjivo, navedite područje sigurnosnog područja (BZ) gdje se nadzor sprovodi (npr. posljednjih 20 km uz IZ, okolo rasadnika, i sl.) u različitim redovima.
Kolona 6:	Navesti broj i opis mjesta nadzora, odabirom jednog od sljedećih unosa za opis: 1.Otvoreni prostor (proizvodno područje): 1.1. polje (oranice/obrađivo, pašnjaci); 1.2. voćnjaci/vinogradi; 1.3. rasadnik; 1.4. šuma; 2.Otvoreni prostor (drugo): 2.1. privatne bašte; 2.2. javna mjesta; 2.3. zaštićena područja; 2.4. divlje bilje u područjima osim zaštićenih; 2.5. drugo, sa specifikacijom slučaja (npr. garden centri, komercijalna mjesta (sites) koja koriste drveni materijal za pakovanje, drvna industrija, močvare, navodnjavanje i mreže drenaže, i sl.); 3.Fizički zatvoreni uslovi: 3.1. staklenik/plastenik; 3.2. privatna mjesta, osim staklenika/plastenika; 3.3. javna mjesta, osim staklenika/plastenika; 3.4. drugo, sa specifikacijom određenog slučaja (npr. garden centri, komercijalna mjesta sites koja koriste drveni materijal za pakovanje, drvna industrija, močvarna područja, mreža za navodnjavanje i odvodnjavanje).
Kolona 7:	Navedite koje rizično područje je identifikovano na osnovu biologije štetnog organizma, prisustva biljaka domaćina, eko klimatskih uslova i rizika lokacije.
Kolona 8:	Navedite rizična područja uključena u nadzor, od onih navedenih u koloni 7.
Kolona 9:	Navedite bilje, plodove, sjeme, zemlju, drveni material za pakovanje, drvo, mašine, vozila, voda, drugo, navesti za svaki specifični slučaj.
Kolona 10:	Navedite listu biljnih vrsta/rodova u nadzoru, upotrebom jednog reda po biljnoj vrsti/rodu.
Kolona 11:	Navedite mjesec i godinu kada se nadzor sprovodi.
Kolona 12:	Navedite detalje nadzora, u zavisnosti od specifičnih zvanično propisanih zahtjeva za svaki štetni organizam. Navedite sa N/A kada informacije iz određene kolone nijesu primjenjive.
Kolone 13 i 14:	Navedite rezultate, ako je primjenljivo, obezbjeđujući pristupačne informacije u odgovarajuće kolone. ‘Nedeterminisane’ su one analize uzoraka za koje rezultati nijesu dobijeni zbog raznih faktora (npr. ispod nivoa detekcije, neprocesuirani uzorci-neidentifikovani uzorci, stari uzorci).
Kolona 15:	Navedite broj notifikacije o pojavi/izbijanju štetnog organizma za godinu u kojoj je nadzor izvršen za nalaz u sigurnosnoj zoni BZ. Ovaj broj ne mora biti uključen kada Uprava odluči da je nalaz jedan od slučajeva: kada je poznato da se određeni štetni organizam pojavljuje na određenom području; kada je poznato da je određeni štetni organizam prisutan na određenom području; kada se utvrdi prisustvo karantinski štetnih organizama u zaraženom području obilježenog područja uspostavljenog u cilju suzbijanja štetnog organizma (containment); utvrdi prisustvo karantinskih štetnih organizama u zaraženom području obilježenog područja na koje se primjenjuju mjere iskorjenjivanja za koje je potrebno osam ili više godina, tokom tih prvih osam godina. U tom slučaju u koloni 16 se navode razlozi zbog kojih nije prosledena notifikacija (“Komentari”).

DIO B

1. Tabela za izvještavanje o rezultatima statistički baziranog godišnjeg nadzora

Naziv		1. Opis obilježenog područja
Datum uspostavljanja		
		2. Početna veličina obilježenog područja (ha)
		3. Ažurirana veličina obilježenog područja (ha)
		4. Pristup
		5. Zona
Opis		6. Mjesta nadzora
Broj		
		7. Vrijeme
A. Definisane parametre nadzora (parametri za RiBESS+)		
Bilina vrsta		8. Ciljana populacija
Površina (ha ili druga relevantna jedinica pregleda)		
Onis		9. Epidemiološke jedinice
Jedinica		
Vizuelno		10. Metoda detekcije
Postavljanje klopki		
Testiranje		11. Efikasnost uzorkovanje
Druge metode		
		12. Osjetljivost metode
Faktori rizika		13. Faktori rizika (aktivnosti, lokacije i područja)
Nivo rizika		
Broj lokacija		
Relativni rizici		
Udio populacije bilja domaćina		
		14. Broj pregledanih epidemioloških
		15. Broj vizuelnih pregleda
		16. Broj uzoraka
		17. Broj klopki
		18. Broj mjesta sa
		19. Broj testiranja
		20. Broj drugih mera
Pozitivni		21. Rezultat
Negativni		
Nedeterminirani		
Broj		22. Broj notifikacije
Datum		
		23. Dostignuti nivo
		24. Dostignute nivo
		25. Komentar

2. Ispunjavanje Tabele za izvještavanje o rezultatima statistički baziranog godišnjeg nadzora iz Dijela B tačka 1 ovog priloga vrši se u skladu sa sljedećim:

Ako se ispunjava ova tabela, ne ispunjava se tabela iz dijela A ovog Priloga.

Objasniti osnovne pretpostavke za plan nadzora po štetnom organizmu. Rezimirati i obrazložiti:

- ciljanu populaciju, epidemiološku jedinicu i jedinice pregleda (*inspection units*),
- metodu otkrivanja i osjetljivost metode,
- faktore rizika, navodeći nivo rizika i odgovarajuće relativne rizike i proporcionalni udio populacije bilja domaćina.

Kolona 1:	Navesti naziv geografskog područja, broj rješenja o pojavi štetnog organizma ili bilo koja druga informacija koja može da identifikuje obilježeno područje i datum uspostavljanja.
Kolona 2:	Navesti veličinu obilježenog područja prije početka nadzora.
Kolona 3:	Navestie veličinu obilježenog područja poslije nadzora.
Kolona 4:	Navesti pristup: Iskorjenjivanje ili suzbijanje štetnog organizma (containment). Koristiti koliko god je redova potrebno, u zavisnosti od broja obilježenih područja po štetnom organizmu i pristup tim područjima.
Kolona 5:	Navesti zonu obilježenog područja gdje se sprovodio nadzor, uključujući koliko god je redova potrebno: zaraženo područje (IZ) ili sigurnosno područje (BZ), upotrebom posebnih redova. Gdje je primjenjivo, navedite područje BZ gdje se nadzor sprovodio (npr. posljednjih 20 km uz IZ, oko rasadnika, i sl.) u različitim redovima.
Kolona 6:	Navesti broj i opis mjesta nadzora, izaberite jedan od sljedećih unosa za opis: 1. Otvoreni prostor (proizvodno područje): 1.1. polje (oranice/obrađivo, pašnjaci); 1.2. voćnjaci/vinogradi; 1.3. rasadnik; 1.4. šuma; 2. Otvoreni prostor (drugo): 2.1. private bašte; 2.2. javna mjesta; 2.3. zaštićena područja; 2.4. divlje bilje u područjima osim zaštićenih; 2.5. drugo, sa specifikacijom pojedinačnog slučaja (npr. garden centri, komercijalna mjesta (sites) koja koriste drveni materijal za pakovanje, drvna industrija, močvare, mreža za navodnjavanje i drenažu i sl.); 3. Fizički zatvoreni uslovi: 3.1. staklenik/plastenik; 3.2. privatna mjesta, osim staklenika/plastenika; 3.3. javna mjesta, osim staklenika/plastenika; 3.4. drugo, sa specifikacijom određenog slučaja (npr. garden centri, komercijalna mjesta (sites) koja koriste drveni materijal za pakovanje, drvna industrija).
Kolona 7:	Navesti mjesec i godinu kada se nadzor sprovodio.
Kolona 8:	Navesti odabranu ciljanu populaciju i odgovarajuću listu vrsta/rodova domaćina i obuhvaćeno područje. Ciljana populacija definiše se kao skup jedinica za pregled (<i>inspection units</i>). Njena se veličina za poljoprivredna područja obično definiše u hektarima, ali može se definisati i u parcelama, poljima, staklenicima itd. Obrazložiti izbor u osnovnim pretpostavkama. Navesti nadzirane jedinice pregleda. „Jedinica pregleda” znači bilje, djelovi bilja, roba, drugi objekti i vektori štetnih organizama koji su pregledani radi identifikacije i otkrivanja štetnih organizama.
Kolona 9:	Navesti nadzirane epidemiološke jedinice, navodeći njihov opis i mjernu jedinicu. „Epidemiološka jedinica” je homogeno područje na kojem bi u slučaju prisustva štetnog organizma, interakcija štetnog organizma, biljaka domaćina, abiotičkih i biotičkih faktora i uslova, dovela do iste epidemiologije. Epidemiološke jedinice su potpodjele ciljane populacije koje su epidemiološki homogene i obuhvataju najmanje jednu biljku domaćina. U nekim se slučajevima cijela populacija domaćina u određenoj regiji/području/zemlji može definisati kao epidemiološka jedinica. To mogu biti regije statističke nomenklature teritorijalnih jedinica (NUTS), gradska područja, šume, vrtovi ruža, poljoprivredna gazdinstva ili hektari. Ovaj izbor se mora obrazložiti u osnovnim pretpostavkama.
Kolona 10:	Navesti metode upotrebene tokom nadzora, uključujući broj aktivnosti u svakom slučaju, u zavisnosti od posebnih zakonskih zahtjeva za svaki štetni organizam. Upisati „nije primjenjivo” (N/A) ako informacije za određenu kolonu nisu dostupne.
Kolona 11:	Navesti procjenu efikasnosti uzorkovanja. Efikasnosti uzorkovanja je vjerovatnoća odabiranja zaraženih djelova biljke na zaraženoj biljci. U slučaju vektora, efikasnost metode je hvatanje pozitivnog vektora ako je prisutan na području nadzora. Za zemljište, efikasnost metode je vjerovatnoća odabiranja uzorka zemljišta koje sadrži štetni organizam ako je štetni organizam prisutan na području nadzora.
Kolona 12:	“Osjetljivost metode” je vjerovatnoća da metoda ispravno otkrije prisustvo štetnog organizma. Osjetljivost metode definiše se kao vjerovatnoća da će rezultat testiranja stvarno pozitivne biljke domaćina biti pozitivan. To je proizvod efikasnosti uzorkovanja (tj. vjerovatnoće odabiranja zaraženih djelova biljke na zaraženoj biljci) i osjetljivosti dijagnostike (karakterise ga vizuelni pregled i/ili laboratorijski test koji se upotrebljava u postupku identifikacije).
Kolona 13:	Navesti faktore rizika u različitim redovima, koristeći onoliko redova koliko je potrebno. Za svaki faktor rizika navesti nivo rizika i odgovarajući relativni rizik i udio populacije domaćina.

Kolona B:	Navesti detalje nadzora, u zavisnosti od specifičnih zakonskih uslova za svaki štetni organizam. Upisati „nije primjenjivo” (N/A) ako informacije za određenu kolonu nisu primjenjive. Informacije koje je potrebno navesti u ovim kolonama povezane su sa informacijama iz kolone 10. „Metode otkrivanja”.
Kolona 18:	Navesti broj mjesta postavljanja klopki ako se taj broj razlikuje od broja klopki (kolona 17.) (npr. ista se klopka upotrebljava na različitim mjestima).
Kolona 21:	Navesti broj uzoraka sa pozitivnim, negativnim ili neodređenim rezultatom. „Neodređeni” su oni analizirani uzorci za koje nije dobijen nikakav rezultat zbog različitih faktora (npr. rezultat ispod nivoa otkrivanja, neobrađen, neidentifikovan ili star uzorak itd).
Kolona 22:	Navesti notifikacije o izbijanju za godinu u kojoj je vršen nadzor. Broj notifikacija o izbijanju ne treba navesti ako je Uprava odlučila da obavještenje nije potrebno kada je poznato da se određeni štetni organizam pojavljuje na određenom području; kada je poznato da je određeni štetni organizam prisutan na određenom području; kada se utvrdi prisustvo karantinski štetnih organizama u zaraženom području obilježenog područja uspostavljenog u cilju suzbijanja štetnog organizma (containment); utvrdi prisustvo karantinskih štetnih organizama u zaraženom području obilježenog područja na koje se primjenjuju mjere iskorjenjivanja za koje je potrebno osam ili više godina, tokom tih prvih osam godina. U tom slučaju navesti razlog za ne navođenje broja notifikacije u koloni 25. („Napomene”).
Kolona 23:	Navesti osjetljivost istraživanja kako je definisano Međunarodnim standardom za fitosanitarne mjere (ISPM 31). Vrijednost postignutog nivoa povjerenja u pogled u statusa “slobodno od” štetnog organizma izračunava se na osnovu pregleda (i/ili uzetih uzoraka) s obzirom na osjetljivost metode i zadatu prevalencu.
Kolona 24:	Navesti zadanu prevalencu na osnovu procjene vjerovatne stvarne prevalencije štetnog organizma na polju prije nadzora. Zadana prevalenca utvrđena je kao cilj nadzora i predstavlja kompromis koji osobe odgovorne za upravljanje rizikom prave između rizika prisustva štetnog organizma i resursa koji su dostupni za nadzor. Za nadzor za otkrivanje prisustva obično se postavlja vrijednost od 1 %.

718.

Na osnovu člana 45 stav 7 Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni list CG", br. 71/17 i 67/19), Ministarstvo saobraćaja donijelo je

**PRAVILNIK
O IZMJENAMA I DOPUNI PRAVILNIKA O ODREĐIVANJU MINIMALNOG VREMENA
TRAJANJA VOŽNJE**

Član 1

U Pravilniku o određivanju minimalnog vremena trajanja vožnje ("Službeni list CG", br. 16/19, 19/22, 114/23 i 100/24) u članu 3 stav 3 riječi: „1 do 63“ zamjenjuju se riječima: „1 do 65“.

Član 2

Obrazac 11 mijenja se i glasi:

Obrazac 11

Putni pravac Podgorica - Danilovgrad - Nikšić					
red. broj	Stanice/Stajališta	udaljenost		minimalna vremena vožnje	
		između stanica	zbirno	između stanica	zbirno
		km	km	minuta	minuta
1	AS Podgorica				
2	Delta city	6,40	6,40	6	6
3	Nikšićki put (raskrsnica sa ulicom Branka Deletića)	0,80	7,20	2	8
4	Komani	5,00	12,20	4	12
5	Mareza	1,70	13,90	2	14
6	Bandići	1,60	15,50	1	15
7	Novo Selo	1,60	17,10	1	16
8	Plana/Bileća	1,10	18,20	1	17
9	Most na Sušici	0,70	18,90	1	18
10	Jastreb/Strahinići	1,30	20,20	1	19
11	Tomaševići	0,70	20,90	1	20
12	Ćurilac	1,40	22,30	1	21
13	Sladojevo Kopito	0,50	22,80	1	22
14	Grlić	0,50	23,30	1	23
15	AS Danilovgrad	1,20	24,50	2	25
16	Orja luka	4,10	28,10	4	29
17	Zagorak	6,60	34,70	5	34
18	Drenovštica	5,30	40,00	5	39
19	Bogetići	3,60	43,60	3	42
20	Stubica	3,70	47,30	4	46

21	Budoš	3,60	50,90	4	50
22	Straševina (raskrsnica ul.Gudeljska)	1,70	52,60	2	52
23	AS Nikšić	4,10	56,70	6	58
	Vs=57 km/sat				

Član 3

Poslije Obrasca 63 dodaju se dva nova obrasca koji glase:

Obrazac 64

Putni pravac Kolašin - tunel Klisura – Lubnice - Berane					
red. broj	Stanice/Stajališta	udaljenost		minimalna vremena vožnje	
		između stanica	zbirno	između stanica	zbirno
1	Kolašin				
2	Lubnice	24,10	24,10	28	28
3	Berane	13,20	37.30	16	44
	Vs=43 km/sat				

Obrazac 65

Putni pravac Odžak – Mijakovići – Vrulja					
red. broj	Stanice/Stajališta	udaljenost		minimalna vremena vožnje	
		između stanica	zbirno	između stanica	zbirno
1	Odžak				
2	Vilići	2,40	2,4	4	4
3	Rasno	1,90	4,3	3	7
4	Mijakovići	1,80	6,1	3	10
5	Vrulja	7,20	13,3	9	19
	Vs=46 km/sat				

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 03/1-341/26-1681/1
Podgorica, 12. marta 2026. godine

Rukovodilac radom Ministarstva saobraćaja,
Filip Radulović, s.r.

719.

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9 i člana 14 stav 2 Zakona o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG“, br. 30/12, 30/17, 82/20, 53/25 i 141/25), uz saglasnost Ministarstva saobraćaja, Agencija za civilno vazduhoplovstvo donijela je

P R A V I L N I K
O IZMJENI PRAVILNIKA O NAČINU, PRAVILIMA I POSTUPCIMA LETENJA VAZDUHOPLOVA I
OPERATIVNIM USLUGAMA U VAZDUŠNOM SAOBRAĆAJU

Član 1

U Pravilniku o načinu, pravilima i postupcima letenja vazduhoplova i operativnim uslugama u vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG“, br. 11/16, 40/18, 35/19, 24/23 i 6/26) u članu 2 stav 1 tačka na kraju stava briše se i dodaju se riječi:

„i Sprovedbena regulativa Komisije (EU) 2023/1772 od 12. septembra 2023. godine o izmjeni Sprovedbene regulative (EU) br. 923/2012 u vezi sa operativnim pravilima u vezi sa upotrebom sistema i sastavnih dijelova za upravljanje vazdušnim saobraćajem i usluge u vazdušnoj plovidbi u vazdušnom prostoru Jedinственog evropskog neba i o stavljanju van snage Regulative (EZ) br. 1033/2006, koja je data u Prilogu 5 ovog pravilnika.“

U stavu 2 riječi „priloga 1, 2, 3 i 4“ zamjenjuju se riječima „priloga 1 do 5“.

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 01/2-040/25-3926/13

Podgorica, 12.03.2026. godine

Direktor,
Ivan Šćekić, s.r.

SPROVEDBENA REGULATIVA KOMISIJE (EU) 2023/1772

od 12. septembra 2023. godine

o izmjeni Sprovedbene regulative (EU) br. 923/2012 u vezi sa operativnim pravilima u vezi sa upotrebom sistema i sastavnih dijelova za upravljanje vazdušnim saobraćajem i usluge u vazdušnoj plovitbi u vazdušnom prostoru Jedininstvenog evropskog neba i o stavljanju van snage Regulative (EZ) br. 1033/2006

Član 1

Izmjene Sprovedbene regulative (EU) br. 923/2012

Sprovedbena regulativa (EU) br. 923/2012 mijenja se kako slijedi:

(1) u članu 1 stav 3 zamjenjuje se sljedećim:

„3. Ova regulativa se primjenjuje i na nadležne organe država članica, pružaoce usluga u vazdušnoj plovitbi, menadžera mreže, operatore aerodroma i zemaljsko osoblje koje obavlja poslove u vezi sa operacijama vazduhoplova.”;

(2) član 2 mijenja se kako slijedi:

(a) dodaje se sljedeća tačka 19a:

„19a. „identifikacija vazduhoplova“ je grupa slova, brojeva ili njihova kombinacija, koja je identična ili kodirani ekvivalent pozivnom znaku vazduhoplova koji se koristi u komunikaciji vazduh-zemlja, a koja se koristi za identifikaciju vazduhoplova u komunikaciji zemlja-zemlja između službi vazdušnog saobraćaja;

(b) dodaje se sljedeća tačka 69a:

„69a. „procijenjeno vrijeme voženja“ je procijenjeno vrijeme na koji vazduhoplov započinje kretanje u vezi sa odlaskom;”;

(c) dodaje se sljedeća tačka 89b:

„89b. „integrisani sistem za obradu početnog plana leta“ (,IFPS‘) je sistem u okviru Evropske mreže za upravljanje vazdušnim saobraćajem, putem kojeg se pruža centralizovana usluga obrade i distribucije planiranja leta, koja se bavi prijemom, validacijom i distribucijom planova leta, u okviru vazdušnog prostora na koji se primjenjuje ova regulativa;”;

(d) dodaje se sljedeća tačka 96a:

„96a. „menadžer mreže (NM)“ je tijelo kojem su povjereni zadaci potrebni za izvršavanje funkcija iz člana 6 Regulative (EZ) br. 551/2004;”;

(e) dodaje se sljedeća tačka 97a:

„97a. ‚NOTAM‘ je obavještenje koje se distribuira telekomunikacijskim putem i koje sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili promjeni bilo kojeg vazduhoplovnog objekta, usluge, procedure ili opasnosti, čije je blagovremeno poznavanje bitno za osoblje koje je uključeno u letačke operacije;”;

(f) dodaje se sljedeća tačka 99a:

„99a. ‚pošaljilac plana leta‘ je lice ili organizacija, koja dostavlja planove leta i sve povezane ažurirane poruke Integrisanom sistemu za obradu početnog plana leta (IFPS), uključujući pilote, operatore i agente koji djeluju u njihovo ime, kao i ATS jedinice;”;

(g) dodaje se sljedeća tačka 100a:

„100a. ‚faza prije polijetanja‘ je period od prvog podnošenja plana leta do izdavanja prvog odobrenja kontrole letenja;”;

(3) Prilog se mijenja u skladu sa Prilogom ove regulative.

Član 2

Stavljanje van snage

Regulativa (EZ) br. 1033/2006 stavlja se van snage.

Član 3

Stupanje na snagu

Ova regulativa stupa na snagu dvadesetog dana od dana objavljivanja u *Službenom listu Evropske unije*.

Ova regulativa je obavezujuća u cjelini i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu 12. septembra 2023. godine.

Za Komisiju

Predsjednica

Ursula VON DER LEJEN

PRILOG

Prilog Sprovedbene regulative (EU) 923/2012 mijenja se kako slijedi:

(1) tačka SERA.2001 zamjenjuje se sljedećim:

„**SERA.2001 Predmet**“

Ne dovodeći u pitanje tačku SERA.1001, ovaj Prilog se primjenjuje na korisnike vazdušnog prostora i vazduhoplove:

(a) koji izvode operacije u Uniju, u okviru Unije ili iz Unije;

(b) nose oznake državne pripadnosti i registracije države članice Unije, i izvode operacije u bilo kom vazdušnom prostoru u mjeri u kojoj nisu u suprotnosti sa pravilima koja je objavila država koja ima nadležnost nad teritorijom koja se preljeće.

(2) tačka SERA.4001 mijenja se kako slijedi:

(a) podtač. (c) i (d) zamjenjuju se sljedećim:

„(c) Plan leta:

(1) predaje se, prije polaska:

(i) direktno Menadžeru mreže, ili putem prijavnog biroa za usluge u vazdušnom saobraćaju, u skladu sa operativnim priručnicima koji sadrže potrebna uputstva i informacije koje je razvio i održava Menadžer mreže, ako postoji namjera da se let obavlja u skladu sa IFR-om za dio ili cijelu rutu leta u okviru vazdušnog prostora Jedinstvenog evropskog neba; ili

(ii) prijavnom birou za usluge u vazdušnom saobraćaju za ostale slučajeve;

(2) preneseno, tokom leta, odgovarajućoj jedinici za usluge u vazdušnom saobraćaju ili radio stanici za kontrolu vazduh-zemlja.

(d) Osim ako nadležni organ nije propisao kraći vremenski period za domaće VFR letove, plan leta za bilo koji let planiran za preko međunarodnih granica ili za koji se pruža usluga kontrole vazdušnog saobraćaja ili savjetodavna usluga vazdušnog saobraćaja mora se dostaviti na sljedeći način:

(1) ne više od 120 sati prije procijenjenog vremena početka voženja;

(2) najmanje 3 sata prije procijenjenog vremena početka voženja za letove koji mogu biti predmet mjera upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja;

(3) najmanje 60 minuta prije polaska za sve ostale letove koji nisu obuhvaćeni podtačkom (2); ili

(4) ako se podnosi tokom leta, u vrijeme koje obezbjeđuje njegov prijem od strane odgovarajuće ATS jedinice, najmanje 10 minuta prije nego što se predviđa da će vazduhoplov stići do:

(i) predviđene tačke ulaska u kontrolisano područje ili savjetodavno područje; ili

(ii) tačke prelaska vazdušnog puta ili savjetodavne rute.

(b) dodaju se sljedeće podtač. (e) i (f):

(e) Za letove koji se djelimično ili u potpunosti obavljaju u skladu sa IFR-om, a koji ulaze u područje odgovornosti jedinice za usluge vazdušnog saobraćaja, za koje prethodno nije primljen plan leta od Menadžera mreže, relevantna jedinica mora Menadžeru mreže dostaviti identifikaciju vazduhoplova, tip vazduhoplova, tačku ulaska u svoje područje odgovornosti, vrijeme i nivo leta u toj tački, rutu i aerodrom odredišta.

(f) Zahtjevi utvrđeni u podtač. (c), (d) i (e) ne primjenjuju se u vazdušnom prostoru Jedinственog evropskog neba koji nije dio ICAO EUR regije.

3. tačka SERA.4005 zamjenjuje se sljedećim:

„ SERA.4005 Sadržaj plana leta

(a) Plan leta uključuje sve informacije koje nadležni organ smatra relevantnima u smislu sljedećeg:

- (1) identifikacije vazduhoplova;
- (2) pravila leta i vrste leta;
- (3) broja i tip(ova) vazduhoplova i kategorija vrtložne turbulencije;
- (4) opreme i mogućnosti vazduhoplova;
- (5) aerodrom ili operativno mjesto odlaska;
- (6) procijenjeno vrijeme odlaska;
- (7) brzina(-e) krstarenja;
- (8) nivo(-i) krstarenja;
- (9) ruta;
- (10) aerodrom ili operativno mjesto odredišta i ukupno procijenjeno vrijeme leta;
- (11) alternativni aerodroma(-i) ili operativno mjesto(-a);
- (12) trajanja goriva;
- (13) ukupnog broja lica u vazduhoplovu;
- (14) opreme za slučaj nužde i preživljavanje, uključujući sistem spašavanja balističkim padobranom;
- (15) ostale informacije.

(b) Za planove leta koji se podnose tokom leta, navedeni aerodrom ili operativno mjesto odlaska mora da bude mjesto odakle mogu da se dobiju dopunski podaci o letu, ako je potrebno. Pored toga, navedeni podatak o procijenjenom vremenu početka voženja mora da bude vrijeme na prvoj tački rute na koju se plan leta odnosi.“

(4) tačka SERA.4010 zamjenjuje se sljedećim:

„ SERA.4010 Popunjavanje plana leta

(a) Plan leta sadrži, ako je primjenljivo, podatke o relevantnim stavkama navedenim u tački SERA.4005 podtačka (a) podpodtač. (1) do (11) u vezi sa cijelom rutom ili njenim dijelom za koji se podnosi plan leta.

(b) Operatori vazduhoplova, pošaljioi planova leta i jedinice za usluge vazdušnog saobraćaja, sljedeći potrebna uputstva iz tačke SERA.4001 podtačka (c) podpodtačka (1) podpodpodtačka (i), pridržavaju sljedećeg:

(1) uputstva za popunjavanje obrasca plana leta sadržanog u Dodatku 6;

(2) sva ograničenja utvrđena u relevantnim zbornicima vazduhoplovnih informacija (AIP).

(c) Operatori vazduhoplova ili agenti koji djeluju u njihovo ime, koji namjeravaju da lete u okviru vazdušnog prostora Jedinственog evropskog neba za dio ili cijelu rutu u skladu s IFR-om, unose odgovarajući indikator za opremu vazduhoplova i njene mogućnosti u skladu sa Sprovedbenom regulativom Komisije (EU) 2023/1770 (*) u odgovarajuću stavku plana leta, kako je propisano u tački SERA.4005 podtačka (a) podpodtačka (4).

(d) Operatori vazduhoplova koji nisu opremljeni u skladu sa Sprovedbenom regulativom (EU) 2023/1770, a koji namjeravaju da lete u okviru vazdušnog prostora Jedinственog evropskog neba, unose odgovarajući indikator za opremu dostupnu u vazduhoplovu i njene mogućnosti, kao i sva potencijalna izuzeća u relevantne stavke plana leta u skladu sa tačkom SERA.4005 podtačka (a) podpodtač. (4) i (15). Plan leta, pored toga, mora da sadrži informacije, ako je primjenljivo, o svim ostalim stavkama kada to propiše nadležni organ ili kada to lice koje podnosi plan leta smatra potrebnim.

(5) dodaje se tačka SERA.4013:

„ SERA.4013 Prihvatanje plana leta

a) Menadžer mreže, za dio rute na kojoj se obavlja let u skladu sa IFR-om, i prijavni biro za usluge u vazdušnom saobraćaju preduzimaju potrebne mjere kako bi obezbijedili da kada se primi plan leta ili kada se na njemu izvrše promjene, on bude:

(1) u skladu sa primjenljivim konvencijama formata i podataka;

(2) potpun i, u mjeri u kojoj je to moguće, tačan;

(3) ukoliko je neophodno, prihvatljiv uslugama u vazdušnom saobraćaju; i

(4) prihvaćen, ili su izvršene promjene na njemu takođe prihvaćene, i to se dostavlja pošaljioiuc plana leta.

(*) Sprovedbena regulativa Komisije (EU) 2023/1770 od 12. septembra 2023. godine o utvrđivanju odredbi o opremi vazduhoplova potrebnoj za korišćenje vazdušnog prostora Jedinственog evropskog neba i operativnim pravilima u vezi sa korišćenjem vazdušnog prostora Jedinственog evropskog neba i o stavljanju van snage Regulative (EZ) br. 29/2009 i Sprovedbenih regulativa (EU) br. 1206/2011, (EU) br. 1207/2011 i (EU) br. 1079/2012 (SL L 228, XX.9.2023, str. 39.);"

b) Jedinice kontrole letenja dostavljaju Menadžeru mreže sve potrebne promjene plana leta koje utiču na stavke vezane za rutu ili nivo leta kako je navedeno u tački SERA.4005 podtačka (a) podpodtač. (1) do (10) koje bi mogle da utiču na sigurno sprovođenje leta, za planove leta i povezane ažurirane poruke koje su prethodno primili od Menadžera mreže. Jedinica

kontrola leta ne smije vršiti nikakve druge promjene ili otkazivanje plana leta u fazi prije leta bez koordinacije s operatorom vazduhoplova.

- c) Menadžer mreže svim relevantnim jedinicama kontrole letenja dostavlja prihvaćeni plan leta i sve prihvaćene promjene u fazi prije leta koje su napravljene na stavkama navedenim u tački SERA.4005 podtačka (a) podpodtač. (1) do (10) plana leta i povezane ažurirane poruke.
- d) Menadžer mreže dostavlja operatoru vazduhoplova sve potrebne promjene u fazi prije leta koje utiču na stavke navedene u tački SERA.4005 podtačka (a) podpodtač. (1) do (10) u vezi sa rutom ili nivoom leta koje bi mogle da utiču na sigurno sprovođenje leta, za planove leta i povezane ažurirane poruke koje su prethodno primljene.
- e) Pošaljilac plana leta, kada nije operator vazduhoplova ili pilot, obezbjeđuje da uslovi prihvatanja plana leta i sve potrebne promjene tih uslova, kako ih je obavijestio Menadžer mreže za dio leta koji se izvodi u skladu s IFR-om, ili od strane prijavnog biroa za usluge u vazdušnom saobraćaju, budu dostupni operatoru vazduhoplova ili pilotu koji je podnio plan leta.
- f) Operator vazduhoplova obezbjeđuje da uslovi prihvatanja plana leta i sve potrebne promjene istog, kako ih je obavijestio Menadžer mreže ili prijavni biro za usluge u vazdušnom saobraćaju, budu uključeni u planiranu operaciju leta i saopšteni pilotu.
- g) Operator vazduhoplova obezbjeđuje da prije početka leta sadržaj plana leta ispravno odražava operativne namjere.
- h) Menadžer mreže obrađuje i distribuira informacije o mogućnosti razmaka kanala od 8,33 kHz primljene u planovima leta.
- i) Zahtjevi utvrđeni u podtač. (a) do (h) ne primjenjuju se u vazdušnom prostoru Jedinstvenog evropskog neba koji nije dio ICAO EUR regije.

(6) tačka SERA.4015 zamjenjuje se sljedećim:

„ SERA.4015 Promjene plana leta

- a) Sve promjene plana leta podnesene za IFR let ili VFR let koji se izvodi kao kontrolisani let prijavljuju se:

(1) tokom prepoletne faze, Menadžeru mreže za letove koji se namjeravaju izvoditi u skladu s IFR-om za dio ili cijelu rutu, i prijavnom birou za usluge u vazdušnom saobraćaju što je prije moguće;

(2) tokom leta, u skladu sa odredbama tačke SERA.8020 podtačka (b), odgovarajućoj jedinici za usluge u vazdušnom saobraćaju.

Za ostale VFR letove, značajne promjene plana leta prijavljuju se što je prije moguće odgovarajućoj jedinici za usluge u vazdušnom saobraćaju.

- b) U slučaju kašnjenja od 30 minuta dužeg od procijenjenog vremena početka voženja za kontrolisani let ili kašnjenja od 1 sata za nekontrolisani let za koji je podnesen plan leta, plan leta se mora izmijeniti ili podnijeti novi plan leta, a stari plan leta otkazati, što god je primjenljivo. Za svaki let koji se obavlja u skladu sa IFR-om, kašnjenja duža od 15 minuta prijavljuju se Menadžeru mreže.

- c) U slučaju promjene opreme vazduhoplova i njenog statusa ispravnosti za let, operatori vazduhoplova ili agenti koji djeluju u njihovo ime šalju poruku o izmjeni Menadžeru mreže ili prijavnim biroima za usluge u vazdušnom saobraćaju s odgovarajućim indikatorom umetnutim u odgovarajuću stavku obrasca plana leta.
- d) Informacije dostavljene prije polaska u vezi s trajanjem goriva ili ukupnim brojem lica koje se prevoze, ako su netačne u vrijeme polaska, predstavljaju značajnu promjenu plana leta i, kao takve, moraju se prijaviti.
- e) Zahtjevi utvrđeni u podtačama (a) do (d) ne primjenjuju se u vazdušnom prostoru Jedinственog evropskog neba koji nije dio ICAO EUR regije.

(7) dodaje se sljedeći Odjeljak 15:

„ ODJELJAK 15

Procedure komunikacije putem *data link*-a između kontrolora letenja i pilota (CPDLC)

SERA.15001 Započinjanje *data link* komunikacije i nemogućnost započinjanja *data link* komunikacije

- (a) Adresa za prijavu povezana sa jedinicom za usluge u vazdušnom saobraćaju objavljuje se u nacionalnim zbornicima vazduhoplovnih informacija (AIP).
- (b) Po prijemu važećeg zahtjeva za započinjanje komunikacije putem *data link*-a od vazduhoplova koji se približava ili se nalazi unutar područja u kom se usluge pružaju putem *data link*-a, jedinica za usluge u vazdušnom saobraćaju prihvata zahtjev i, ako ga može povezati sa planom leta, uspostavlja vezu sa vazduhoplovom.
- (c) Pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju uspostavlja, što je prije moguće, procedure za rješavanje kvarova u započinjanju komunikacije putem *data link*-a.
- (d) Operator vazduhoplova uspostavlja procedure za rješavanje, što je prije moguće, kvarova u započinjanju komunikacije putem *data link*-a.

SERA.15005 Uspostavljanje CPDLC-a

- (a) CPDLC se uspostavlja dovoljno unaprijed kako bi se obezbijedilo da vazduhoplov komunicira sa odgovarajućom jedinicom za kontrolu letenja.
- (b) Informacije o tome kada i, ako je primjenljivo, gdje bi vazdušni ili zemaljski sistemi trebalo da uspostave CPDLC objavljuju se u cirkularima ili zbornicima vazduhoplovnih informacija.
- (c) Pilot mora biti mogućnosti da identifikuje jedinicu kontrole letenja koja pruža uslugu kontrole letenja u bilo kom trenutku dok se usluga pruža.

SERA.15010 Predaja CPDLC-a

- (a) Kada se CPDLC predaje, predaja glasovne komunikacije i CPDLC-a počinje istovremeno.

(b) Kada se vazduhoplov predaje iz jedinice kontrole letenja u kojoj je CPDLC dostupan u jedinicu kontrole letenja u kojoj CPDLC nije dostupan, prekid CPDLC-a počinje istovremeno s predajom glasovne komunikacije.

(c) Kontrolor letenja obavještava se prilikom pokušaja prenosa CPDLC-a koji rezultira promjenom ovlašćenja za podatke ako postoje poruke putem *data link*-a za koje nije primljen odgovor o zatvaranju. Kada kontrolor letenja odluči da preda vazduhoplov bez primanja odgovora pilota na neriješene poruke uzlazne veze, kontrolor letenja se obično vraća na glasovnu komunikaciju kako bi razjasnio sve nejasnoće povezane s neriješenim porukama uzlazne veze.

SERA.15015 Sačinjavanje CPDLC-a poruka

(a) Tekst CPDLC poruka je sačinjen u standardnom formatu poruke, jednostavnim jezikom ili skraćenicama i kodovima. Jednostavni jezik se izbjegava kada se dužina teksta može smanjiti korišćenjem odgovarajućih skraćénica i kodova. Nebitne riječi i fraze, poput izraza učtivosti, ne smiju se koristiti.

(b) Kontrolor letenja i pilot sačinjavaju CPDLC poruke koristeći standardne elemente poruke, elemente poruke u slobodnom tekstu ili kombinaciju oba. Treba izbjegavati korišćenje elemenata poruke u slobodnom tekstu od strane kontrolora letenja ili pilota.

(c) Kada se implementirani skup CPDLC poruka ne predviđa za specifične okolnosti, nadležni organ može, u konsultaciji s operatorima i drugim pružaocima usluga u vazdušnom saobraćaju, da utvrdi da je prihvatljivo koristiti elemente poruke u slobodnom tekstu. U takvim slučajevima, nadležni organ definiše format prikaza, namjeravanu upotrebu i attribute za svaki element poruke u slobodnom tekstu.

(d) Sastav CPDLC poruke ne smije prelaziti pet elemenata poruke, od kojih samo dva mogu da sadrže promjenu odobrenja rute.

(e) Sačinjavanje CPDLC poruka sa više elemenata:

(1) Kada CPDLC poruka sa više elemenata zahtijeva odgovor, odgovor se primjenjuje na sve elemente poruke.

(2) Kada se odobrenje za jedan element poruke ili bilo koji dio poruke sa više elemenata o odobrenju ne može ispuniti, pilot šalje odgovor „UNABLE“ za cijelu poruku.

(3) Kontrolor letenja odgovara porukom „UNABLE“ koja se primjenjuje na sve elemente zahtjeva kada se nijedan element/elementi zahtjeva za jedan ili odobrenje za više elemenata ne mogu odobriti. Trenutno odobrenje/odobrenja se ne smiju ponavljati.

(4) Kada se zahtjev za odobrenje sa više elemenata može samo djelimično prihvatiti, kontrolor letenja odgovara porukom „UNABLE“ koja se primjenjuje na sve elemente poruke zahtjeva i, ako je primjereno, uključuje razlog e/ili informacije o tome kada se odobrenje može očekivati.

(5) Kada se svi elementi zahtjeva za jednog ili odobrenja sa više elemenata mogu prihvatiti, kontrolor letenja odgovara odobrenjima koja odgovaraju svakom elementu zahtjeva. Ovaj odgovor je jedna uzlazna poruka.

(6) Kada CPDLC poruka sadrži više od jednog elementa poruke i atribut odgovora za poruku je „Y“, kada se koristi, pojedinačna poruka odgovora sadrži odgovarajući broj odgovora istim redoslijedom.

SERA.15020 Odgovaranje na poruke CPDLC-a

(a) Osim ako nadležni organ ne odredi drugačije, glasovno ponavljanje CPDLC poruka nije potrebno.

(b) Osim kada je potrebna korekcija prenesene CPDLC poruke, kada kontrolor letenja ili pilot komuniciraju putem CPDLC-a, odgovor je obično putem CPDLC-a. Kada kontrolor letenja ili pilot komuniciraju putem glasa, odgovor je obično biti putem glasa.

SERA.15025 Ispravljanje poruka CPDLC-a

(a) Kada se ispravka CPDLC poruke smatra neophodnom ili kada je potrebno razjasniti sadržaj takve poruke, kontrolor letenja i pilot koriste najprikladnija dostupna sredstva za izdavanje tačnih detalja ili za pružanje potrebnog pojašnjenja.

(b) Kada se glasovna komunikacija koristi za ispravku CPDLC poruke za koju još nije primljen operativni odgovor, glasovni prenos kontrolora ili pilota započinje se frazom: „DISREGARD CPDLC (vrsta poruke) MESSAGE, BREAK“ – nakon čega slijedi ispravno odobrenje, instrukcija, informacija ili zahtjev.

(c) Prilikom pozivanja i identifikacije CPDLC poruke koja se treba zanemariti, postupa se s oprezom u njenom formulisanju kako bi se izbjegla svaka dvosmislenost u vezi s izdavanjem ispravke odobrenja, instrukcije, informacije ili zahtjeva.

(d) Ako se CPDLC poruka koja zahtijeva operativni odgovor naknadno pregovara putem glasa, šalje se odgovarajući odgovor o zatvaranju CPDLC poruke kako bi se obezbijedila pravilna sinhronizacija CPDLC dijaloga. To se može postići ili eksplicitnim davanjem uputstva primaocu poruke putem glasa da zatvori dijalog ili omogućavanjem sistemu da automatski zatvori dijalog.

SERA.15030 Procedure komunikacije putem *data link*-a kontrolora u hitnim slučajevima, u slučaju opasnosti ili kvara opreme za CPDLC

(a) Kada kontrolor letenja ili pilot dobiju upozorenje da je jedna poruka putem *data link*-a između kontrolora letenja i pilota neisporučena, kontrolor letenja ili pilot preduzimaju jednu od sljedećih radnji, prema potrebi:

(1) putem glasa, potvrditi radnje koje će biti preduzete u vezi s povezanim dijalogom, prethodeći informaciji frazom: „CPDLC MESSAGE FAILURE“;

(2) putem *data link* komunikacije između kontrolora letenja i pilota, ponovo izdati poruku komunikacije putem *data link*-a između kontrolora letenja koja je neisporučena.

b) Kontrolori letenja koji moraju prenijeti informacije o potpunom kvaru zemaljskog sistema komunikacije putem *data link*-a između kontrolora letenja i pilota svim stanicama koje vjerovatno

presreću situaciju treba da prethode takvom prenosu opštim pozivom: „ALL STATIONS CPDLC FAILURE“ – nakon čega slijedi identifikacija stanice koja poziva.

(c) Kada komunikacija putem *data link*-a između kontrolora letenja i pilota prestane s komunikacijom i komunikacija se vrati na glas, sve preostale CPDLC poruke smatraće se nedostavljenima i cijeli dijalog koji uključuje preostale poruke ponovo se pokreće glasom.

(d) Kada komunikacija putem *data link*-a između kontrolora letenja i pilota prestane s radom, ali se ponovo uspostavi prije nego što bude potrebno vratiti se na glasovnu komunikaciju, sve preostale poruke smatraće se nedostavljenima, a cijeli dijalog koji uključuje preostale poruke ponovo se pokreće putem CPDLC-a.

SERA.15035 Namjerno isključivanje sistema CPDLC

(a) Kada se planira gašenje komunikacijske mreže ili zemaljskog sistema CPDLC-a, objavljuje se NOTAM kako bi se sve relevantne strane obavijestile o periodu gašenja i, ako je potrebno, o detaljima frekvencija za glasovnu komunikaciju koje će se koristiti.

(b) Vazduhoplovi koji komuniciraju sa ATC jedinicama obavještavaju glasom ili CPDLC-om o svakom neposrednom gubitku CPDLC usluge.

SERA.15040 Prestanak korišćenja zahtjeva CPDLC-a

(a) Kada kontrolor letenja zahtijeva da sve stanice ili određeni let izbjegavaju slanje CPDLC zahtjeva u ograničenom vremenskom periodu, koristi se sljedeća fraza: ((pozivni znak) ili ALL STATIONS) STOP SENDING CPDLC REQUESTS [UNTIL ADVISED] [(reason)].

(b) Nastavak normalnog korišćenja CPDLC-a najavljuje se korišćenjem sljedeće fraze: ((pozivni znak) ili ALL STATIONS) RESUME NORMAL CPDLC OPERATIONS.

SERA.15045 Upotreba CPDLC-a u slučaju nemoguće glasovne komunikacije vazduh-zemlja

Postojanje CPDLC veze između jedinice za usluge u vazdušnom saobraćaju i vazduhoplova ne bi trebalo spriječiti pilota i relevantnog kontrolora letenja da započnu i izvrše sve potrebne radnje u slučaju nemoguće glasovne komunikacije vazduh-zemlja.

SERA.15050 Testiranje CPDLC-a

U slučajevima kada bi testiranje CPDLC-a vazduhoplovom moglo da utiče na usluge vazdušnog saobraćaja koje se pružaju vazduhoplovu, koordinacija se mora izvršiti prije takvog testiranja.“;

(8) dodaje se Dodatak 6 kako slijedi:

„Dodatak 6

POPUNJAVANJE PLANA LETA

1. ICAO Obrazac plana leta

FLIGHT PLAN PLAN DE VOL			
PRIORITY Priorité FF	ADDRESSEE(S) Destinataire(s)		
FILING TIME Heure de dépôt	ORIGINATOR Expéditeur		
SPECIFIC IDENTIFICATION OF ADDRESSEE(S) AND/OR ORIGINATOR Identification précise du(des) destinataire(s) et/ou de l'expéditeur			
3 MESSAGE TYPE Type de message (FPL)	7 AIRCRAFT IDENTIFICATION Identification de l'aéronef	8 FLIGHT RULES Règles de vol	TYPE OF FLIGHT Type de vol
9 NUMBER Nombre	TYPE OF AIRCRAFT Type d'aéronef	WAKE TURBULENCE CAT. Cat. de turbulence de sillage	10 EQUIPMENT Équipement
13 DEPARTURE AERODROME Aérodrome de départ	TIME Heure		
15 CRUISING SPEED Vitesse croisière	LEVEL Niveau	ROUTE Route	
16 DESTINATION AERODROME Aérodrome de destination	TOTAL EET Durée totale estimée HR MIN	ALTN AERODROME Aérodrome de dégagement	2ND ALTN AERODROME 2 ^e aérodrome de dégagement
18 OTHER INFORMATION Renseignements divers			
SUPPLEMENTARY INFORMATION (NOT TO BE TRANSMITTED IN FPL MESSAGES) Renseignements complémentaires (À NE PAS TRANSMETTRE DANS LES MESSAGES DE PLAN DE VOL DÉPOSÉ)			
19 ENDURANCE Autonomie E / HR MIN	PERSONS ON BOARD Personnes à bord P /	EMERGENCY RADIO Radio de secours R / UHF VHF ELT U V E	
SURVIVAL EQUIPMENT / Équipement de survie S / P POLAR Polaire DESERT Désert D MARITIME Maritime M JUNGLE Jungle J		JACKETS / Gilets de sauvetage J / L LIGHT Lampes L FLUORES Fluores F UHF VHF U V	
D /	CAPACITY Capacité	COVER Couverture	COLOUR Couleur
AIRCRAFT COLOUR AND MARKINGS Couleur et marques de l'aéronef			
REMARKS Remarques N			
PILOT-IN-COMMAND Pilote commandant de bord C			
FILED BY / Déposé par		SPACE RESERVED FOR ADDITIONAL REQUIREMENTS Espace réservé à des fins supplémentaires	

2. Uputstva za popunjavanje obrasca plana leta

2.1. Opšte

Strogo se pridržavajte propisanih formata i načina navođenja podataka.

Započnite unositi podatke u prvi predviđeni prostor. Ako je na raspolaganju višak prostora, ostavite neiskorišćene prostore praznim.

Sva vremena unesite sa 4 oznake, prema UTC-u.

Unesite sva predviđena vremena trajanja leta sa 4 oznake (sati i minute).

Osjenčeno područje koje prethodi stavci 3 popunjavaju službe ATS-a i COM-a, osim ako je odgovornost za izdavanje poruka s planom leta delegirana.

2.2. Uputstva za unošenje podataka ATS-a

Popunite stavke od 7 do 18 i, kada to zahtijeva nadležni organ ili se na drugi način smatra potrebnim, stavku 19 kako je naznačeno u nastavku.

UMETNITE jednu od sljedećih identifikacija vazduhoplova, ne više od 7 alfanumeričkih znakova i bez crtica ili simbola:

(a) ICAO oznaka za operatora vazduhoplova nakon koje slijedi identifikacija leta (npr. KLM511, NGA213, JTR25) kada se u radiotelefonijskom pozivnom znaku koji će vazduhoplov koristiti sastoji od ICAO telefonske oznake za operatora nakon koje slijedi identifikacija leta (npr. KLM511, NIGERIA 213, JESTER 25); ili

(b) oznaku državne pripadnosti i oznaku registracije vazduhoplova (npr. EIAGO, 4XBCD, N2567GA), kada:

(1) u radiotelefonijskom pozivnom znaku koji će vazduhoplov koristiti sastoji se samo od ove identifikacije (npr. CGAJS) ili mu prethodi ICAO telefonska oznaka za operatora vazduhoplova (npr. BLIZZARD CGAJS);

(2) vazduhoplov nije opremljen radiom.

Pravila leta

UNESITE jedno od sljedećih slova kako bi se označila kategorija pravila letenja koja pilot namjerava poštovati:

I – ako je predviđeno da se cijeli let izvrši po IFR pravilima; ili

V – ako je predviđeno da se cijeli let izvrši po VFR pravilima; ili

Y – ako se let prvobitno izvrši po IFR pravilima, nakon čega slijedi jedna ili više naknadnih promjena pravila letenja; ili

Z – ako se let prvobitno izvrši po VFR pravilima, nakon čega slijedi jedna ili više naknadnih promjena pravila letenja.

U stavci 15 navedite tačku ili tačke na kojima se planira promjena pravila letenja.

Vrsta leta

UMETNITE jedno od sljedećih slova da označite vrstu leta kada to zahtijeva nadležni organ:

S – ako je redovni vazdušni prevoz;

N – ako je riječ o neredovnom vazdušnom prevozu;

G – ako je opšta avijacija;

M – ako je vojni;

X – ako nije bilo koja od gore definisanih kategorija.

Navedite status leta nakon indikatora STS u stavci 18 ili, kada je potrebno naznačiti druge razloge za specifično rukovanje od strane ATS-a, navedite razlog nakon indikatora RMK u stavci 18.

Broj vazduhoplova) (1 ili 2 znaka)

UNESITE broj vazduhoplova, ako je više od jedan.

Tip vazduhoplova (2 do 4 znaka)

UMETNITE odgovarajuću oznaku kako je navedeno u Dokumentu 8643, Oznake tipova vazduhoplova, ILLI, ako takva oznaka nije dodijeljena, ili u slučaju letova u grupi koji se sastoje od više od jednog tipa, UMETNITE ZZZZ i NAVEDITE u stavci 18 (brojeve i) tipove vazduhoplova kojima prethodi 'TYP/

Kategorija vrtložnih turbulencija (1 znak)

UMETNITE kosu crtu iza koje slijedi jedno od sljedećih slova kako biste označili kategoriju vrtložne turbulencije vazduhoplova:

J – SUPER, za označavanje tipa vazduhoplova navedenog kao takvog u ICAO Doc 8643, Oznake tipova vazduhoplova, najnovije izdanje;

H – TEŠKI, za označavanje tipa vazduhoplova s maksimalnom sertifikovanom masom pri polijetanju od 136 000 kg ili više, s izuzetkom tipova vazduhoplova navedenih u ICAO Doc 8643 u kategoriji SUPER (J);

M – SREDNJI, za označavanje tipa vazduhoplova s maksimalnom sertifikovanom masom pri polijetanju manjom od 136 000 kg, ali većom od 7 000 kg;

L – LAK, za označavanje tipa vazduhoplova s maksimalnom sertifikovanom masom pri polijetanju od 7 000 kg ili manje.

Mogućnosti obuhvataju sljedeće elemente:

- (a) prisustvo relevantne ispravne opreme u vazduhoplovu;
- (b) oprema i mogućnosti srazmjerne kvalifikacijama letačke posade; i
- (c) gdje je primjenljivo, odobrenje nadležnog organa.

Oprema i mogućnosti za radiokomunikaciju	navigaciju i prilaženje

UNESITE jedno slovo kako slijedi:

N – ako se ne nosi nikakva oprema COM/NAV/ prilaženje za rutu na kojoj se leti ili ako je ta oprema neispravna; ili

S – ako se nosi standardna oprema COM/NAV/ prilaženje za rutu na kojoj se leti i ta je oprema ispravna; i/ili

UNESITE jedno ili više sljedećih slova kojima se označava koja je oprema ispravna i mogućnosti COM/NAV/ prilaženje koje su na raspolaganju:

A	GBAS sistem za slijetanje	J7	CPDLC FANS 1/A SATCOM (Iridium)
B	LPV (APV sa SBAS)	K	MLS
C	Loran C	L	ILS
D	DME	M1	ATC SATVOICE (INMARSAT)
E1	FMC WPR ACARS	M2	ATC SATVOICE (MTSAT)
E2	D-FIS ACARS	M3	ATC SATVOICE (Iridium)
E3	PDC ACARS	O	VOR
G	GNSS. Ako se bilo koji dio leta planira izvesti prema IFR-u, oslanja se na prijemnike GNSS-a koji su u skladu s ICAO-ovim Prilogom 10 tom I.	P1	CPDLC RCP 400
		P2	CPDLC RCP240
		P3	SATVOICE RCP 400
H	HF RTF	P4- P9	Rezervisano za RCP
I	Inercijalna navigacija	R	Odobreno za PBN
J1	CPDLC ATN VDL Mode 2	T	TACAN
J2	CPDLC FANS 1/A HF DL	U	UHF RTF
J3	CPDLC FANS 1/A VDL Mode A	V	VHF RTF
J4	CPDLC FANS 1/A VDL Mode 2	W	Odobreno za RVSM
J5	CPDLC FANS 1/A SATCOM (INMARSAT)	X	Odobreno za MNPS

J6	CPDLC FANS 1/A SATCOM (MTSAT)	Y	VHF sa mogućnošću razmaka između kanala od 8,33 kHz
		Z	Ostala oprema koja se nosi ili druge mogućnosti

Svi alfanumerički znakovi koji nisu prethodno navedeni su rezervisani.

Nadzorna oprema i mogućnosti

UNESITE **N** ako se ne nosi nikakva nadzorna oprema za rutu na kojoj se leti ili ako je ta oprema neispravna;

ILI

UNESITE jedan ili više sljedećih oznaka, najviše 20 znakova, za opis ispravne nadzorne opreme i/ili mogućnosti u vazduhoplovu:

SSR modovi A i C

A – transponder – mod A (4 cifre – 4 096 kodova)

C – transponder – mod A (4 cifre – 4 096 kodova) i mod C

SSR mod S

E–transponder – mod S, uključujući identifikaciju vazduhoplova, visinu po pritisku i mogućnost nezavisne emisije (ADS-B)

H–transponder – mod S, uključujući identifikaciju vazduhoplova, visinu po pristisku i poboljšane mogućnosti nadzora

I –transponder – mod S, uključujući identifikaciju vazduhoplova, ali bez mogućnosti visine po pritisku

L–transponder – mod S, uključujući identifikaciju vazduhoplova, visinu po pritisku, mogućnost nezavisne emisije (ADS-B) i poboljšane mogućnosti nadzora

P–transponder – mod S, uključujući barometarsku visinu, ali bez mogućnosti identifikacije vazduhoplova

S–transponder – mod S, uključujući visinu po pristisku i mogućnost identifikacije vazduhoplova

X–transponder – mod S, bez identifikacije vazduhoplova i bez mogućnosti visine po pristisku

ADS-B

B1 –ADS-B sa namjenskom mogućnošću emisije ADS-B na 1 090 Mhz („out”)

B2 –ADS-B s namjenskom mogućnošću primanja i emisije ADS-B na 1 090 Mhz („in” i „out”)

U1–mogućnost emisije ADS-B korišćenjem UAT-a

U2–mogućnost emisije i primanja ADS-B korišćenjem UAT-a

V1–mogućnost emisije ADS-B korišćenjem VDL moda 4

V2–mogućnost emisije i primanja ADS-B korišćenjem VDL moda 4

ADS-C

D1 – ADS-C sa mogućnostima FANS 1/A

G1 – ADS-C sa mogućnostima ATN

Alfanumerički znakovi koji nisu prethodno navedeni su rezervisani.

UNESITE oznaku lokacije aerodroma polaska od četiri slova prema ICAO-u, kako je navedeno u dokumentu 7910 *Location Indicators* (Indikatori lokacije);

ILI ako nije dodijeljena oznaka lokacije,

UNESITE ZZZZ i NAVEDITE, u stavci 18:

— naziv i lokaciju aerodroma, a ispred toga napišite „DEP/“; ili

— prvu tačku rute ili marker radiofara, a ispred toga napišite „DEP/...“, ako vazduhoplov nije poletio s aerodroma;

ILI, – ako je plan leta primljen od vazduhoplova tokom leta,

u stavku 18 UNESITE riječ „AFIL“ i NAVEDITE oznaku lokacije od četiri slova prema ICAO-u jedinice ATS-a od koje se mogu dobiti dopunske informacije za plan leta, a ispred toga napišite „DEP/“.

ZATIM, BEZ RAZMAKA,

UNESITE, za plan leta koji je podnesen prije polaska, procijenjeno vrijeme početka voženja (EOBT), ili, za plan leta koji je dobijen od vazduhoplova tokom leta, tačno ili procijenjeno vrijeme prelaska prve tačke na ruti na koju se odnosi plan leta.

UNESITE *prvu putnu brzinu* kao u (a) i *prvi putni nivo* kao u (b), bez razmaka između njih.

I nakon strelice UNESITE opis rute kao u (c).

(a) *Putna brzina (najviše 5 znakova)*

UNESITE *stvarnu brzinu* za prvi dio leta ili za cijeli dio leta na kojem se leti putnom brzinom, u: kilometrima na sat, izraženo kao K nakon čega slijede 4 znaka (npr. K0830), ili čvorovima, izraženo kao N nakon čega slijede 4 znaka (npr. N0485), ili stvarnom Mahovom broju, ako tako propisuje nadležni organ, na najbližu stotinku Maha, izraženo kao M nakon čega slijede 3 oznake (npr. M082).

(b) *Putni nivo (najviše 5 znakova)*

UNESITE planirani putni nivo za prvi dio leta ili za cijeli dio predviđene rute, u obliku: putnog nivoa, izraženo kao F nakon čega slijede 3 znaka (npr. F085; F330), *ili* standardni metrički *nivo u desetinama metara*, ako tako propisuje nadležni organ, izraženu kao S nakon čega slijede 4 znaka (npr. S1130), *ili* apsolutne visine u stotinama stopa, izraženo kao A nakon čega slijede 3 oznake (npr. A045; A100), ili apsolutne visine u desetinama metara, izraženo kao M nakon čega slijede 4 oznake (npr. M0840), ili za nekontrolisane VFR letove, slova VFR.

(c) *Ruta (uključujući promjene nivoa, brzine i/ili pravila letenja)*

Letovi na zadanim rutama ATS

UNESITE, ako je aerodrom polaska smješten na ruti ATS ili je s njom povezan, oznaku prve rute ATS,

ILI ako aerodrom polaska nije na ruti ATS niti je s njom povezan, slova DCT nakon kojih slijedi tačka spajanja na prvu rutu ATS, nakon čega slijedi oznaka rute ATS.

ZATIM

UNESITE svaku tačku na kojoj se planira započeti promjena brzine i/ili nivoa, ili na kojoj se planira promjena rute ATS i/ili se planira promjena pravila letenja,

I ZA SVAKO OD TOGA

oznaku sljedećeg segmenta rute ATS, čak i ako je ista kao i prethodna, ILLI DCT, ako je let do sljedeće tačke izvan određene rute, osim ako su obje tačke definisane geografskim koordinatama.

Letovi izvan zadanih ruta ATS

UNESITE tačke obično udaljene jedna od druge najviše 30 minuta letenja ili 370 km (200 NM), uključujući svaku tačku na kojoj se planira promjena brzine ili nivoa, promjena putanje ili promjena pravila letenja,

ILLI, ako to zahtijeva(ju) nadležni organ/nadležni organi,

DEFINIŠITE putanju letova koji se pretežno obavljaju u smjeru istok-zapad između 70°N i 70°S, upućivanjem na značajne tačke formirane presjekom polovine ili cijelih stepeni geografske širine s meridijanima u razmacima od 10 stepeni geografske dužine. Za letove koji se obavljaju u područjima izvan tih geografskih širina, putanje se definišu značajnim tačkama formirane presjekom paralela geografske širine s meridijanima obično u razmacima od 20 stepeni geografske dužine. Udaljenost između značajnih tačaka, koliko je to moguće, ne smije biti veća od jednog sata leta. Dodatne značajne tačke utvrđuju se prema potrebi.

Za letove koji se pretežno obavljaju u smjeru sjever-jug, definisati putanje upućivanjem na značajne tačke formirane presjekom cijelih stepeni geografske dužine s određenim paralelama geografske širine u razmacima od 5 stepeni.

UNESITE DCT između uzastopnih tačaka, osim ako su obje tačke definisane geografskim koordinatama ili relativnim smjerom i udaljenošću.

KORISTITE SAMO konvencije iz sljedećih tačaka od (1) do (5) i ODVOJITE svaku podstavku.

(1) ATS route (2 to 7 characters)

Kodirana oznaka dodijeljena ruti ili segmentu rute, uključujući, prema potrebi, kodiranu oznaku dodijeljenu standardnoj odlaznoj ili dolaznoj ruti (npr. BCN1, BI, R14, UB10, KODAP2 A).

(2) Significant point (2 to 11 characters)

Kodirana oznaka (od 2 do 5 znakova) dodijeljena tački (npr. LN, MAY, HADDY), ili, ako nije dodijeljena kodirana oznaka, na jedan od sljedećih načina:

—samo stepeni (7 znakova):

Dvije oznake koje opisuju geografsku širinu u stepenima, nakon kojih slijedi „N” (sjeverna) ili „S” (južna), nakon čega slijede tri oznake koje opisuju geografsku dužinu u stepenima, nakon kojih slijedi „E” (istočna) ili „W” (zapadna). Prema potrebi dopunite tačan broj znakova umetanjem nula, npr. 46N078 W;

—stepeni i minute (11 znakova):

četiri oznake koje opisuju geografsku širinu u stepenima i desetinama i jedinicama minuta, nakon kojih slijedi „N” (sjeverna) ili „S” (južna), nakon čega slijedi pet znakova koji opisuju geografsku dužinu u stepenima i desetinama i jedinicama minuta, nakon kojih slijedi „E” (istočna) ili „W” (zapadna). Prema potrebi dopunite tačan broj oznaka umetanjem nula, npr. 4620N07805 W;

—relativni smjer i udaljenost od referentne tačke:

identifikacijom referentne tačke, iza koje slijedi relativni smjer od te tačke u obliku tri oznake za magnetske stepene, nakon čega slijedi udaljenost od te tačke u obliku 3 oznake za nautičke milje. U područjima blizu Zemljinih geografskih polova gdje nadležni organ utvrdi da je upućivanje na magnetske stepene nepraktično, mogu se koristiti pravi (tj. geografski) stepeni. Prema potrebi

dopunite tačan broj oznaka umetanjem nula – npr. tačka 180° magnetski na udaljenosti od 40 NM od VOR „DUB” treba biti izražena kao DUB180040.

(3) Change of speed or level
(maximum 21 characters)

Tačka na kojoj se planira početak promjene brzine (5 % TAS ili 0,01 Macha ili više) ili promjene nivoa, izraženih tačno kao u prethodnoj tački (2), nakon koje slijedi kosa crta i putna brzina i putni nivo, izražen tačno kao u prethodnim tačkama (a) i (b), bez bjelina između njih, čak i ako će se promijeniti samo jedna od tih varijabli.

Primjeri:	LN/N0284A045
	MAY/N0305F180
	HADDY/N0420F330
	4602N07805 W/N0500F350
	46N078 W/M082F330
DUB180040/N0350M0840	

(4) Change of flight rules
(maximum 3 characters)

Tačka u kojoj se planira promjena pravila letenja, izražena tačno kao u prethodnim tačkama (2) ili (3), u zavisnosti što je primjenljivo, nakon čega slijedi prazan prostor i jedno od sljedećeg:

VFR ako je s IFR-a na VFR

IFR ako je s VFR-a na IFR

Primjeri:	LN VFR
	LN/N0284A050 IFR

(5) Cruise climb (maximum 28 characters)

Slovo C nakon kojeg slijedi kosa crta; ZATIM tačka na kojoj se planira početi putno penjanje, izražena tačno kao u prethodnoj tački (2), nakon čega slijedi kosa crta; ZATIM brzina koju treba održavati tokom putnog penjanja, izražena tačno kao u prethodnoj tački (a), nakon čega slijede dva nivoa kojima se definiše nivo koji će se zauzeti tokom putnog penjanja, pri čemu je svaki nivo izražen tačno kao u prethodnoj tački (b), ili nivo iznad koje se planira putno penjanje nakon čega slijedi riječ „PLUS”, bez praznina između.

Primjeri:	C/48N050 W/M082F290F350
	C/48N050 W/M082F290PLUS
	C/52N050 W/M220F580F620

Odredišni aerodrom i ukupno proteklo vrijeme (8 znakova)

UNESITE oznaku lokacije odredišnog aerodroma od četiri slova prema ICAO-u, kako je navedeno u dokumentu 7910 *Location Indicators*,

ILI, ako nije dodijeljen indikator lokacije,

UNESITE ZZZZ i NAVEDITE u stavci 18 naziv i lokaciju aerodroma, a ispred toga napišite DEST/.

ZATIM, BEZ RAZMAKA,

UNESITE ukupno procijenjeno proteklo vrijeme.

Alternativni odredišni aerodrom

UNESITE indikator lokacije od četiri slova prema ICAO-u, kako je navedeno u dokumentu 7910 *Location Indicators*, za najviše dva alternativna odredišna aerodroma, odvojeno prazninom,

ILI, ako alternativnom odredišnom aerodromu (ili više njih) nije dodijeljen indikator lokacije,

UNESITE ZZZZ i NAVEDITE u stavci 18 naziv i lokaciju alternativnog odredišnog aerodroma (alternativnih odredišnih aerodroma), a ispred toga napišite ALTN/.

Crtice ili kose crte smiju se koristiti samo kako je propisano u nastavku.

UNESITE **0** (nulu) ako nema drugih informacija,

ILI, sve ostale potrebne informacije tačnim slijedom kako je prikazano u nastavku, u obliku odgovarajućeg pokazatelja odabranog među onima koji su definisani u nastavku, nakon čega slijedi kosa crta i informacije koje treba zabilježiti:

STS/	Razlog posebnog postupanja ATS-a, npr. misija traganja i spašavanja, kako slijedi:	
	ALTRV:	za let koji se izvodi u skladu s rezervacijom visine;
	ATFMX:	za let za koji je nadležni organ odobrio izuzeće od mjera ATFM-a;
	FFR:	gašenje požara;
	FLTCK:	ispitni let za kalibražu navigacionih sredstava;
	HAZMAT:	za let na kojem se prevoze opasne materije;
	HEAD:	letovi kojima se prevoze šefovi država;
	HOSP:	za medicinski let koji su prijavili zdravstveni organi;
	HUM:	za let u okviru humanitarne misije;
	MARSA:	za let za koji vojni subjekt preuzima odgovornost za razdvajanje vojnih vazduhoplova;
	MEDEVAC:	za hitnu medicinsku evakuaciju koja je ključna za spašavanje života;
	NONRVSM:	za let koji nema sposobnosti za RVSM, a namjerava da leti u vazдушnom prostoru RVSM-a;
	SAR:	za let u misiji traganja i spašavanja; i
	STATE:	za let koji služi za vojne, carinske ili policijske potrebe.
	Ostali razlozi za posebno postupanje ATS-a označavaju se oznakom „RMK/”.	
PBN/	Pokazatelj sposobnosti RNAV i/ili RNP. Uključite onoliko deskriptora navedenih u nastavku koliko se primjenjuje na let, do najviše osam unosa, tj. ukupno ne više od 16 znakova.	

SPECIFIKACIJE ZA RNAV

A1	RNAV 10 (RNP 10)	C1	RNAV 2 svi dopušteni senzori
		C2	RNAV 2 GNSS
B1	RNAV 5 svi dopušteni senzori	C3	RNAV 2 DME/DME
B2	RNAV 5 GNSS	C4	RNAV 2 DME/DME/IRU
B3	RNAV 5 DME/DME		
B4	RNAV 5 VOR/DME	D1	RNAV 1 svi dopušteni senzori
B5	RNAV 5 INS ili IRS	D2	RNAV 1 GNSS
B6	RNAV 5 LORANC	D3	RNAV 1 DME/DME
		D4	RNAV 1 DME/DME/IRU

SPECIFIKACIJE ZA RNP

L1	RNP 4	S1	RNP APCH
		S2	RNP APCH s BARO-VNAV-om
O1	Osnovni RNP 1 svi dopušteni senzori		
O2	Osnovni RNP 1 GNSS	T1	RNP AR APCH s RF (potrebno posebno odobrenje)
O3	Osnovni RNP 1 DME/DME	T2	RNP AR APCH bez RF (potrebno posebno odobrenje)
O4	Osnovni RNP 1 DME/DME/IRU		

Kombinacije alfanumeričkih znakova koje nisu prethodno navedene su rezervisane.

- NAV/** Značajni podaci povezani s navigacionom opremom, osim onih navedenih u PBN/, kako zahtijeva nadležni organ.
Navedite poboljšanje (*augmentation*) GNSS-a u okviru ovog pokazatelja, s razmakom između dviju ili više metoda za poboljšanje, npr. NAV/GBAS SBAS.
Navedite EURPRNAV ako se P-RNAV koji je odobren za vazduhoplov oslanja isključivo na VOR/DME za određivanje pozicije.
- COM/** Navedite komunikacijsku opremu i sposobnosti koji nisu navedeni u stavci 10 a).
- DAT/** Navedite opremu i sposobnosti za komunikaciju preko podataka koji nisu navedeni u stavci 10.a ili „CPDLCX” kako bi se naznačilo odobreno izuzeće od zahtjeva za opremanje s CPDLC-ATN-B1.
- SUR/** Navedite nadzornu opremu i sposobnosti koji nisu navedeni u stavci 10 b). Navedite onoliko specifikacija RSP-a koliko se primjenjuje na let, s njihovom oznakom (oznakama) bez praznina. Različite specifikacije RSP-a odvajaju se prazninom. Primjer: RSP180 RSP400.
Unesite EUADSBX, EUEHSX, EUELSX ili njihovu kombinaciju kako bi se navela izuzeća odobrena u pogledu zahtjeva za opremanje transponderima sa SSR modom S ili predajnicima ADS-B.
- DEP/** Naziv i lokacija aerodroma polaska, ako je u stavci 13 upisano ZZZZ, ili jedinica ATS-a od koje se mogu dobiti dopunske informacije za plan leta, ako je u stavci 13 upisano AFIL. Za aerodrome koji nisu navedeni u odgovarajućem zborniku vazduhoplovnih informacija, navesti lokaciju kako slijedi:
Četiri oznake koje opisuju geografsku širinu u stepenima i desetinama i jedinicama minuta, nakon kojih slijedi „N” (sjeverna) ili „S” (južna), nakon čega slijedi 5 oznaka koje opisuju geografsku dužinu u stepenima i desetinama i jedinicama minuta, nakon kojih slijedi „E” (istočna) ili „W” (zapadna). Prema potrebi dopunite tačan broj oznaka umetanjem nula, npr. 4620N07805 W (11 znakova)
- ILI, relativni smjer i udaljenost od najbliže značajne tačke, kako slijedi:
identifikacija značajne tačke, nakon čega slijedi relativni smjer od te tačke u obliku 3 oznake za magnetske stepene, nakon čega slijedi udaljenost od te tačke u obliku 3 oznake za NM. U područjima blizu Zemljinih geografskih polova gdje nadležni organ utvrdi da je upućivanje na magnetske stepene nepraktično, mogu se koristiti pravi (tj. geografski) stepeni. Prema potrebi dopunite tačan broj brojkama umetanjem nula – npr. tačka 180° magnetski na udaljenosti od 40 NM od VOR „DUB” treba biti izražena kao DUB180040;
- ILI, prvu tačku rute (naziv ili LAT/LONG) ili marker radiofara, ako vazduhoplov nije poletio s aerodroma.
- DEST/** Naziv i lokacija odredišnog aerodroma, ako je u stavci 16 navedeno ZZZZ. Za aerodrome koji nisu navedeni u odgovarajućem zborniku vazduhoplovnih informacija navedite lokaciju u LAT/LONG ili relativni smjer i udaljenost od najbliže značajne tačke, kako je opisano u prethodnoj stavci DEP/.
- DOF/** Datum polaska leta u formatu od 6 oznaka (YYMMDD, pri čemu YY izražava godinu, MM mjesec, a DD dan).
- REG/** Država ili zajednička oznaka i registracijska oznaka vazduhoplova, ako se razlikuje od identifikacije vazduhoplova iz stavke 7.
- EET/** Značajne tačke ili oznake granica FIR-a i ukupno predviđeno trajanje leta od polijetanja do takvih tačaka ili granica FIR-a, ako je tako propisano na osnovu regionalnih sporazuma o vazdušnoj plovidbi, ili od strane nadležnog organa.

Primjeri: EET/CAP0745 XYZ0830

EET/EINN0204

- SEL/** Kôd SELCAL, za vazduhoplove koji su opremljeni da ga mogu primati.
- TYP/** Tip (tipovi) vazduhoplova, čemu prema potrebi, bez razmaka, prethodi broj (brojevi) vazduhoplova, a različiti tipovi odvajaju se jednom prazninom, ako je u stavci 9 uneseno ZZZZ.
- Primjer: TYP/2F15 5F5 3B2
- CODE/** Adresa vazduhoplova (izražena u obliku alfanumeričke oznake od 6 heksadecimalnih znakova) ako to zahtijeva nadležni organ. Primjer: „F00001” je najmanja adresa vazduhoplova u određenom bloku prema ICAO-u.
- DLE/** Kašnjenje na ruti ili čekanje, umetnite značajnu tačku (tačke) na ruti na kojoj se planira kašnjenje, nakon čega slijedi dužina kašnjenja izražena sa četiri oznake za vrijeme u satima i minutima (hhmm).
- Primjer: DLE/MDG0030
- OPR/** Oznaka prema ICAO-u ili naziv operatora vazduhoplova, ako se razlikuje od identifikacije vazduhoplova iz stavke 7.
- ORGN/** Osmoslovna AFTN adresa podnosioca ili drugi odgovarajući podaci za kontakt, u slučajevima kada se kreator plana leta ne može odmah identifikovati, kako to zahtijeva nadležni organ.
- PER/** Podaci o performansama vazduhoplova, koji se definišu jednim slovom kako je navedeno u dokumentu *Procedures for Air Navigation Services — Aircraft Operations* (PANS-OPS, Doc 8168), Volume I — Flight Procedures, ako je tako propisao nadležni organ.
- ALTN/** Naziv alternativnog odredišnog aerodroma (alternativnih odredišnih aerodroma), ako je u stavci 16 navedeno ZZZZ. Za aerodrome koji nisu navedeni u odgovarajućem zborniku vazduhoplovnih informacija navedite lokaciju u LAT/LONG ili relativni smjer i udaljenost od najbliže značajne tačke, kako je opisano u prethodnoj stavci DEP/.
- RALT/** Četveroslovni indikator lokacije prema ICAO-u alternativnog aerodroma na ruti (četveroslovni indikator lokacije alternativnih aerodroma na ruti), kako je navedeno u dokumentu *7910 Location indicators*, ili naziv alternativnog aerodroma na ruti (nazivi alternativnih aerodroma na ruti), ako nije dodijeljena oznaka. Za aerodrome koji nisu navedeni u odgovarajućem zborniku vazduhoplovnih informacija navedite lokaciju u LAT/LONG ili relativni smjer i udaljenost od najbliže značajne tačke, kako je opisano u prethodnoj stavci DEP/.
- TALT/** Četveroslovni indikator lokacije (četveroslovn indikator lokacije) prema ICAO-u alternativnog aerodroma za polijetanje, kako je navedeno u dokumentu *7910 Location indicators*, ili naziv alternativnog aerodroma za polijetanje, ako nije dodijeljena oznaka. Za aerodrome koji nisu navedeni u odgovarajućem zborniku vazduhoplovnih informacija navedite lokaciju u LAT/LONG ili relativni smjer i udaljenost od najbliže značajne tačke, kako je opisano u prethodnoj stavci DEP/.
- RIF/** Pojednosti o ruti do izmijenjenog aerodroma odredišta, nakon čega slijedi ICAO-četvoroslovni indikator lokacije aerodroma. Za izmijenjenu rutu potrebno je ponovno odobrenje tokom leta.
- Primjeri: RIF/DTA HEC KLAX
RIF/ESP G94 CLA YPPH
- RVR/** Zahtjev u pogledu minimuma vizuelne vidljivosti na poletno-sletnoj stazi potrebnog za let, izražava se sa tri oznake.
- RFP/** Podatak o broju podnesenih zamjenskih planova leta u formatu „Q” iza kojeg slijedi jedna oznaka koja označava iteraciju zamjene.
- Primjeri:RFP/Q2.

RMK/ Sve druge napomene jednostavnim jezikom ako to zahtijeva nadležni organ ili ako to smatra potrebnim.

Autonomija leta

Nakon/ UNESITE grupu od 4 oznake koja pokazuje autonomiju leta u satima i minutama.

Broj lica u vazduhoplovu	
Nakon P/UNESITE ukupan broj lica (putnika i posade) u vazduhoplovu, ako to zahtijeva nadležni organ. UNESITE „TBN” (obavijestite se naknadno) ako ukupan broj lica nije poznat u trenutku podnošenja plana leta.	
Oprema za slučaj opasnosti i oprema za preživljavanje	
R/	(RADIO) PREKRIŽITE U ako UHF na frekvenciji 243,0 MHz nije dostupan. PREKRIŽITE V ako VHF na frekvenciji 121,5 MHz nije dostupan. PREKRIŽITE E ako predjanik za lociranje pozicije u slučaju nužde (ELT) nije dostupan.
S/(SURVIVAL EQUIPMENT)	PREKRIŽITE sve indikatore ako se ne nosi oprema za preživljavanje. PREKRIŽITE P ako se ne nosi oprema za preživljavanje u polarnim uslovima. PREKRIŽITE D ako se ne nosi oprema za preživljavanje u pustinjama. PREKRIŽITE M ako se ne nosi oprema za preživljavanje u moru. PREKRIŽITE J ako se ne nosi oprema za preživljavanje u džunglama.
J/(JACKETS)	PREKRIŽITE sve indikatore ako se ne nose prsluci za spašavanje. PREKRIŽITE L ako prsluci za spašavanje nisu opremljeni svjetlima. PREKRIŽITE F ako prsluci za spašavanje nisu opremljeni fluoresceinom. PREKRIŽITE U ili V ili oboje kao u prethodnoj tački R/kako bi se navelo kakav je radio ugrađen u prsluk za spašavanje, odnosno postoji li uopšte.
D/(DINGHIES) (BROJ)	PREKRIŽITE D i C ako se ne nose gumeni čamci za spašavanje; ili UPIŠITE koliko se gumениh čamaca nosi; i pod (CAPACITY) – UPIŠITE ukupnu nosivost, izraženu kao broj lica, za sve gumene čamce koji se nose; i pod (COVER) – PREKRIŽITE slovo C ako gumeni čamci nemaju krov; i pod (COLOUR) – NAPIŠITE koje su boje gumeni čamci ako postoje.
A/(AIRCRAFT COLOUR AND MARKINGS)	NAPIŠITE koje je boje vazduhoplov i navedite koje su uočljive oznake.
N/(REMARKS)	PREKRIŽITE slovo N ako nemate nikakvih napomena, ili NAVEDITE koja se druga oprema za preživljavanje nosi i sve druge eventualne napomene u vezi s opremom za preživljavanje.
C/(PILOT)	UNESITE ime vođe vazduhoplova.

2.3 FILED BY (Podnio)

UNESITE ime jedinice, agencije ili lica koji podnose plan leta.

.

720.

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9 Zakona o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG“, br. 30/12, 30/17, 82/20, 53/25 i 141/25), uz saglasnost Ministarstva saobraćaja, Agencija za civilno vazduhoplovstvo donijela je

P R A V I L N I K

O IZMJENI PRAVILNIKA O ZAJEDNIČKIM ZAHTJEVIMA ZA PRUŽAOCE USLUGA UPRAVLJANJA VAZDUŠNIM SAOBRAĆAJEM I USLUGA U VAZDUŠNOJ PLOVIDBI I DRUGIH MREŽNIH FUNKCIJA UPRAVLJANJA VAZDUŠNIM SAOBRAĆAJEM I NADZORU NAD NJIMA

Član 1

U Pravilniku o zajedničkim zahtjevima za pružaoce usluga upravljanja vazdušnim saobraćajem i usluga u vazdušnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija upravljanja vazdušnim saobraćajem i nadzoru nad njima („Službeni list CG“, br. 99/20, 24/23, 75/24, 79/25 i 6/26) u članu 2 stav 1 tačka na kraju tačke 5 zamjenjuje se sa tačka-zarez.

Poslije tačke 5 dodaje se nova tačka koja glasi:

„6) Sprovedbena regulativa Komisije (EU) 2023/1771 od 12. septembra 2023. godine o izmjeni Sprovedbene regulative (EU) 2017/373 u pogledu sistema i sastavnih dijelova za upravljanje vazdušnim saobraćajem i pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi i o stavljanju van snage Regulativa (EZ) br. 1032/2006, (EZ) br. 633/2007 i (EZ) br. 262/2009, koja je data u Prilogu 8 ovog pravilnika.“

U st. 2 i 3 riječi „Priloga 7“ zamjenjuju se riječima „priloga 7 i 8“.

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 01/2-040/25-3926/12

Podgorica, 12.03.2026. godine

Direktor,
Ivan Šćekić, s.r.

SPROVEDBENA REGULATIVA KOMISIJE (EU) 2023/1771

od 12. septembra 2023. godine

o izmjeni Sprovedbene regulative (EU) 2017/373 u pogledu sistema i sastavnih dijelova za upravljanje vazdušnim saobraćajem i pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi i o stavljanju van snage Regulativa (EZ) br. 1032/2006, (EZ) br. 633/2007 i (EZ) br. 262/2009

Član 1

Izmjene Sprovedbene regulative (EU) 2017/373

Sprovedbena regulativa (EU) 2017/373 mijenja se kako slijedi:

(1) član 2 mijenja se kako slijedi:

(a) tačka 3 zamjenjuje se sljedećim:

„(3) „Menadžer mreže“ je organ kojem su povjereni zadaci potrebni za izvršavanje funkcija iz člana 6 Regulative (EZ) br. 551/2004;“;

(b) dodaju se tačke (9), (10), (11), (12) i (13):

(9) „Mod S interogator“ označava sistem sastavljen od antene i elektronskih sklopova, koji podržava adresiranje pojedinačnih vazduhoplova putem Mod Select-a („Mod S“);

(10) „prihvatljivi Mod S interogator“ označava Mod S interogator za koji je ispunjen najmanje jedan od sljedećih uslova:

(a) interogator se oslanja, barem djelimično, na sve upite i odgovore Moda S interogatora za prihvatanje ciljeva Moda S;

(b) interogator zaključava prihvaćene Mod S ciljeve kao odgovor na sve Mod S upite, trajno ili privremeno, u dijelu ili cijelom području njegove pokrivenosti; ili

(c) interogator koristi komunikacione protokole sa više lokacija za primjenu data link-a;

(11) „Operator Mod S“ označava lice, organizaciju ili preduzeće koje upravlja ili nudi upravljanje Mode S interogatorom, uključujući:

(a) pružaoce usluga nadzora;

(b) proizvođače Mod S interogatora;

(c) operatore aerodroma;

(d) istraživačke ustanove;

(e) bilo koji drugi subjekt koji ima pravo upravljanja Mod S interogatorom;

(12) „štetna smetnja“ znači smetnja koja sprečava postizanje zahtjeva performansi;

(13) „plan dodjele upitnih kodova interogatora“ znači najnoviji odobreni kompletan skup dodjela upitnih kodova interogatora.“;

(2) u članu 3 dodaje se stav 6a:

„6.a Države članice obezbjeđuju da korišćenje zemaljskog predajnika koji radi na njihovoj teritoriji ne proizvodi štetne smetnje drugim nadzornim sistemima.“;

(3) dodaju se članovi 3e i 3f:

„Član 3e

Dodjela Mod S kodova interogatora

1. Države članice obezbjeđuju da se promjene u dodjeli koda interogatora koje proizilaze iz ažuriranja plana dodjele kodova interogatora saopštavaju relevantnim operatorima Moda S pod njihovom nadležnošću u roku od 14 kalendarskih dana od dana prijema ažuriranog plana dodjele kodova interogatora.

2. Države članice, najmanje svakih 6 mjeseci putem sistema za dodjelu kodova interogatora, stavljaju na raspolaganje drugim državama članicama ažuriranu evidenciju o dodjeli i korišćenju kodova interogatora od strane prihvatljivih Mod S interogatora u okviru njihovog područja nadležnosti.

3. U slučaju preklapanja između pokrivenosti Mod S interogatora koji se nalazi u okviru područja nadležnosti države članice i pokrivenosti Mod S interogatora koji se nalazi u okviru područja nadležnosti treće zemlje, ta država članica:

(a) obezbjeđuje da je treća država obaviještena o sigurnosnim zahtjevima u vezi sa dodjelom i korišćenjem kodova interogatora;

(b) preduzima potrebne mjere za koordinaciju korišćenja kodova interogatora sa određenom trećom državom.

4. Država članica obavještava pružaoce usluga u vazdušnom saobraćaju pod svojom nadležnošću o Mod S interogatorima koji djeluju pod odgovornošću treće zemlje za koju dodjela kodova interogatora Moda S nije koordinisana.

5. Države članice provjeravaju validnost zahtjeva za kodove interogatora primljenih od operatora Moda S prije nego što stave kodove interogatora na raspolaganje putem sistema za dodjelu kodova interogatora za koordinaciju, kako je utvrđeno u tački 15 Priloga IV Sprovedbene regulative Komisije (EU) 2019/123 (*).

* SPROVEDBENA REGULATIVA KOMISIJE (EU) 2019/123 od 24. januara 2019. godine o utvrđivanju detaljnih pravila za sprovođenje mrežnih funkcija za upravljanje vazdušnim saobraćajem (ATM) i stavljanju van snage Regulative Komisije (EU) br. 677/2011 (OJ L 28, 31.1.2019, p. 1).“;

6. Države članice obezbjeđuju da operatori Moda S, osim pružaoca usluga nadzora, ispunjavaju tačku CNS.TR.205 u Prilogu VIII.

7. Zahtjevi utvrđeni u st. 1 do 6 ne primjenjuju se u vazdušnom prostoru Jedinostvenog evropskog neba koji nije dio evropske (EUR) regije Međunarodne organizacije civilnog vazduhoplovstva (ICAO).

Član 3f

Korišćenje vazdušnog prostora Jedinostvenog evropskog neba

1. U kontekstu zaštite spektra, države članice obezbjeđuju da transponder sekundarnog nadzornog radara u bilo kojem vazduhoplovu koji leti iznad države članice ne bude izložen prekomjernim upitima koje šalju zemaljski nadzorni interogatori i koji ili izazivaju odgovore ili, iako ne izazivaju odgovor, imaju dovoljnu snagu da pređu minimalni prag prijemnika transpondera sekundarnog nadzornog radara. U slučaju neslaganja između država članica u vezi sa potrebnim mjerama, relevantne države članice to pitanje podnose Komisiji na postupanje.

2. Države članice obezbjeđuju da se sve dodjele govornih frekvencija konvertuju u razmak kanala od 8,33 kHz. Zahtjevi za konverziju ne primjenjuju se na dodjele frekvencija:

(a) koje će ostati unutar razmaka kanala od 25 kHz na sljedećim frekvencijama:

(1) frekvencija za hitne slučajeve (121,5 MHz);

(2) pomoćna frekvencija za operacije traganja i spašavanja (123,1 MHz);

(3) frekvencije VHF digitalne veze (VDL) dodijeljene za korišćenje unutar vazdušnog prostora Jedinostvenog evropskog neba;

(4) frekvencije sistema za adresiranje i izvještavanje o komunikacijama vazduhoplova (ACARS) (131.525 MHz, 131.725 MHz i 131.825 MHz);

(b) gdje se koristi rad sa ofsetnim nosiocem unutar razmaka kanala od 25 kHz.

3. Zahtjevi utvrđeni u stavu 2 ovog člana ne primjenjuju se ni u vazdušnom prostoru Jedinostvenog evropskog neba koji nije dio ICAO EUR regiona, niti u Kanarskoj regiji za letne informacije (FIR)/Gornjoj informacionoj regiji (UIR).

4. Izuzeća od obaveze da se obezbijedi da se sve dodjele frekvencija pretvore u razmak kanala od 8,33 kHz za slučajeve koji imaju ograničen uticaj na mrežu, koje su odobrile države članice u skladu sa članom 14 stav 2 Sprovedbene regulative (EU) br. 1079/2012, a koja su saopštena Komisiji, ostaju na snazi.

5. Države članice uspostavljaju i objavljuju u nacionalnim zbornicima vazduhoplovnih informacija, gdje je to primjenljivo, procedure za postupanje vazduhoplovima koji nisu opremljeni:

(a) Mod-S transponderima sekundarnog nadzornog radara;

(b) radio uređajima koji imaju mogućnost razmaka kanala od 8,33 kHz.

(4) Prilozi I, II, III, IV, VIII, IX, X i XII mijenjaju se u skladu sa Prilogom ove Regulative.

Član 2

Stavljanje van snage

Regulative (EZ) br. 1032/2006, (EZ) br. 633/2007 i (EZ) br. 262/2009 stavljaju se van snage.

Član 3

Stupanje na snagu

Ova regulativa stupa na snagu dvadesetog dana od dana objavljivanja u *Službenom listu Evropske unije*.

Ova regulativa obavezujuća je u cjelini i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu 12. septembra 2023. godine.

Za Komisiju

Predsjednica

Ursula VON DER LEJEN

PRILOG

Prilozi I, II, III, IV, VIII, IX, X i XII Sprovedbene regulative (EU) 2017/373 mijenjaju se kako slijedi:

(1) Prilog I mijenja se kako slijedi:

(a) dodaje se se tačka (30a):

„(30a) „ATM/ANS oprema“ su ATM/ANS sastavni djelovi kako su definisani u članu 3 stav 6 Regulative (EU) 2018/1139 i sistemi ATM/ANS kako su definisani u članu 3 stav 7 te regulative, ne uključujući sastavne djelove u vazduhoplovu, koji podliježu Regulativi Komisije (EU) br. 748/2012 (*);

(*) Regulativa Komisije (EU) br. 748/2012 od 3. avgusta 2012. godine o utvrđivanju sprovedbenih pravila za sertifikaciju plovidbenosti i ekološkoj sertifikaciji vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja, kao i za sertifikaciju organizacija za projektovanje i proizvodnju (SL L 224, 21.8.2012, str. 1)“;(b) dodaje se sljedeća tačka (34a):

„(34a) „granica“ je horizontalna ili vertikalna ravan koja označava vazdušni prostor u kojem ATC jedinica pruža usluge vazdušnog saobraćaja;“;

(c) dodaju se sljedeće tač. (39a) i (39b):

„(39a) „podaci o koordinaciji“ su podaci od interesa za operativno osoblje u vezi sa procesom obavještanja, koordinacije i primopredaje letova, kao i sa procesom civilno-vojne koordinacije;

(39b) „tačka koordinacije“ (COP) je tačka na granici ili u blizini granice koju koriste i navode ATC jedinice u procesima koordinacije;“;

(d) dodaje se sljedeća tačka (40a):

„(40a) „data link usluga“ je skup povezanih transakcija upravljanja vazdušnim saobraćajem, podržanih komunikacijama data link veze vazduh-zemlja, koje imaju jasno definisan operativni cilj i počinju i završavaju se operativnim događajem;“;

(e) dodaje se sljedeća tačka (46a):

„(46a) „prihvatljivi kod interogatora“ je bilo koji kod među II kodovima i SI kodovima, osim:

(a) II kod 0;

(b) koda (-ova) interogatora, koji su rezervisani za upravljanje i dodjelu od strane vojnih subjekata, uključujući međuvladine organizacije, a posebno Organizaciju Sjevernoatlantskog saveza (NATO); “;

(f) dodaje se sljedeća tačka (47a):

„(47a) „predviđeni podaci“ su tačka koordinacije, predviđeno vrijeme vazduhoplova i očekivani nivo leta vazduhoplova na tački koordinacije;“;

(g) dodaje se sljedeća tačka (62a):

„(62a) „slijed sprovođenja“ označava vremenski ograničen redosljed sprovođenja dodjela kodova interogatora koje operatori Moda S moraju poštovati kako bi izbjegli privremene konflikte kodova interogatora;“;

(h) dodaje se sljedeća tačka (73a):

(73a) „obaviještena jedinica“ označava ATC jedinicu koja je primila informacije o obavještenju;“;

(i) dodaje se sljedeća tačka (81a):

„(81a) „prijemna jedinica“ označava jedinicu kontrole letenja koja prima podatke;“;

(j) tačka 88 zamjenjuje se sljedećim:

„(88) „sigurnosna direktiva“ je dokument koji izdaje ili donosi nadležni organ i kojim:

(1) se nalažu mjere koje se moraju sprovesti u funkcionalnom sistemu ili se utvrđuju ograničenja njegove operativne upotrebe u cilju ponovnog uspostavljanja sigurnosti, ako dokazi pokazuju da bi u suprotnom sigurnost u vazduhoplovstvu bila ugrožena;

(2) se nalažu mjere koje se moraju izvesti na ATM/ANS opremi koja podliježe izjavi o usaglašenosti izdatoj u skladu sa članom 6 Delegirane regulative Komisije (EU) 2023/1768 (*) kako bi se riješilo utvrđeno stanje koje nije sigurno ili bezbjedno, ili oboje, i kako bi se ponovo uspostavile performanse i interoperabilnost te ATM/ANS opreme, a ako dokazi pokazuju da bi sigurnost, bezbjednost, performanse ili interoperabilnost te opreme na drugi način mogli biti ugroženi.

(*) Delegirana regulativa Komisije (EU) 2023/1768 od 14. jula 2023. godine o utvrđivanju detaljnih pravila za sertifikaciju i izdavanje izjave o usaglašenosti sistema pružanja usluga upravljanja vazdušnim saobraćajem/pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi i sastavnih dijelova pružanja usluga upravljanja vazdušnim saobraćajem/pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi (SL L 228, 15.9.2023., str. 1.);“

(k) dodaje se tač. 107a i 107b:

„(107a) „radno pozicija“ predstavlja namještaj i tehničku opremu sa koje član osoblja koje pruža usluge u vazdušnom saobraćaju obavlja zadatke povezane s njihovim poslom;

(107b) „upozorenje“ je poruka koja se prikazuje na radnom mjestu, kada ne uspije automatski proces koordinacije;“;

(2) Prilog II mijenja se kako slijedi:

(a) u tački ATM/ANS.AR.A.020 podtačka (a) zamjenjuje se sljedećim:

„(a) Nadležni organ obavještava Agenciju bez daljeg odlaganja u slučaju bilo kog značajnog problema sa sprovođenjem relevantnih odredbi Regulative (EZ) br. 2018/1139 i delegiranih i sprovedbenih akata donesenih na osnovu nje ili Regulativa (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004, i (EZ) br. 551/2004 primjenljivih na pružaoce usluga.“;

(b) tačka ATM/ANS.AR.A.030 zamjenjuje se sljedećim:

„ ATM/ANS.AR.A.030 Sigurnosne direktive

(a) Nadležni organ izdaje sigurnosnu direktivu kada utvrdi bilo šta od sljedećeg:

- (1) postojanje nesigurnog stanja u funkcionalnom sistemu koji zahtijeva hitne mjere;
- (2) stanje koje štetno utiče na sigurnost, bezbjednost, performanse ili interoperabilnost u opremi koja podliježe izjavi o usaglašenosti u skladu sa članom 6 Delegirane regulative (EU) 2023/1768 i to će stanje vjerovatno postojati ili se razviti u drugoj ATM/ANS opremi.

(b) Sigurnosna direktiva se prosljeđuje relevantnom pružaocu ATM/ANS usluga i sadrži najmanje sljedeće informacije:

- (1) identifikaciju nesigurnog stanja;
- (2) identifikaciju ugroženog funkcionalnog sistema;
- (3) zahtijevane mjere i njihovo obrazloženje;
- (4) vremenski rok za izvršenje zahtijevanih mjera;
- (5) datum stupanja na snagu.

(c) Nadležni organ prosljeđuje kopiju sigurnosne direktive Agenciji i svim drugim zainteresovanim nadležnim organima, u roku od mjesec dana od dana izdavanja.

(d) Nadležni organ provjerava usaglašenost pružaoca ATM/ANS usluga sa sigurnosnim direktivama i direktivama ATM/ANS opreme, kada je primjenljivo.

(c) u tački ANS.AR.C.005 podtačka (a) zamjenjuje se sljedećim:

„(a) U okviru tačke ATM/ANS.AR.B.001 podtačka (a) podpodtačka (1), nadležni organ uspostavlja proces kojim provjerava:

- (1) usaglašenost pružalaca usluga sa primjenljivim zahtjevima definisanim u Prilozima od III do XIII, i svim primjenljivim uslovima vezanim za sertifikat, prije izdavanja tog sertifikata. Sertifikat se izdaje u skladu sa Dodatkom 1 ovog priloga;

- (2) usaglašenost sa svim obavezama koje se tiču sigurnosti u aktu o imenovanju izdatom u skladu sa članom 8 Regulative (EZ) br. 550/2004;
- (3) kontinuiranu usaglašenost sa primjenljivim zahtjevima pružalaca usluga pod svojim nadzorom;
- (4) sprovođenje ciljeva u pogledu sigurnosti, bezbjednosti i interoperabilnosti, primjenljivih zahtjeva i drugih uslova identifikovanih u izjavi o usaglašenosti za ATM/ANS opremu; tehničkih ograničenja i ograničenja performansi, kao i uslova utvrđenih u sertifikatima za ATM/ANS opremu i/ili izjavama o ATM/ANS opremi; i sigurnosnih mjera, uključujući direktive o ATM/ANS opremi, koje je Agencija propisala u skladu sa tačkom ATM/ANS.EQMT.AR.A.030 Priloga I Delegirane regulative (EU) 2023/1768;
- (5) sprovođenja sigurnosnih direktiva, korektivnih mjera i izvršnih mjera;.”;

(d) tačka ATM/ANS.AR.C.050 mijenja se kako slijedi:

(i) podtač. (c), (d), (e) i (f) zamjenjuju se sljedećim:

„(c) Nadležni organ izdaje nalaz nivoa 1 kada utvrdi svaku ozbiljnu neusaglašenost sa primjenljivim zahtjevima Regulative (EU) br. 2018/1139 i delegiranim i sprovedbenim aktima donesenim na osnovu nje, kao i Regulativama (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004 i (EZ) br. 551/2004 i njihovim pravilima sprovođenja, sa procedurama i priručnicima pružalaca ATM/ANS usluga, sa uslovima vezanim za sertifikat, sa aktom o određivanju, ako je primjenljivo, ili sa sadržajem izjave koja predstavlja značajan rizik za sigurnost letenja ili na neki drugi način dovodi u pitanje sposobnost pružaoca usluga da nastavi rad.

Nalazi nivoa 1 uključuju, ali se ne ograničavaju samo na:

- (1) objavljivanje operativnih procedura i/ili pružanje usluga na način koji predstavlja značajan rizik po sigurnost letenja;
- (2) sticanje ili održavanje važenja sertifikata pružaoca usluga dostavljanjem falsifikovane dokazne dokumentacije;
- (3) dokaz zloupotrebe ili neovlašćene upotrebe sertifikata pružaoca usluga;
- (4) nepostojanje krajnjeg odgovornog rukovodioca.

(d) Nadležni organ izdaje nalaz nivoa 2 kada utvrdi svaku drugu neusaglašenost sa primjenljivim zahtjevima Regulative (EU) br. 2018/1139 i delegiranim i sprovedbenim aktima donesenim na osnovu nje, kao i Regulativama (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004 i (EZ) br. 551/2004 i njihovim pravilima sprovođenja, sa procedurama i priručnicima pružalaca ATM/ANS usluga, sa uslovima vezanim za sertifikat, ili sa sadržajem izjave.

(e) Kada je nalaz konstatovan, tokom vršenja nadzora ili na bilo koji drugi način, nadležni organ, ne dovodeći u pitanje nijednu dodatnu akciju zahtijevanu Regulativom (EU) br. 2018/1139 i delegiranim i sprovedbenim aktima donesenim na osnovu nje, kao i Regulativama (EZ) br. 549/2004, (EZ) br.

550/2004 i (EZ) br. 551/2004 i njihovim pravilima sprovođenja, pisanim putem obavještava pružaoca usluga o nalazu i zahtijeva korektivnu mjeru za otklanjanje utvrđene/utvrđenih neusaglašenosti.

(1) U slučaju nalaza nivoa 1, nadležni organ preuzima neodložne i adekvatne akcije, i može, po potrebi, da ograniči, suspenduje ili ukine sertifikat u cjelini ili djelimično, istovremeno obezbjeđujući kontinuitet pružanja usluga pod uslovom da sigurnost nije ugrožena, a u slučaju Menadžera mreže, da obavijesti Komisiju. Preduzete mjere zavise od ozbiljnosti nalaza i ostaju na snazi sve dok pružalac ATM/ANS usluga uspješno ne sprovede korektivnu mjeru.

(2) U slučaju nalaza nivoa 2, nadležni organ:

(i) odobrava pružaocu usluga rok za sprovođenje korektivne mjere koji je naveden u akcionom planu koji odgovara prirodi nalaza;

(ii) procjenjuje korektivnu mjeru i plan sprovođenja predložen od strane pružaoca usluga i ako procijeni da su dovoljni za otklanjanje neusaglašenosti, prihvata ih.

(3) U slučaju nalaza nivoa 2, ako pružalac usluga ne dostavi plan korektivnih mjera koji je prihvatljiv nadležnom organu u zavisnosti od nalaza, ili ako pružalac usluga ne uspije da sprovede korektivnu mjeru u roku koji je prihvaćen ili produžen od strane nadležnog organa, nalaz se može podići na nivo 1 i može se preduzeti mjera na način propisan u podpodtački (1).

(f) Nadležni organ, ako otkrije da pružalac ATM/ANS usluga integriše ATM/ANS opremu u svoj funkcionalni sistem ne obezbjeđujući usaglašenost sa tačkom ATM/ANS.OR.A.045 podtačka (g), uzimajući u obzir potrebu da se obezbijedi sigurnost i kontinuitet operacija, preuzima sve mjere potrebne za ograničavanje područja primjene relevantne ATM/ANS opreme ili zabranjuje njenu upotrebu pružaocima ATM/ANS usluga pod svojim nadzorom.”;

(ii) dodaje se podtačka (g):

„(g) U slučajevima za koje se ne zahtijevaju nalazi nivoa 1 ili 2, nadležni organ može utvrditi opservacije.”;

(3) Prilog III mijenja se kako slijedi:

(a) u tački ATM/ANS.OR.A.045 dodaju se podtač. od (g) do (j):

„(g) Prije integrisanja ATM/ANS opreme u funkcionalni sistem, pružalac ATM/ANS usluga obezbjeđuje da:

(1) Agencija sertifikuje novu ili izmijenjenu ATM/ANS opremu u skladu sa Delegiranom regulativom (EU) 2023/1768, a proizvodi je odobrena organizacija za projektovanje ili proizvodnju u skladu sa Sprovedbenom regulativom Komisije (EU) 2023/1769 (*); ili

(2) odobrena organizacija za projektovanje u skladu sa Delegiranom regulativom (EU) 2023/1768 deklariše novu ili izmijenjenu ATM/ANS opremu koju je proizvela odobrena organizacija za projektovanje ili proizvodnju u skladu sa Sprovedbenom regulativom (EU) 2023/1769; ili

(3) se za novu ili izmijenjenu ATM/ANS opremu izdaje izjava o usaglašenosti u skladu sa članom 6 stav (1) Delegirane regulative (EU) 2023/1768; ili

(4) ako ATM/ANS oprema ne podliježe procjeni usklađenosti na osnovu Delegirane regulative (EU) 2023/1768, provjerava se da je konkretna ATM/ANS oprema u skladu sa primjenljivim specifikacijama i uslovima.

(h) Pružalac ATM/ANS mora da potvrdi da je ATM/ANS oprema u skladu sa specifikacijama proizvođača opreme, uključujući instalaciju i testiranje na licu mjesta

(i) Prije nego što stavi ATM/ANS opremu u upotrebu, pružalac ATM/ANS usluga obezbjeđuje da izmijenjeni funkcionalni sistem koji integriše tu ATM/ANS opremu ispunjava sve primjenljive zahtjeve i utvrđuje sva odstupanja i ograničenja.

(j) Kada stavi ATM/ANS opremu u upotrebu, pružalac ATM/ANS usluga obezbjeđuje da se ATM/ANS oprema, ili izmijenjena oprema, koristi (upotrebljava) u skladu sa uslovima upotrebe i svim primjenljivim ograničenjima, i da ispunjava sve primjenljive zahtjeve.

(* Sprovedbena regulativa Komisije (EU) 2023/1769 od 12. septembra 2023. godine o utvrđivanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura za odobravanje organizacija uključenih u projektovanje ili proizvodnju sistema i sastavnih dijelova za upravljanje vazдушnim saobraćajem/pružanje usluga u vazdušnoj plovitbi i o izmjeni Sprovedbene regulative (EU) 2023/203 (SL L 228, 15.9.2023., str. 19).”;

(b) tačka ATM/ANS.OR.A.060 zamjenjuje se sljedećim:

„ ATM/ANS.OR.A.060 Neposredna reakcija na sigurnosni problem

(a) Pružalac usluga sprovodi sve sigurnosne mjere, uključujući sigurnosne direktive, naložene od strane nadležnog organa u skladu sa tačkom ATM/ANS.AR.A.025 podtačka (c).

Ako se sigurnosna direktiva izdaje radi ispravljanja stanja iz izjave o usaglašenosti koja je izdata u skladu sa članom 6 Delegirane regulative (EU) 2023/1768, pružalac ATM/ANS usluga, osim ako nadležni organ odredi drukčije u slučaju da je potrebno hitno djelovanje:

- (1) predlaže odgovarajuću korektivnu akciju i detalje o tom predlogu dostavlja nadležnom organu na odobrenje;
- (2) nakon odobrenja nadležnog organa postupa u skladu s njim.”;

(c) u tački ATM/ANS.OR.B.005 podtačka (a) dodaje se podpodtačka (8):

- (8) „proces kojim se obezbjeđuje da je projekat ATM/ANS opreme ili izmjene tog projekta, prema članu 6 Delegirane regulative (EU) 2023/1768 u skladu sa primjenljivim specifikacijama, uključujući nezavisnu funkciju provjere dokazivanja usaglašenosti na osnovu koje pružalac ATM/ANS usluga izdaje izjavu o usaglašenosti i povezanu dokumentaciju o usaglašenosti.”

(d) tačka ATM/ANS.OR.D.025 mijenja se kako slijedi:

(1) podtačka (c) zamjenjuje se sljedećim:

„(c) Menadžer mreže dostavlja godišnji plan svojih aktivnosti Komisiji i Agenciji. Ovaj izvještaj obuhvata njegovu operativnu efikasnost, kao i značajne aktivnosti i razvojne projekte, posebno u oblasti sigurnosti.“;

(2) u podtački (d) podpodtačka (3) zamjenjuje se sljedećim:

„(3) efikasnost Menadžera mreže u odnosu na ciljeve efikasnosti utvrđene u Mrežnom strateškom planu, poređenjem ostvarene efikasnosti i efikasnosti iz Mrežnog operativnog plana korišćenjem indikatora efikasnosti definisanih u Mrežnom operativnom planu;

(4) Prilog IV mijenja se kako slijedi:

(a) tačka ATS.OR.400 zamjenjuje se sljedećim:

„ ATS.OR.400 Usluge vazduhoplovne mobilne komunikacije (vazduh-zemlja) – opšte

(a) Pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju koristi govornu ili komunikaciju putem *data link*-a, ili oboje, u komunikaciji vazduh-zemlja za potrebe usluga u vazdušnom saobraćaju.

(b) Kada se govorna komunikacija vazduh-zemlja zasniva na razmaku kanala od 8,33 kHz, pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju obezbjeđuje da:

(1) svi dijelovi opreme za govornu komunikaciju vazduh-zemlja uključuju mogućnost razmaka kanala od 8,33 kHz i da se mogu podesiti na razmak kanala od 25 kHz;

(2) sve dodjele govornih frekvencija imaju mogućnost razmaka kanala od 8,33 kHz;

(3) procedure koje se primjenjuju na vazduhoplove opremljene radio-uređajima koji imaju mogućnost razmaka kanala od 8,33 kHz i na vazduhoplove koji nisu opremljeni takvom opremom, u skladu sa primopredajom između jedinica usluga u vazdušnom saobraćaju, navedene su u sporazumima o koordinaciji između tih ATS jedinica;

(4) vazduhoplovi koji nisu opremljeni radio-uređajima sa mogućnošću razmaka kanala od 8,33 kHz mogu se prihvatiti, pod uslovom da se njima može sigurno rukovati unutar ograničenja kapaciteta sistema upravljanja u vazdušnom saobraćaju na UHF ili pri dodjeli frekvencija od od 25 kHz; i

(5) državi članici, koja ga je odredila, godišnje dostavlja svoje planove za rukovanje državnim vazduhoplovima koji nisu opremljeni radio-uređajima sa mogućnošću razmaka kanala od 8,33 kHz, uzimajući u obzir ograničenja kapaciteta povezana sa procedurama koje su države članice objavile u svojim nacionalnim zbornicima vazduhoplovnih informacija (AIP).

(c) Kada se za pružanje usluge kontrole letenja koristi direktna dvosmjerna govorna ili komunikacija putem *data link*-a između pilota i kontrolora, pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju obezbjeđuje uređaje za snimanje na svim takvim komunikacionim kanalima vazduh-zemlja.

(d) Kada se za pružanje usluga letnog informisanja, uključujući usluge letnog informisanja na aerodromu (AFIS), koriste direktne dvosmjerne govorne ili komunikacije putem *data link*-a između vazduha i zemlje, pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju obezbjeđuje opremu za snimanje na svim

takvim komunikacionim kanalima između vazduha i zemlje, osim ako nadležni organ ne propiše drukčije.

„ ATS.OR.415 Usluge vazduhoplovne mobilne komunikacije (vazduh-zemlja) – usluga oblasne kontrole

Pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju obezbeđuje da:

(a) komunikaciona sredstva vazduh-zemlja omogućavaju dvosmjernu govornu komunikaciju između jedinice koja pruža uslugu oblasne kontrole letenja i odgovarajuće opremljenog vazduhoplova koji leti bilo gdje unutar kontrolisanog područja ili područjâ; i

(b) komunikaciona sredstva vazduh-zemlja omogućavaju dvosmjernu komunikaciju podataka između jedinice koja pruža uslugu oblasne kontrole letenja i odgovarajuće opremljenog vazduhoplova koji leti unutar vazdušnog prostora iz tačke AUR.COM.2001 Sprovedbene regulative Komisije (EU) 2023/1770 (*), radi pružanja usluga putem *data link*-a iz tačke AUR.COM.2005 podtačka (a) podpodtačka (1) te Sprovedbene regulative.

(*) Sprovedbena regulativa Komisije (EU) 2023/1770 od 12. septembra 2023. godine o utvrđivanju odredbi o opremi vazduhoplova potrebnoj za korišćenje vazdušnog prostora Jedinstvenog evropskog neba i operativnim pravilima u vezi sa korišćenjem vazdušnog prostora Jedinstvenog evropskog neba i o stavljanju van snage Regulative (EZ) br. 29/2009 i Sprovedbenih regulativa (EU) br. 1206/2011, (EU) br. 1207/2011 i (EU) br. 1079/2012 (SL L 228 od 15. 9. 2023. godine, str. 39)“;

„ ATS.OR.430 Usluge vazduhoplovne fiksne komunikacije (zemlja-zemlja) – opšte

(a) Pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju obezbeđuje da se u komunikaciji zemlja-zemlja za potrebe usluga u vazdušnom saobraćaju koristi direktna govorna komunikacija ili komunikacija putem *data link*-a, ili oboje.

b) Kada je komunikacija u svrhu koordinacije kontrole letenja podržana automatizacijom, pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju obezbeđuje da:

(1) se primjenjuju odgovarajuća sredstva za automatsko primanje, čuvanje, obradu, izdvajanje i prikazivanje, kao i prenos relevantnih informacija o letu;

(2) otkazi ili nepravilnosti takve automatizovane koordinacije jasno se prikazuju kontroloru ili kontrolorima letenja odgovornim za koordinaciju letova u jedinici koja predaje (vazduhoplov);

(3) upozorenja u vezi sa razmjenom sistemskih informacija prikazuju se relevantnim radnim mjestima;

(4) informacije o relevantnim procesima razmjene sistemskih informacija dostavljaju se kontrolorima letenja;

(5) kontrolori letenja raspolažu sredstvima za izmjenu razmijenjenih informacija o letu.’;

(d) ubacuje se sljedeća tačka ATS.OR.446:

„ ATS.OR.446 Nadzorni podaci

(a) Pružaoci usluga u vazdušnom saobraćaju ne smiju koristiti podatke iz Mode S interogatora koji rade pod odgovornošću treće zemlje ako dodjela koda interogatora nije koordinisana.

(b) Pružaoci usluga u vazdušnom saobraćaju obezbjeđuju da su implementirane neophodne mogućnosti kako bi kontrolori letenja mogli da uspostave individualnu identifikaciju vazduhoplova koristeći funkciju identifikacije vazduhoplova u silaznoj vezi(downlinked), kako je detaljno opisano u Dodatku 1.

(c) Pružaoci usluga u vazdušnom saobraćaju obezbjeđuju nesmetane operacije unutar vazdušnog prostora pod svojom odgovornošću i na granici sa susjednim vazdušnim prostorima primjenom odgovarajućih minimalnih zahtjeva za razdvajanje vazduhoplova.;

(e) u tački ATS.TR.230 dodaje se sljedeća podtačka (c):

„(c) Koordinacija primopredaje kontrole između jedinica koje pružaju uslugu oblasne kontrole unutar ICAO EUR regije, ili kada je tako dogovoreno sa ili između ostalih jedinica kontrole letenja, je obezbijeđena automatizovanim procesima kako je definisano u Dodatku 2.“;

(f) dodaju se sljedeći Dodaci 1 i 2:

„Dodatak 1

Identifikacija pojedinačnih vazduhoplova pomoću funkcije identifikacije vazduhoplova posredstvom silazne veze kako se zahtijeva tačkom ATS.OR.446 podtačka (b)

Funkcija identifikacije vazduhoplova posredstvom silazne veze koristi se na sljedeći način za uspostavljanje identifikacije pojedinačnih vazduhoplova:

(a) Pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju prijavljuje Menadžeru mreže djelove vazdušnog prostora gdje je individualna identifikacija vazduhoplova uspostavljena korišćenjem funkcije identifikacije vazduhoplova posredstvom silazne veze.

(b) SSR kod uočljivosti A1000 dodjeljuje se vazduhoplovu kod kojeg je individualna identifikacija vazduhoplova utvrđena korišćenjem funkcije identifikacije vazduhoplova posredstvom silazne veze.

(c) Osim kada se primjenjuje jedan od uslova navedenih u podtački (d), SSR kod uočljivosti A1000 dodjeljuje se vazduhoplovu u odlasku ili vazduhoplovu za koji je, u skladu sa podtačkom (g), potrebna promjena koda, gdje se primjenjuju sljedeći uslovi:

(1) identifikacija vazduhoplova putem silazne veze podudara se s odgovarajućim unosom u planu leta za taj vazduhoplov;

(2) Menadžer mreže je obavijestio da određeni vazduhoplov ispunjava uslove za dodjeljivanje SSR koda uočljivosti A1000.

(d) SSR kod za uočljivost A1000 ne smije se dodijeliti vazduhoplovima iz podtačke (c) ako se primjenjuje bilo koji od sljedećih uslova:

(1) mjere za nepredviđene situacije koje zahtijevaju dodjeljivanje diskretnih SSR kodova vazduhoplovima uveo je pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi kod kojeg je došlo do neplaniranih prekida rada nadzornog senzora na zemlji;

(2) izuzetne vojne mjere za nepredviđene situacije zahtijevaju od pružalaca usluga u vazdušnoj plovidbi da vazduhoplovima dodijele diskretne SSR kodove;

(3) vazduhoplov koji ispunjava uslove za dodjeljivanje SSR koda za uočljivost A1000 utvrđenog u skladu sa podtačkom (c) izlazi ili je na drugi način preusmjeren van dijela vazdušnog prostora navedenog u podtački (a).

(e) Vazduhoplovima kojima nije dodijeljen SSR kod za uočljivost A1000 utvrđen u skladu sa podtačkom (c) dodjeljuje se SSR kod koji je u skladu sa listom dodjele kodova koju su dogovorile države članice i koordinisale sa trećim zemljama.

(f) Kada je vazduhoplovu dodijeljen SSR kod, provjera se mora izvršiti prvom prilikom kako bi se potvrdilo da je SSR kod koji je postavio pilot identičan onome koji je dodijeljen letu.

(g) SSR kodovi dodijeljeni vazduhoplovima koji se prenose od pružalaca usluga u vazdušnom saobraćaju u susjednim državama automatski se provjeravaju kako bi se ustanovilo da li se dodjele mogu zadržati u skladu sa listom dodjele kodova koju su dogovorile države članice i koordinisale sa trećim zemljama.

(h) Sa susjednim pružaocima usluga u vazdušnoj plovidbi uspostavljaju se formalni aranžmani sa sljedećim minimalnim sadržajem koji uspostavljaju pojedinačnu identifikaciju vazduhoplova korišćenjem diskretnih SSR kodova:

(1) obaveza susjednih pružalaca usluga u vazdušnoj plovidbi da vrše primopredaju vazduhoplova sa provjerenim diskretnim SSR kodovima dodijeljenim u skladu sa listom dodjele kodova koju su dogovorile države članice i koordinisale sa trećim zemljama;

(2) obaveza obavještanja jedinice kontrole letenja koja prihvata vazduhoplov o svakoj uočenoj nepravilnosti u radu sastavnih dijelova nadzornih sistema u vazduhoplovu;

(i) Pružaoci usluga u vazdušnom saobraćaju obezbjeđuju da dodjeljivanje diskretnih SSR kodova u skladu sa listom dodjele kodova koju su dogovorile države članice i koordinisale sa trećim zemljama, radi utvrđivanja pojedinačne identifikacije vazduhoplova, ispunjava sljedeće:

(1) SSR kodovi se automatski dodjeljuju vazduhoplovima u skladu sa listom dodjele kodova koju su dogovorile države članice i koordinisale sa trećim zemljama;

(2) SSR kodovi dodijeljeni vazduhoplovima, koje primopredaju pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi iz susjednih država, provjeravaju se kako bi se ustanovilo da li se dodjele mogu zadržati u skladu sa listom dodjele kodova koju su dogovorile države članice i koordinisale sa trećim zemljama;

- (3) SSR kodovi se klasifikuju u različite kategorije kako bi se omogućilo diferencirano dodjeljivanje kodova;
- (4) SSR kodovi iz različitih kategorija navedenih u podpodtački (3) dodjeljuju se prema smjerovima letova;
- (5) višestruke istovremene dodjele istog SSR koda vrše se letovima koji se obavljaju u smjerovima bez konflikta kodova;
- (6) kontrolori letenja se automatski obavještavaju kada se dodjele SSR kodova nenamjerno dupliraju.;

Dodatak 2

Procesi koje treba sprovesti za automatizovanu koordinaciju kako je propisano tačkom ATS.TR.230 podtačka (c)

A. Obavezni procesi koji se moraju sprovesti između jedinica koje pružaju usluge oblasne kontrole, ili kada je tako dogovoreno sa ili između drugih jedinica kontrole letenja, su sljedeći:

(a) Obavještenje

(1) Informacije o letu koje podliježu procesu obavještanja uključuju najmanje:

- (i) identifikaciju vazduhoplova,
- (ii) SSR mod (način rada) i kod (ako je dostupan),
- (iii) aerodrom polaska,
- (iv) procijenjene podatke,
- (v) aerodrom odredišta,
- (vi) broj i tip vazduhoplova,
- (vii) tip leta,
- (viii) mogućnost i status opreme.

(2) Sadržaj informacija o „mogućnostima i statusu opreme“ uključuje minimalno smanjeno vertikalno razdvajanje (RVSM) i mogućnost razmaka kanala od 8,33 kHz. Druge stavke mogu biti uključene u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

(3) Proces obavještanja sprovodi se najmanje jednom za svaki podoban let za koji se planira prelazak granica, osim ako let nije predmet procesa obavještanja i koordinacije prije polijetanja.

(4) Kriterijumi podobnosti za prekogranično obavještanje o letovima moraju biti u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

(5) Kada se proces obavještanja ne može sprovesti do bilateralno dogovorenog vremena prije početnog procesa koordinacije, on se uključuje u početni proces koordinacije.

(6) Kada se sprovedi proces obavještanja prethodi početnom procesu koordinacije.

(7) Proces obavještanja ponavlja se svaki put kada dođe do promjene bilo kojeg od sljedećih podataka prije početnog procesa koordinacije:

- (i) tačka koordinacije (COP);
- (ii) očekivani SSR kod na tački primopredaje kontrole;
- (iii) aerodrom odredišta;
- (iv) tip vazduhoplova;
- (v) mogućnost i status opreme.

(8) Ako se utvrdi odstupanje između prenesenih podataka i odgovarajućih podataka u prijemnom sistemu ili ako nisu dostupne takve informacije koje bi rezultirale potrebom za korektivnom akcijom nakon prijema sljedećih početnih podataka o koordinaciji, odstupanje se prosljeđuje odgovarajućem radnom mjestu kontrolora letenja na rješavanje.

(9) Vremenski kriterijumi za pokretanje procesa obavještanja:

(i) Proces obavještanja započinje određeni broj minuta, koji je određen parametrom, prije predviđenog vremena na COP-u.

(ii) Parametar(i) obavještanja uključuju se u sporazume o koordinaciji između relevantnih jedinica kontrole letenja.

(iii) Parametar(i) obavještanja mogu se odrediti zasebno za svaku od tačaka koordinacije.

(b) Početna koordinacija

(1) Za let koji podliježe početnoj koordinaciji, dogovoreni uslovi primopredaje leta su operativno obavezujući za obje jedinice kontrole letenja, osim ako je koordinacija obustavljena ili revidirana.

(2) Informacije o letu koji podliježe procesu početne koordinacije uključuju najmanje:

(i) identifikaciju vazduhoplova;

(ii) SSR način rada i kod;

(iii) aerodrom polaska;

(iv) procijenjene podatke;

(v) aerodrom odredišta;

(vi) broj i tip vazduhoplova;

(vii) tip leta;

(viii) mogućnost i status opreme.

(3) Sadržaj informacija o „mogućnostima i statusu opreme“ minimalno uključuje RVSM i mogućnost razmaka kanala od 8,33 kHz. Druge stavke mogu biti uključene kako je bilateralno dogovoreno sporazumima o koordinaciji.

(4) Početni proces koordinacije sprovodi se za sve podobne letove koji planiraju prelazak granica.

(5) Kriterijumi podobnosti za početnu koordinaciju letova preko granica su u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

(6) Osim ako već nije ručno pokrenut, početni proces koordinacije se automatski pokreće, u skladu sa sporazumima o koordinaciji:

(i) u vrijeme, određeno bilateralno dogovorenim parametrom, prije procijenjenog vremena na tački koordinacije; ili

(ii) u vrijeme kada je let na bilateralno dogovorenom rastojanju od tačke koordinacije, u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

(7) Početni proces koordinacije za let se izvodi samo jednom, osim ako se ne pokrene prekid procesa koordinacije.

(8) Nakon prekida procesa koordinacije, početni proces koordinacije može se ponovo pokrenuti s istom jedinicom.

(9) Jedinica kontrole letenja koja predaje vazduhoplov mora da bude obaviještena o završetku procesa početne koordinacije, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj – let se tada smatra „koordiniranim”.

(10) Ako proces početne koordinacije ne uspije da potvrdi završetak, u skladu sa primjenljivim zahtjevima za kvalitet usluge, to mora da izazove upozorenje na radnom mjestu kontrolora koji je odgovoran za koordinaciju leta u okviru jedinice kontrole letenja koja predaje vazduhoplov.

(11) Informacije o početnoj koordinaciji moraju da budu dostupne odgovarajućem radnom mjestu kontrolora u prijemnoj jedinici.

(c) Izmjena parametara koordinacije

(1) Proces izmjene parametara koordinacije mora da obezbijedi povezivanje sa prethodno koordinisanim letom.

(2) Za let koji podliježe procesu izmjene parametara koordinacije, dogovoreni uslovi primopredaje leta su operativno obavezujući za obje jedinice kontrole letenja, osim ako se koordinacija ne ukine ili se uslovi dodatno revidiraju.

(3) Proces izmjene parametara koordinacije mora da pruži sljedeće informacije o letu, ako su se promijenili:

- (i) SSR način rada i kod;
- (ii) procijenjeno vrijeme i nivo leta;
- (iii) mogućnost i status opreme.

(4) Ako je bilateralno dogovoreno, podaci o izmjeni parametara koordinacije pružaju mora da pruže sljedeće informacije, ako su se promijenile:

- (i) tačka koordinacije;
- (ii) ruta.

(5) Proces izmjene parametara koordinacije može se odvijati jednom ili više puta sa jedinicom s kojom let trenutno koordiniše.

(6) Proces izmjene parametara koordinacije sprovodi se kada:

- (i) se procijenjeno vrijeme na tački koordinacije razlikuje od prethodno datog vremena za više od vrijednosti koja je bilateralno dogovorena;

(ii) nivo(i) primopredaje, SSR kod ili mogućnosti i status opreme se razlikuju od prethodno datog(ih).

(7) Tamo gdje je bilateralno dogovoreno, proces izmjene parametara koordinacije sprovodi se kada dođe do bilo kakve promjene u sljedećem:

(i) tačka koordinacije;

(ii) ruta.

(8) Jedinica kontrole letenja koja predaje saobraćaj mora da bude obaviještena o završetku procesa izmjene parametara koordinacije, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj.

(9) Ako proces izmjene parametara (ispravke) koordinacije ne uspije da potvrdi završetak, u skladu sa primjenljivim zahtjevima za kvalitet usluge, to mora da izazove upozorenje na radnom mjestu kontrolora odgovornog za koordinaciju leta u okviru jedinice kontrole letenja koja predaje vazduhoplov.

(10) Proces izmjene parametara koordinacije sprovodi se odmah nakon relevantnog unosa ili ažuriranja.

(11) Proces izmjene parametara koordinacije obustavlja se nakon što let bude u bilateralno dogovorenom vremenu/udaljenosti od kontrolne tačke primopredaje u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

(12) Informacije o izmjeni parametara koordinacije moraju da budu dostupne odgovarajućem radnom mjestu kontrolora letenja unutar prijemne jedinice.

(13) U slučaju da završetak procesa izmjene parametara koordinacije nije potvrđen u skladu sa primjenljivim zahtjevima kvaliteta usluge, jedinica koja predaje vazduhoplov započinje verbalnu koordinaciju.

(d) Prekid koordinacije

(1) Proces prekida koordinacije obezbjeđuje povezivanje sa prethodnim procesom obavještenja ili koordinacije koji se otkazuje.

(2) Proces prekida koordinacije odvija se sa jedinicom za koordinirani let kada:

(i) jedinica više nije sljedeća jedinica u koordinacionom nizu;

(ii) plan leta je otkazan u jedinici koja predaje vazduhoplov i koordinacija više nije relevantna;

(iii) su informacije o prekidu koordinacije primljene od prethodne jedinice u vezi sa određenim letom.

(3) Proces prekida koordinacije može se odvijati sa jedinicom za najavljeni let kada:

(i) jedinica više nije sljedeća jedinica u koordinacijskom nizu;

(ii) plan leta je otkazan u jedinici kontrole letenja koja predaje vazduhoplov i koordinacija više nije relevantna;

(iii) su informacije o prekidu koordinacije primljene od prethodne jedinice u vezi sa određenim letom;

(iv) let kasni na ruti i revidirana procjena se ne može automatski odrediti.

(4) Jedinica kontrole letenja koja predaje vazduhoplov mora da bude obaviještena o završetku procesa prekida (poništanja) koordinacije, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima vazduhoplov.

(5) Ako proces prekida (poništanja) koordinacije ne uspije da potvrdi završetak, u skladu sa primjenljivim zahtjevima za kvalitet usluge, to mora da izazove upozorenje na radnom mjestu kontrolora letenja odgovornog za koordinaciju leta unutar jedinice kontrole letenja koja predaje vazduhoplov.

(6) Informacije o prekidu koordinacije moraju da budu dostupne odgovarajućem radnom mjestu kontrolora letenja unutar jedinice koja prima obavještenje ili unutar jedinice u kojem je koordinacija otkazana.

(7) U slučaju da završetak procesa prekida koordinacije nije potvrđen u skladu sa primjenljivim zahtjevima za kvalitet usluge, jedinica koja predaje vazduhoplov započinje verbalnu koordinaciju.

(e) Osnovni podaci o letu

(1) Informacije koje su predmet procesa osnovnih podataka o letu minimalno sadrže:

(i) identifikaciju vazduhoplova;

(ii) SSR mod (način rada) i kod.

(2) Sve dodatne informacije koje pruža proces osnovnih podataka o letu moraju da budu predmet bilateralnog sporazuma.

(3) Proces osnovnih podataka o letu automatski se izvršava za svaki podoban let.

(4) Kriterijumi podobnosti za osnovne podatke o letu su u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

(5) Jedinica kontrole letenja koja dostavlja podatke mora da bude obaviještena o završetku procesa osnovnih podataka o letu, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima vazduhoplov.

(6) Ako proces osnovnih podataka o letu ne uspije da potvrdi završetak, u skladu sa primjenljivim zahtjevima za kvalitet usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućem radnom mjestu kontrolora unutar jedinice kontrole letenja koja dostavlja podatke.

(f) Promjena osnovnih podataka o letu

(1) Proces promjene osnovnih podataka o letu obezbjeđuje povezanost sa letom koji je prethodno bio predmet procesa promjene osnovnih podataka o letu.

(2) Sve ostale informacije koje su predmet procesa promjene osnovnih podataka o letu i povezani kriterijumi za njihovo pružanje moraju da budu predmet bilateralnog sporazuma.

(3) Proces promjene osnovnih podataka o letu se može sprovesti samo za one letove koji su prethodno bili predmet procesa osnovnih podataka o letu.

(4) Proces promjene osnovnih podataka o letu pokreće se automatski u skladu sa bilateralno dogovorenim kriterijumima.

(5) Jedinica kontrole letenja koja dostavlja podatke mora da bude obaviještena o završetku procesa promjene osnovnih podataka o letu, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima vazduhoplov.

(6) Ako proces promjene osnovnih podataka o letu ne uspije da potvrdi završetak, u skladu sa primjenljivim zahtjevima za kvalitet usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućem radnom mjestu kontrolora unutar jedinice kontrole letenja koja dostavlja podatke.

(7) Informacije o promjeni osnovnih podataka o letu moraju da budu dostupne odgovarajućem radnom mjestu kontrolora letenja unutar jedinice kontrole letenja koja prima vazduhoplov.

B. Kada se dotične jedinice dogovore o sprovođenju predpolijetnog obavještanja, procesi promjene frekvencije ili ručnog preuzimanja komunikacije su sljedeći:

(a) Predpoletno obavještanje i koordinacija

(1) Informacije koje su predmet procesa predpolijetnog obavještanja i koordinacije uključuju najmanje:

(i) identifikaciju vazduhoplova;

(ii) SSR mod (način rada) i kôd (ako je dostupan);

(iii) aerodrom polaska;

(iv) procijenjeno vrijeme polijetanja ili procijenjene podatke, kako je bilateralno dogovoreno;

(v) aerodrom odredišta;

(vi) broj i tip vazduhoplova.

(2) Informacije koje su predmet procesa predpolijetnog obavještanja i koordinacije, koje stižu od jedinice kontrole letenja završne kontrolisane oblasti (TMA) ili ACC-a moraju da sadrže sljedeće:

(i) vrstu leta;

(ii) mogućnost i status opreme.

(3) Sadržaj informacija o „mogućnostima i statusu opreme“ uključuje najmanje RVSM i mogućnost razmaka kanala od 8,33 kHz.

(4) Informacije o „mogućnostima i statusu opreme“ mogu da sadrže i druge stavke koje su bilateralno dogovorene sa sporazumima o koordinaciji.

(5) Proces obavještanja i koordinacije prije polaska odvija se jednom ili više puta za svaki odgovarajući let planiran za prelazak granica, kada vrijeme toga leta od polaska do tačke koordinacije ne bi dozvolilo dovoljno vremena za izvršenje procesa početne koordinacije ili obavještanja.

(6) Kriterijumi za ispunjavanje uslova za prekogranično obavještanje i koordinaciju letova prije polaska su u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

(7) Proces predpoletnog obavještanja i koordinacije se mora uvijek ponovo sprovesti kada se promjeni bilo koja informacija koja je bila predmet prethodnog procesa predpoletnog obavještanja i koordinacije.

(8) Jedinica kontrole letenja koja predaje vazduhoplov mora da bude obaviještena o završetku procesa predpoletnog obavještanja i koordinacije, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima vazduhoplov.

(9) Ako proces predpoletne najave i koordinacije ne uspije da potvrdi završetak, u skladu sa primjenljivim zahtjevima za kvalitet usluge, to mora da izazove upozorenje na radnom mjestu kontrolora odgovornog za obavještanje/koordinaciju leta unutar jedinice kontrole letenja koja predaje saobraćaj.

(10) Informacije o obavještanju i koordinaciji prije polijetanja moraju da budu dostupne na odgovarajućem radnom mjestu kontrolora letenja unutar jedinice koja prima obaviještenje.

(b) Promjena frekvencije

(1) Informacije koje podliježu procesu promjene frekvencije uključuju identifikaciju vazduhoplova i bilo koji od sljedećih podataka, ako su dostupni:

- (i) indikaciju otpuštanja;
- (ii) odobreni nivo leta;
- (iii) dodijeljeni smjer/putanja ili direktno odobrenje;
- (iv) dodijeljena brzina;
- (v) dodijeljena brzina penjanja/spuštanja.

(2) Ako je obostrano dogovoreno, podaci o promjeni frekvencije sadrže sljedeće:

- (i) trenutnu poziciju putanje;
- (ii) dodijeljenu frekvenciju.

(3) Proces promjene frekvencije ručno započinje kontrolor letenja koji predaje vazduhoplov.

(4) Jedinica kontrole letenja koja predaje saobraćaj mora da bude obaviještena o završetku procesa promjene frekvencije, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima vazduhoplov.

(5) Ako proces promjene frekvencije ne uspije da potvrdi završetak, u skladu sa primjenljivim zahtjevima za kvalitet usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji kontrolora unutar jedinice kontrole letenja koja predaje vazduhoplov.

(6) Informacije o promjeni frekvencije moraju da budu dostupne kontroloru letenja koji prima vazduhoplov bez odlaganja.

(c) Ručno preuzimanje komunikacija

(1) Informacije koje su predmet procesa ručnog preuzimanja komunikacija uključuju najmanje identifikaciju vazduhoplova.

(2) Proces ručnog preuzimanja komunikacija mora da započne jedinica koja prima vazduhoplov kada se uspostavi komunikacija.

(3) Jedinica kontrole letenja koja prima saobraćaj mora da bude obaviještena o završetku procesa ručnog preuzimanja komunikacije, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja predaje vazduhoplov.

(4) Ako proces ručnog preuzimanja komunikacije ne uspije da potvrdi završetak, u skladu sa primjenljivim zahtjevima za kvalitet usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji kontrolora letenja unutar jedinice kontrole letenja koja prima vazduhoplov.

(5) Informacije o ručnom preuzimanju komunikacije moraju odmah biti dostupne kontroloru letenja unutar jedinice koja predaje vazduhoplov.

(d) Obavještenje o namjeri prelaska

(1) Informacije koje su predmet procesa obavještavanja o namjeri prelaska uključuju najmanje:

(i) identifikaciju vazduhoplova;

(ii) SSR mod (način rada) i kod;

(iii) broj i tip vazduhoplova;

(iv) identifikator nadležnog sektora;

(v) rutu prelaska, uključujući procijenjena vremena i nivoe leta za svaku tačku na ruti.

(2) Proces obavještavanja o namjeri prelaska ručno započinje kontrolor letenja ili automatski, kako je opisano u sporazumima o koordinaciji.

(3) Jedinica kontrole letenja koja daje obavještenje (najavu) mora da bude obaviještena o završetku procesa obavještavanja (najave) namjere prelaska, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima obavještenje (najavu).

(4) Ako proces obavještavanja (najave) namjere prelaska ne uspije da potvrdi završetak, u skladu sa primjenljivim zahtjevima za kvalitet usluge, to mora da izazove upozorenje u jedinici kontrole letenja koja daje obavještenje (najavu).

(5) Informacije o namjeri prelaska moraju biti dostupne odgovarajućem radnom mjestu kontrolora letenja u jedinici kontrole letenja koja prima obavještenje (najavu).

(e) Zahtjev za odobrenje prelaska

(1) Informacije koje su predmet procesa zahtjeva za odobrenje prelaska uključuju najmanje:

- (i) identifikaciju vazduhoplova;
- (ii) SSR mod (način rada) i kod;
- (iii) broj i tip vazduhoplova;
- (iv) identifikator odgovornog sektora;
- (v) rutu prelaska, uključujući procijenjena vremena i nivoe leta za svaku tačku na ruti.

(2) Ako je bilateralno dogovoreno, zahtjev za odobrenje prelaska mora da sadrži mogućnosti i status opreme.

(3) Sadržaj informacija o „mogućnostima i statusu opreme“ uključuje minimalno RVSM mogućnost, a može da sadrži i druge stavke prema bilateralnom dogovoru.

(4) Zahtjev za odobrenje prelaska pokreće se po nahođenju kontrolora letenja, u skladu sa uslovima navedenim u sporazumima o koordinaciji.

(5) Jedinica kontrole letenja koja podnosi zahtjev mora da bude obaviještena o završetku procesa zahtjeva za odobrenje prelaska, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima zahtjev.

(6) Ako proces zahtjeva za odobrenje prolaska ne uspije da potvrdi završetak, u skladu sa primjenljivim zahtjevima za kvalitet usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji kontrolora letenja u okviru jedinice kontrole letenja koja podnosi zahtjev.

(7) Informacije o zahtjevu za odobrenje prelaska moraju da budu dostupne na odgovarajućoj radnoj poziciji kontrolora letenja u jedinici kontrole letenja koja prima zahtjev.

(8) Na proces zahtjeva za odobrenje prelaska mora se odgovoriti sa bilo kojim od sljedećeg:

- (i) prihvatanjem predloženih detalja prelaska rute/vazdušnog prostora;
- (ii) kontra-predlog koji uključuje različite detalje o prelasku rute/vazdušnog prostora kako je navedeno u Odjeljku 6 u nastavku;
- (iii) odbijanje predloženih detalja prelaska rute/vazdušnog prostora.

(9) Ako se operativni odgovor ne primi u bilateralno dogovorenom vremenskom intervalu, mora se izdati upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji kontrolora letenja unutar jedinice koja je podnijela zahtjev.

(f) Kontra-predlog za prelazak

(1) Proces kontra-predloga za prelazak mora da obezbijedi povezivanje sa letom koji je prethodno bio predmet koordinacije.

(2) Informacije koje su predmet procesa kontra-predloga za prelazak moraju da uključuje najmanje:

(i) identifikaciju vazduhoplova;

(ii) rutu prelaska uključujući procijenjena vremena i nivoe leta za svaku tačku na ruti.

(3) Kontra-predlog mora da uključuje predloženi novi nivo leta i/ili rutu.

(4) Jedinica kontrole letenja koja izdaje kontra-predlog mora da bude obaviještena o završetku procesa kontra-predloga za prelazak, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja je prvobitno izdala zahtjev za prelazak.

(5) Ako proces kontrapredloga za prelazak ne uspije da potvrdi završetak, u skladu sa primjenljivim zahtjevima kvaliteta usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji kontrolora letenja u okviru jedinice kontrole letenja koja daje kontrapredlog.

(6) Informacije o kontra predlogu za prelazak moraju da budu dostupne na odgovarajućoj radnoj poziciji kontrolora letenja u jedinici kontrole letenja koja je prvobitno podnijela zahtjev za prelazak.

(7) Nakon potvrde uspješne obrade informacija o kontra-predlogu za prelazak, mora uslijediti operativni odgovor od strane jedinice kontrole letenja koja je prvobitno podnijela zahtjev za prelazak.

(8) Operativni odgovor na kontra-predlog za prelazak mora da bude prihvatanje ili odbijanje, prema potrebi.

(9) Ako se operativni odgovor ne dobije u bilateralno dogovorenom vremenskom intervalu, mora se izdati upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji kontrolora unutar jedinice kontrole letenja koja je podnijela kontra-predlog.

(g) Otkazivanje prelaska

(1) Proces otkazivanja prelaska mora da obezbijedi povezivanje sa prethodnim procesom obavještavanja ili koordinacije koji je otkazan.

(2) Proces otkazivanja prelaska mora da pokrene jedinica kontrole letenja odgovorna za let kada se dogodi jedan od sljedećih slučajeva:

(i) let prethodno najavljen procesom osnovnih podataka o letu sada neće ući u vazdušni prostor obaviještene jedinice ili više nije od interesa za obaviještenu jedinicu;

(ii) prelazak se neće izvršiti na ruti navedenoj u informaciji o namjeri prelaska;

(iii) prelazak se neće izvršiti prema uslovima o kojima se pregovara ili prema uslovima dogovorenim nakon dijaloga o prelasku vazdušnog prostora.

(3) Proces otkazivanja prelaska mora da bude pokrenut automatski ili manuelno, od strane kontrolora, u skladu sa sporazumima o koordinaciji .

(4) Jedinica kontrole letenja koja otkazuje prelazak mora da bude obaviještena o završetku procesa otkazivanja prelaska, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima obavještenje (najavu).

(5) Ako proces otkazivanja prolaska ne uspije da potvrdi završetak, u skladu sa primjenljivim zahtjevima za kvalitet usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji u jedinici kontrole letenja koja otkazuje prelazak.

(6) Informacije o otkazivanju prelaska moraju da budu dostupne na odgovarajućem radnom mjestu (kontrolora letenja) u jedinici kontrole letenja koja je primila obavještenje (najavu).

C. Između jedinica koje pružaju usluge oblasne kontrole za koje se zahtijeva da pružaju *data link* usluge, kako je navedeno u tački AUR.COM.2005 podtačka (1) podpodtačka (a) Sprovedbene regulative (EU) 2023/1770, ili kada je tako dogovoreno između njih ili i sa drugim jedinicama, sljedeći procesi moraju biti podržani automatizacijom:

(a) Prosljeđivanje prijave (eng. *Logon forward*)

(1) Informacije koje su predmet procesa prosljeđivanja prijave (*logon forward*) moraju da uključuju najmanje:

(i) identifikaciju vazduhoplova;

(ii) aerodrom polaska;

(iii) aerodrom odredišta;

(iv) vrstu prijave (*logon*);

(v) parametre prijave (*logon*).

(2) Za svaki let prijavljen posredstvom *data link*-a, za koji se planira prelazak granica, izvršava se jedan proces prosljeđivanja prijave (*logon forward*).

(3) Proces prosljeđivanja prijave (*logon*) započinje u najranije, ili čim prije je moguće nakon najranijeg, od sljedećih vremena:

(i) parametarskog broja minuta prije procijenjenog vremena na tački koordinacije;

(ii) vremena u kojem je let na bilateralno dogovorenoj udaljenosti od tačke koordinacije.

(4) Kriterijumi podobnosti za proces prosljeđivanja prijave (*logon*) moraju biti u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

(5) Informacije o prosljeđivanju prijave (*logon*) moraju biti uključene u odgovarajuće informacije o letu u jedinici kontrole letenja koja prima vazduhoplov.

(6) Status prijave (*logon*) leta može se prikazati na odgovarajućem radnom mjestu kontrolora unutar jedinice kontrole letenja koja prima vazduhoplov.

(7) Jedinica kontrole letenja koja predaje vazduhoplov mora dobiti obavještenje o završetku procesa prosljeđivanja prijave (*logon forward*), koje uključuje potvrdu jedinice kontrole letenja koja prima vazduhoplov.

(8) Ako se završetak procesa prosljeđivanja prijave (*logon forward*) ne potvrdi u skladu sa primjenljivim zahtjevima za kvalitet usluge, to rezultira započinjanjem zahtjeva vazduhoplovu da uspostavi kontakt vazduh-zemlja putem *data link-a*.

(b) Obavještenje sljedećeg nadležnog organa

(1) Informacije koje su predmet procesa obavješćavanja sljedećeg nadležnog organa moraju uključivati najmanje:

(i) identifikaciju vazduhoplova;

(ii) aerodrom polaska;

(iii) aerodrom odredišta.

(2) Za svaki podoban let koji prelazi granicu, izvršava se jedan postupak obavješćavanja sljedećeg nadležnog organa.

(3) Proces obavješćavanja sljedećeg nadležnog organa mora se pokrenuti nakon što sistem u vazduhoplovu potvrdi zahtjevsljedećeg nadležnog organa za podacima o vazduhoplovu.

(4) Nakon što sljedeći nadležni organ uspješno obradi dostavljenu informaciju, jedinica kontrole letenja koja prima vazduhopl izdaje početni zahtjev vazduhoplovu za *data link* komunikaciju između kontrolora i pilota (CPDLC).

(5) Ako sljedeći nadležni organ ne primi informacije obavješćavanja unutar dvostrano dogovorenog parametarskog vremena, jedinica kontrole letenja koja prima vazduhoplov primjenjuje lokalne postupke za započinjanje *data link* komunikacije sa vazduhoplovom.

(6) Jedinice kontrole letenja koja predaje vazduhoplov se obavješćava o završetku postupka obavješćavanja sljedećeg nadležnog organa, uključujući potvrdu jedinice kontrole letenja koja prima vazduhoplov.

(7) Ako se završetak postupka obavješćavanja sljedećeg nadležnog organa ne potvrdi u skladu s primjenjivim zahtjevima u vezi s kvalitetom usluge, onda to mora rezultirati sa započinjanjem lokalnih postupaka u jedinici kontrole letenja koja predaje vazduhoplov.”;

(5) u Prilogu VIII poddijelu B dodaje se odjeljak 2:

„ ODJELJAK 2

Tehnički zahtjevi za pružaoce usluga nadzora

CNS.TR.205 Dodjela i upotreba Mod S kodova interogatora

(a) Pružalac usluga nadzora upravlja samo prikladnim Mod S interogatorom, upotrebom prikladnog koda interogatora (IC), ako mu je za tu namjenu relevantna država članica dodijelila koda interogatora.

(b) Pružalac usluga nadzora, koji namjerava da upravlja ili upravlja prikladnim Mod S interogatorom za koji nije primljena dodjela koda interogatora, podnosi relevantnoj državi članici zahtjev za kod interogatora, uključujući barem sljedeće ključne stavke:

- (1) jedinstveni referentni zahtjev od relevantne države članice;
- (2) sve podatke za predstavnika države članice odgovornog za koordinaciju dodjele koda interogatora za Mod S;
- (3) sve podatke kontakt osobe operatora Mod S-a za pitanja u vezi sa dodjelom koda interogatora za Mode S;
- (4) naziv Mod S interogatora;
- (5) upotrebu Mod S-a (operativnu ili testnu);
- (6) lokaciju Mod S interogatora;
- (7) planirani datum prvog Mod S prenosa Mod S interogatora;
- (8) zahtijevanu pokrivenost Mod S-om;
- (9) posebne operativne zahtjeve;
- (10) mogućnost SI koda;
- (11) mogućnost „djelovanja II/SI koda“;
- (12) mapu pokrivenosti.

(c) Pružalac usluga nadzora postupa u skladu sa ključnim stavkama dodjele koda interogatora koje je primio, uključujući barem sljedeće stavke:

- (1) odgovarajući referentni zahtjev od relevantne države članice;
- (2) jedinstveni referentnu oznaku dodjele koju dodjeljuje služba za dodjelu kodova interogatora;
- (3) zamijenjene referentne oznake, prema potrebi;
- (4) dodijeljeni kod interogatora;
- (5) ograničenja pokrivenosti nadzorom i zaključavanja u obliku raspona podijeljenog na sektore i karte pokrivenosti Mod S-om;
- (6) period sprovođenja tokom kojeg se dodjela mora prijaviti u Mod S interogator, koji je naveden u zahtjevu;
- (7) slijed sprovođenja koji se mora poštovati;
- (8) neobavezno i povezano sa drugim alternativama: preporuka skupova;

(9) posebna operativna ograničenja, ako se zahtijevaju.

(d) Pružalac usluga nadzora najmanje svakih šest mjeseci obavještava relevantnu državu članicu o svakoj promjeni u planiranju instalacije ili u operativnom statusu prikladnih Mod S interogatora u vezi sa bilo kojim ključnim stavkama dodjele kodova interogatora, koje su navedene u podtački (c).

(e) Pružalac usluga nadzora obezbjeđuje da svaki od njihovih Mod S interogatora upotrebljava isključivo kod interogatora koji mu je dodijeljen.”;

(6) u Prilogu IX, tačka ATFM.TR.100 zamjenjuje se sljedećim:

„ ATFM.TR.100 Metode rada i operativne procedure za pružaoce usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja

Pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja je dužan da dokaže da su njegove metode rada i operativne procedure usaglašene sa Regulativama Komisije (EU) br. 255/2010 (*) i (EU) 2019/123.

(*) Regulativa Komisije (EU) br. 255/2010 od 25. marta 2010. godine o utvrđivanju zajedničkih pravila za upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja (SL L 80, 26. 3. 2010, str. 10).”;

(7) u Prilogu X tačka ASM.TR.100 zamjenjuje se sljedećim:

„ ASM.TR.100 Metode rada i operativne procedure za pružaoce upravljanja vazdušnim prostorom

Pružalac usluga upravljanja vazdušnim prostorom mora da dokaže da su njegove metode rada i operativne procedure usaglašene sa regulativama Komisije (EK) br. 2150/2005 (*) i (EU) 2019/123.

(*) Regulativa Komisije (EZ) br. 2150/2005 od 23. decembra 2005. godine o utvrđivanju zajedničkih pravila za fleksibilno korišćenje vazdušnog prostora (SL L 342, 24. 12. 2005, str. 20).”;

(8) Prilog XII mijenja se kako slijedi:

(a) tačka NM.TR.100 zamjenjuje se sljedećim:

„ NM.TR.100 Metode rada i operativne procedure za menadžera mreže

Menadžer mreže mora da dokaže da su njegove metode rada i operativne procedure usaglašene sa regulativama (EU) br. 255/2010 i (EU) 2019/123.”

(b) dodaje se Odjeljak 2:

„ ODJELJAK 2

Tehnički zahtjevi za izvršavanje mrežnih funkcija upravljanja vazdušnim saobraćajem (mrežne funkcije)

NM.TR.105 Dodjela i korišćenje kodova interogatora Mod S

(a) Menadžer mreže ima uspostavljenu proceduru koja obezbjeđuje da sistem dodjele kodova interogatora:

(1) provjerava zahtjeve za kodove interogatora radi usaglašenosti sa primjenljivim konvencijama formata i podataka;

(2) provjerava zahtjeve za kodove interogatora radi potpunosti, tačnosti i blagovremenosti;

(3) u roku od najviše 6 kalendarskih mjeseci od datuma podnošenja zahtjeva:

(i) izvodi simulacije ažuriranja plana dodjele kodova interogatora na osnovu neriješenih zahtjeva;

(ii) priprema predloženo ažuriranje plana dodjele kodova interogatora za odobrenje država članica na koje se to odnosi;

(iii) obezbjeđuje da predloženo ažuriranje plana dodjele kodova interogatora ispunjava, u najvećoj mogućoj mjeri, operativne zahtjeve aplikacija kodova interogatora, kako je opisano ključnim stavkama (7), (8) i (9) navedenim u tački CNS.TR.205 podtačka (b);

(iv) ažurira i dostavlja državama članicama plan dodjele kodova interogatora odmah nakon njegovog odobrenja, bez obzira na nacionalne procedure za dostavljanje informacija o interogatorima Mod S kojima upravlja vojska.

(b) Menadžer mreže preduzima potrebne mjere kako bi obezbijedio da vojne jedinice koje koriste podobne interogatore Mod S na bilo kojem kodu interogatora osim II koda 0 i drugim kodovima rezervisanim za vojno upravljanje, ispunjavaju zahtjeve o dodjeli i korišćenju kodova interogatora Mod S.

(c) Menadžer mreže preduzima potrebne mjere kako bi obezbijedio da vojne jedinice koje koriste Mod S interogatore na II kodu 0 ili druge kodove interogatore rezervisane za vojno upravljanje prate isključivu upotrebu ovih kodova interogatora kako bi se izbjegla nekoordinirana upotreba bilo kojeg podobnog koda interogatora (IC).

(d) Menadžer mreže preduzima potrebne mjere kako bi obezbijedio da dodjela i upotreba kodova interogatora za vojne jedinice nema štetan uticaj na sigurnost opšteg vazdušnog saobraćaja.

NM.TR.110 Označavanje letova koji ispunjavaju uslove za pojedinačnu identifikaciju pomoću funkcije identifikacije vazduhoplova

(a) Menadžer mreže, na osnovu dijela vazdušnog prostora prijavljenog u skladu sa Dodatkom 1 tačke ATS.OR.446 podtačka (b) ove regulative i planova leta podnesenih u skladu sa tačkom SERA.4013 Sprovedbene regulative (EU) br. 923/2012, procjenjuje podobnost leta za dodjeljivanje SSR koda uočljivosti A1000.

(b) Menadžer mreže svim uključenim jedinicama usluga u vazdušnom saobraćaju saopštava one letove koji ispunjavaju uslove za korišćenje SSR koda uočljivosti A1000.

721.

Na osnovu člana 48 stav 1 Zakona o reviziji („Službeni list CG”, broj 84/25), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. marta 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O RAZRJEŠENJU ČLANOVA SAVJETA ZA REVIZIJU

Razrješavaju se članovi Savjeta za reviziju, i to:

- Bojana Delić, magistarka ekonomskih nauka;
- Ana Lalević-Filipović, doktorica ekonomskih nauka;
- Snežana Mugoša, magistarka ekonomskih nauka;
- Radmila Ivanović, dipl. ekonomistkinja;
- Miroslav Pejović, dipl. ekonomista.

Broj: 11-104/26-789/4

Podgorica, 12. marta 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

722.

Na osnovu člana 48 stav 1 Zakona o reviziji („Službeni list CG”, broj 84/25), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. marta 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O IMENOVANJU ČLANOVA SAVJETA ZA REVIZIJU

Za članove Savjeta za reviziju imenuju se:

- Radmila Ivanović, dipl. ekonomistkinja;
- Miroslav Pejović, dipl. ekonomista;
- Minas Trubljanin, dipl. ekonomista;
- Tanja Laković, doktorica ekonomskih nauka;
- Maja Ivanović, dipl. ekonomistkinja.

Broj: 11-100/26-790/3

Podgorica, 12. marta 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

723.

Shodno članu 61 st. 1 i 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18, 34/19, 8/21, 82/25 i 3/26), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. marta 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V. D. SEKRETARKE MINISTARSTVA
EKONOMSKOG RAZVOJA

Milici Musović, vršiteljki dužnosti sekretarke Ministarstva ekonomskog razvoja, prestaje vršenje navedene dužnosti zbog isteka vremena od šest mjeseci na koje je određena za vršiteljku dužnosti sekretarke ovog ministarstva.

Broj: 11-104/26-813/3

Podgorica, 12. marta 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

724.

Na osnovu člana 35 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG”, br. 78/18, 70/21 i 52/22), a u vezi sa članom 60 stav 1 alineja 5 i članom 134 stav 1 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18, 34/19, 8/21, 82/25 i 3/26), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. marta 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O PRESTANKU MANDATA GENERALNOG DIREKTORA DIREKTORATA ZA
ZDRAVSTVENU ZAŠTITU,
REGULISANE PROFESIJE I NADZOR NAD FUNKCIONISANJEM STRUKOVNIH
REGULATORNIH TIJELA (KOMORA) U MINISTARSTVU ZDRAVLJA

Dr Ognjenu Deliću, generalnom direktoru Direktorata za zdravstvenu zaštitu, regulisane profesije i nadzor nad funkcionisanjem strukovnih regulatornih tijela (komora) u Ministarstvu zdravlja, prestaje mandat zbog bitne promijene djelokruga organizacione jedinice kojom rukovodi, donošenjem novog Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva zdravlja.

Broj: 11-104/26-814/4
Podgorica, 12. marta 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

725.

Na osnovu člana 44 stav 1 Zakona o kulturi („Službeni list CG”, br. 49/08, 16/11, 40/11 i 38/12), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. marta 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O RAZRJEŠENJU ČLANICE SAVJETA JAVNE USTANOVE MUZEJ SAVREMENE
UMJETNOSTI CRNE GORE

Razrješava se članica Savjeta Javne ustanove Muzej savremene umjetnosti Crne Gore, mr Isidora Damjanović.

Broj: 11-104/26-808/3

Podgorica, 12. marta 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

726.

Na osnovu člana 44 stav 1 Zakona o kulturi („Službeni list CG”, br. 49/08, 16/11, 40/11 i 38/12) i člana 7 stav 4 Odluke o organizovanju Javne ustanove Muzej savremene umjetnosti Crne Gore („Službeni list CG”, broj 37/23), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. marta 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O IMENOVANJU ČLANA SAVJETA JAVNE USTANOVE MUZEJ SAVREMENE
UMJETNOSTI CRNE GORE

Za člana Savjeta Javne ustanove Muzej savremene umjetnosti Crne Gore imenuje se Stevan Kilibarda, bachelor psihologije.

Broj: 11-100/26-809/3

Podgorica, 12. marta 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

727.

Na osnovu člana 30 stav 4 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG”, br. 78/18, 70/21 i 52/22), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. marta 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O RAZRJEŠENJU DRŽAVNE SEKRETARKE U MINISTARSTVU ZDRAVLJA

Razrješava se mr Slađana Perišić dužnosti državne sekretarke u Ministarstvu zdravlja, zbog donošenja Odluke o izmjeni Odluke o određivanju ministarstava koja mogu imati državne sekretare i Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva zdravlja.

Broj: 11-104/26-851/3

Podgorica, 12. marta 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.